

Feios Kraftverk AS. Tillatelse til planendring av Feios Kraftverk og bygging av 132 kV ledning mellom Hove og Feios, Vik kommune

I. Innledning

Feios Kraftverk AS - eid av Sognekraft AS, BKK Produksjon AS og Veidekke Entreprenør AS - fikk konsesjon til å bygge Feios kraftverk i Vik kommune ved kongelig resolusjon 8. mars 2013.

Feios Kraftverk AS søkte 5. juli 2013 om planendring. Det søkes om flytting av kraftstasjonen til området ved Håastrondi om lag 1,2 km nærmere Vangsnes. Flyttingen medfører justert trasé for tilkomsttunnel, utløpstunnel og koblingsanlegg. Inntaket er uendret og det samme er anslått kraftproduksjon og fall.

Feios Kraftverk AS søker samtidig om å deponere masser dels ved Åfet og dels i sjøen ved Håastrondi. Flytting av kraftstasjonen og valget av deponi begrunnes med at utbyggingen vil utgjøre en mindre belastning på lokalsamfunnet, med mindre støy og tungtransport gjennom bygda. Den vil også føre til en noe rimeligere utbygging.

Endringen medfører også at Sognekraft AS søker om justert trasé for kraftledningen mellom Feios og Hove, inkludert transformatoranlegg.

NVE innstiller på at planendringen av både kraftverk og kraftledning kan konsesjonsgis, som omsøkt.

II. NVEs innstilling om planendring av Feios kraftverk

Departementet har mottatt NVE innstilling om ovennevnte 26.6.2015:

"Feios Kraftverk AS fikk ved kgl. res. 8. mars 2013 konsesjon for å bygge Feios kraftverk i Vik kommune. Feios Kraftverk har nå søkt om planendring, der kraftstasjonen er flyttet til ny posisjon ved Håastrondi. Den nye posisjonen vil gi færre konflikter rundt nettilknytningen, og medfører et ønske om å deponere masser i sjøen framfor på land ved Berdal.

Ingen av uttalepartene går imot den nye plasseringen som sådan. Noen av uttalepartene peker på ulemper ved sjødeponi, mens andre peker på ulemper ved landdeponi.

Etter en helhetlig vurdering anbefaler NVE planendringen. NVE mener at tunnelmassene i størst mulig grad bør brukes til veibygging eller annet nytteformål. NVE anbefaler likevel at det gis tillatelse til å deponere de resterende massene i sjøen, under forutsetning av at det gjennomføres avbøtende tiltak.

NVEs oppsummering av saken

Søker

Feios Kraftverk AS er et aksjeselskap etablert av Sognekraft AS, BKK Produksjon AS og Veidekke Entreprenør AS. Grunneiere og fallrettseiere er ikke representert.

Bakgrunn for søknaden

Feios Kraftverk AS fikk konsesjon til å bygge Feios kraftverk i Vik kommune 8. mars 2013. I forbindelse med høringsrunden for søknaden om nettanlegg i ettertid, kom det sterke innvendinger mot den planlagte plasseringen av koblingsanlegget. Feios Kraftverk har revurdert planene, og søker nå om ny plassering av både koblingsanlegg og kraftstasjon.

Søknaden

NVE mottok søknaden om planendring 5. juli 2013. Feios Kraftverk søker om å flytte kraftstasjon, tilkomsttunnel, utløpstunnel og koblingsanlegg til området ved Håastrondi, om lag 1,2 km nærmere Vangsnes. Flyttingen begrunnes med at utbyggingen vil utgjøre en mindre belastning på lokalsamfunnet, med mindre støy og tungtransport gjennom bygda. Den vil også være noe rimeligere.

Samtidig søker Sognekraft AS om bygging av ny kraftledning mellom Feios og Vik, inkludert transformatoranlegg. Søknaden om de elektriske anleggene og nettilknytning håndteres i egen innstilling av i dag (NVEs ref. 201301918), og vil ikke bli videre omtalt her.

Beliggenhet og eksisterende forhold

Feioselvi ligger i Vik kommune i Sogn og Fjordane, på Sognefjordens sørside. Noen kilometer oppstrøms fjorden deler elva seg i Åfetelvi fra vest og Storelvi fra øst. Utbyggingen som det ble gitt konsesjon til i 2013 har inntak både i Storelvi og Åfetelvi, se fig. 1.

Kraftstasjonen var tenkt plassert i fjell med utløp og adkomsttunnel nær Håanes, et lite stykke vest for Feioselvis utløp.

Fallrettigheter og grunneierforhold

Fallrettighetene er uendret. Grunneier ved det nye utløpet er Statens Vegvesen. Grunneier for det nye riggområdet er Svein Johannes Hove. Tiltakshaver er i gang med å inngå avtale med grunneiere.

Utbyggingsplan

Søknaden gjelder kun flytting av kraftstasjonen med tilhørende anlegg som vist i figur 1. De planlagte inntakene i Feioselvi og sidebekkene er uendret. Fall og kraftproduksjon er også uendret.

Kraftstasjonen er planlagt lagt i fjell om lag 500 m sør for Håastrondi.

Inntakene i Storelvi og Åfetelvi er uendret. Utløpet er nå planlagt like vest for tømmerkaia på Håastrondi. Vannveien vil bli ca. 400 m kortere enn tidligere anslått, og dimensjonen på tunnelen er noe redusert. Dette gir en reduksjon i anslått mengde tunnelmasser i forhold til opprinnelig plan.

Det vil ikke bli behov for nye veier i forbindelse med utbyggingen. Adkomsten til kraftstasjonen vil bli via tunnel fra riksveien ved Håastrondi. Søker har klarert med Statens Vegvesen region Vest (SVV) at de vil søke SVV om ny, permanent avkjøring.

- a) opprinnelig omsøkt alternativ med utløp i Feioselvi
b) revidert alternativ med utløp i sjø ved Håanes, fikk konsesjon i 2013
c) nytt alternativ med kraftstasjon ved Håastrondi, søknad juli 2013

Massedeponi

I den opprinnelige søknaden anslo søker at tunnelmassene ville utgjør ca. 375 000 m³. Av disse var 175 000 m³ tenkt plassert i deponi ved påhugget i Åfetdalen, og 200 000 m³ tenkt plassert i deponi på Berdal. Berdal ligger nær den opprinnelige kraftstasjonsplasseringen, ned mot Feioselvis vestsida, omtrent midt i Feiosdalen.

I løpet av høringsrunden foreslo søker å flytte utløpet til sjøen i stedet for i elven. Søker foreslo da massedeponi i sjø ved utløpet, i stedet for på Berdal. Konsesjonen ble gitt uten at plasseringen av dette massedeponiet ble endelig bestemt, fordi det var behov for å utrede konsekvensene av sjødeponiet nærmere først.

Med ny tunnel som følge av planendringen er massene nå redusert til ca. 285 000 m³. 175 000 m³ er fortsatt tenkt i deponi i Åfetdalen. For de resterende 110 000 m³ søker Feios Kraftverk primært om deponi i sjø, ved tømmerkaia i Håastrondi. Sekundært søkes det om å opprettholde massedeponi i Berdal. Deponi på land, ved Berdal, vil være om lag 5,2 mill. kr. dyrere enn deponi i sjø.

Konsekvenser ifølge søknaden

I fagutredningen som følger søknaden er konsekvensene for ny kraftstasjonsplassering med sjødeponi eller med landdeponi ved Berdal oppsummert slik, for ulike fagtemaer. De største konsekvensene er fremhevet med fet skrift.

Anleggsfasen	Alt. 1 Sjødeponi	Alt. 2 Landdeponi
Terrestrisk flora og fauna	Liten negativ (-)	Liten til middels negativ (- / -)
Marin flora og fauna	Stor negativ (- - -)	Ubetydeleg / ingen (0)
Landskap	Liten negativ (-)	Liten negativ (-)
Kulturminne og kulturlandskap	Ubetydeleg / ingen (0)	Middels negativ (- -)
Naturressursar	Liten negativ (-)	Liten negativ (-)
Fiskeri og havbruk	Liten negativ (-)	Ubetydeleg / ingen (0)
Friluftsliv, jakt og fiske	Liten negativ (-)	Middels negativ (- -)
Luftforureining, støy og trafikkavvikling	Ubetydeleg / liten negativ (0 / -)	Stor negativ (- - -)

Driftsfasen	Alt. 1 Sjødeponi	Alt. 2 Landdeponi
Terrestrisk flora og fauna	Liten negativ (-)	Liten negativ (-)
Marin flora og fauna	Liten negativ (-)	Ubetydeleg / ingen (0)

Landskap	Liten negativ (-)	Liten negativ 4 (-)
Kulturminne og kulturlandskap	Ubetydeleg / ingen (0)	Middels negativ (- -)
Naturressursar	Liten negativ (-)	Liten positiv (-)
Fiskeri og havbruk	Ubetydeleg / ingen (0)	Ubetydeleg / ingen (0)
Friluftsliv, jakt og fiske	Ubetydeleg / ingen (0)	Ubetydeleg / ingen (0)
Luftforureining, støy og trafikkavvikling	Ubetydeleg / liten negativ (0 / -)	Ubetydeleg / ingen (0)

De største konsekvensene er knyttet til anleggsfasen. Sjødeponi er vurdert å ha stor negativ konsekvens for marin flora og fauna i anleggstiden. Dette er knyttet til Sognefjordens verdi som viktig naturtype og nasjonal laksefjord, og levested for flere rødlistearter. Anleggsfasen vurderes å være en belastning på det marine miljøet både lokalt der deponiet opprettes og i området som berøres av finpartikler som spres i vannmassene. Spredningen forventes å avta etter hvert, og etter noen år forventes det at flora og fauna rekoloniserer havbunnen. Konsekvensen over tid, i driftsfasen, er vurdert til liten negativ.

Deponering av masser i sjøen vil gjøre området uegnet for fritidsfiske i en periode, så sjødeponi er vurdert å ha middels negativ konsekvens for friluftsliv, jakt og fritidsfiske i anleggsperioden. Etter at anleggsfasen er avsluttet vil fiske etter pelagiske arter kunne tas opp igjen, mens fiske etter bunnarter vil ikke være mulig før etter flere år, da faunaen på havbunnen har reetablert seg.

Landdeponi ved Berdal er vurdert å ha stor negativ konsekvens for luftforurensning, støy og trafikkavvikling i anleggsfasen. Dette er knyttet til at deponiet og særlig adkomsten til deponiet ligger i et område med mye bebyggelse. Åpent terreng vil bidra til en del støy. Veien er for smal til å gi sikker passasje for både fotgjengere og tunge kjøretøy, og vil måtte stenges for allmenn ferdsel under anleggsarbeidet. Trafikk mot riksveien vil derfor måtte omdirigeres til den andre veien gjennom dalen.

Alternativet med landdeponi er vurdert å ha middels negativ konsekvens for kulturminne og kulturlandskap. Ved Berdal er det registrert nyere tids kulturminne og et område med potensiale for nye funn som kommer i konflikt med deponiet.

Forslag til avbøtende tiltak og oppfølgende undersøkelser

Sjødeponi

For å begrense spredningen av finpartikler i øvre del av vannsøykla anbefaler konsulentent å legge siltgardin rundt deponiområdet i fjorden. Det anbefales også å tilsette vann til massene før det ledes ut i fjorden, for å fjerne luft og øke vekten slik at partiklene synker mot bunnen.

Landdeponi

For å begrense støyplager anbefaler konsulentent å bruke støysvakt utstyr og metoder. Det anbefales å beregne forventet støynivå grundig i forbindelse med

detaljplanleggingen, og å gi god informasjon til naboer om arbeidsplanen. For å begrense støvplager fra anleggstrafikk og tipping anbefales det å vanne med jevne mellomrom.

Oppfølgende undersøkelser

I søknaden er det også gjengitt anbefalinger om oppfølgende undersøkelser. Havforskningsinstituttet har anbefalt oppfølgende undersøkelser av naturtyper og dyreliv i den marine delen av tiltaksområdet. Bergens Sjøfartsmuseum har anbefalt befarings fra land for å kartlegge potensialet for marine kulturminner. Dersom det blir vesentlige problemer med støy og luftforurensning knyttet til anleggsfasen foreslår konsulent støymålinger, støyberegninger og vurdering av ev nye avbøtende tiltak.

Forholdet til offentlige planer

Flytting av kraftstasjonen berører ikke noen offentlige planer.

Behandlingsprosess

Høring

NVE sendte søknaden på høring 5. august 2014. Søknaden og fagutredningen ble lagt ut til offentlig gjennomsyn på kommunehuset i Vik kommune, i tillegg til å være tilgjengelige via kommunens nettsider og NVEs nettsider. Høringsfrist ble satt til 8. november 2014.

NVE har mottatt syv høringsuttalelser til søknaden om kraftstasjonen, hvorav fire fra myndigheter og etater og tre fra organisasjoner og lag.

Sammendrag av høringsuttalelser

I det følgende gir vi en oppsummering av de viktigste synspunktene på de omsøkte planene. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider. NVEs saksnummer er 200700819, dokumentnummer er oppgitt for hver uttalelse. Uttalelser som gjelder de elektriske anleggene og nettilknytningen er gjengitt og kommentert i en egen innstilling (NVEs ref. 201301918).

Vik kommune skriver i brev av 10. november 2014 (dok. 89) at avløpstunnel, tilkomsttunnel og sjødeponi ikke må være til hinder for at tømmerkaia utvides. Adkomsten til kaia fra land og fra sjø må heller ikke påvirkes negativt.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane (FMSF) skriver i brev av 7. november 2014 (dok. 85) at den nye plasseringen av kraftstasjonen er en god løsning dersom det tas hensyn til tømmerkaia, som er et av de få i fylket uten restriksjoner pga støy eller bunnforhold. FMSF viser til planene om å utvide kaia, og mener at utløpet trolig bør flyttes 50-100 m lenger vest.

Fylkesmannen går sterkt imot sjødeponi, og viser til at bratte fjordsider vil føre til en ukontrollert dumping, og spredning av finstoff inntil 2,5 km nedstrøms. FMSF viser til utbyggingen av Leikanger tvers over fjorden, og mener at de samlede steinmassene er uheldig for fjordens status som kandidat til marint verneplan.

FMSF peker på trafikk og støyulempene ved å plassere massene i Berdal. Fylkesmannen mener at utbygger bør vurdere å utvide deponiet i Åfetdalen, og søke å bruke de resterende steinmassene til lokalt bruk som nye skogsveier i Feios.

Fylkeskommunen skriver i brev av 7. november 2014 (dok. 86) at de ikke har merknader til den nye plasseringen av kraftstasjonen, men viser til en vurdering fra Bergen Sjøfartsmuseum om sjødeponi og marine kulturminner. Det er mulig at deponiet raser ut og havner på bunnen av fjorden, og Sjøfartsmuseet mener at bunnen bør kartlegges for eventuelle vrak eller maritime kulturminner som kan bli skadet.

Fiskeridirektoratet skriver i brev av 11. november 2014 (dok. 90) at alternativet med deponi i sjø er godt utredet med hensyn på mulig konsekvens for marint biologisk mangfold og fiskeriene i tiltaksområdet. Fiskeridirektoratet viser til låsettingsplassen for brisling, Novi, som regnes som en svært bra plass men som ikke vil være egnet til bruk under anleggsfasen. Direktoratet mener at følgene for det marinbiologiske mangfoldet og fiskeriinteressene i området på sikt er så små at tiltaket kan aksepteres. Direktoratet ber likevel om at det blir gjennomført oppfølgende undersøkelser som anbefalt av Havforskinga, for å undersøke naturtyper og dyreliv i den marine delen av tiltaksområdet.

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) skriver i brev av 7. november 2014 (dok. 87) at de ser det som svært positivt med den nye plasseringen i forhold til lokal bosetning. FNF er kritiske til konsekvensvurderingen og mener at det er for lite kunnskap om biotopene i fjordøkosystemet, strømforhold og spredning av finmasser.

FNF viser til at NML §10 og samlet belastning ikke er vurdert, og mener det er grunn til å utvise større varsomhet ved fjorddeponering fordi det er planlagt flere sjødeponier i Sognefjorden fra andre utbygginger, som Leikanger, Offerdal m.fl. FNF mener at deponi på land også vil ha negative konsekvenser, men at man her har større kontroll på konsekvensene. De går på det sterkeste imot sjødeponi, og inn for deponi på land.

Feiosprosjektet (FP) skriver i brev av 7. november 2014 (dok. 84) at prosjektet har som mål å fremme skogsdrift i Feios. FP ser det som svært positivt at kraftstasjonen nå er planlagt slik at linjetraseen ikke er i konflikt med skogsdriften. FP viser til at det vil bli behov for å utvide tømmerkaia i løpet av kort tid, og ber om at det blir tatt hensyn til følgende punkter:

1. tunneler og massedeponi må ikke være til hinder for utvidelsen.
2. tilkomst til tømmerkaia fra land må ikke bli redusert av utbyggingen.
3. et eventuelt sjødeponi må ikke endre dybdeforholdene slik at tilkomsten fra sjøsiden blir redusert, verken ved den eksisterende kaia eller den planlagte utvidelsen.
4. vann fra utløpstunnelen må ikke påvirke skipstrafikken til og fra kaia negativt

Feiosprosjektet viser også til at det vil bli behov for til sammen ca. 110 000 m³ steinmasser til planlagte skogsveier i Feiosbygda. Feiosprosjektet ber om at Skogeigarlaget og Feiosprosjektet blir sterkt involvert i detaljreguleringen, bl.a. slik at massene om mulig kan utnyttes direkte til veibygging uten mellomliggende deponi.

Sogn og Fjordane Skogeigarlag eier og bruker tømmerkaia. I brev av 7. november 2014 (dok. 88) påpeker de de samme momentene når det gjelder kaia og framtidig tømmerdrift som Feiosprosjektet. I tillegg kommenterer Skogeigarlaget at riggområdet

kan være av interesse for laget som tømmerterminal i framtiden, dersom veien er tilstrekkelig dimensjonert.

I tillegg kom to høringsuttalelser fra grunneiere direkte til Feios Kraft. Disse siteres i sin helhet her.

Are Ytre-Eide skriver:

«Underteikna er grunneigar av g.nr 174, b.nr 1 i Vik kommune, som er ført opp som massedeponi i alternativ 2 i tilleggsutgreiinga i den omsøkte planendringa for Feios Kraftverk. Planendringa m.o.t. massedeponi vart kjent for meg etter at høyringsfristen var ute, men etter samtale med prosjektleiar Kåre Fosse i Feios kraftverk, sender eg fråsegna via F.K. Eg avgrensar mi fråsegn til å omhandla alternativ 2.

I denne saka meiner eg det er kritikkverdig eg ikkje har fått ei personleg meddeling om desse planendringsalternativa. Med ei så stor endring burde det vere automatikk i direkte informasjon for dei som kan verta involverte. Slik eg har forstått det, har det også vore synfaring og då ville det vel vera naturleg å få ta del. Då kunne faktiske feil som tilleggsutgreiinga inneheld vorte retta opp.

Eg vil også nemna, før eg går vidare, at eg har vore med i forhandlingsgruppa til grunneigarane heilt frå starten av utbyggingsplanane i Feios. Endringa av deponi plasseringa vil få svært store konsekvensar for både eigedomen og drifta samanlikna med dei opphavlege planane. I dei var deponiet lagt frå den dyrka marka og ned mot elva på eigedomen min og naboane sine. Då vart auka jordbruksareal trekt fram som ein positiv konsekvens. Den omsøkte endringa medfører derimot deponi på eksisterande produktiv jord, no avgrensa kun til min eigedom. Det var ikke dette eg, under tvil, skreiv under på tidlegare i prosessen.

I pkt. 13.3 i tilleggsutgreiinga vert det aktuelle arealet framstilt som "noko jordbruksareal, men terrenget er brattlendt og driftsforholda er vanskelege." Ikkje veit eg kor ansvarleg for denne formuleringa har gjort sine observasjonar, men rot i røyndomen har dei ikkje. Arealet det her er snakk om, er etter våre tilhøve tilnærma flatt og lettdrive. Det utgjør størstedelen av slåttemarka på eigedomen og er også viktig som vår-og haustbeite. Drift i ein evt. anleggsperiode synest ikkje særleg aktuell pr. i dag. Støy, støv og arealtap vil vanskeleggjera det. Her kan det også nemnast at deler av bringebærproduksjonen på naboeigedomen mest truleg vert råka av støvproblematikk i samband med deponiet.

Det vert antyda positive konsekvensar i etterkant av anleggsfasen på 3 år. Når det gjeld auka areal, står det att å sjå. Planen kjem ikkje inn noko nærmare på dette. Når det så gjeld det eksisterande jordbruksarealet, som er godkjent økologisk, er det fleire usikre faktorar som kan koma inn og påverka. Her kan nemnast massetype, massegrøvhett, dreneringsgrøfter, evt. restar av sprengstoff, forarbeid/ lagring/etterarbeid med dei ulike jordskikta m.m. Her er det mange faktorar som spelar inn m.o.t. eit sluttresultat som kan sjåast på som akseptabelt. Det å ta vare på dyrka og dyrkbar jord er vel ei av dei viktigaste oppgåvene me har i høve komande slekter.

"Myrane" som teigen heiter, er for det meste tørkesterk, så stein med "litt jord på toppen" er ikkje noko alternativ. Å få etablert ein ny økologisk balanse er nødvendigvis ikkje gjort over natta. Ein ny sauebesetning er også tidkrevjande å få etablert, så tidsperspektivet i mitt

tilfelle går langt utover ein anleggsperiode. Dette er vel også faktorar som spelar inn når ei riktig avgjerd skal takast.

Den økonomiske sida av saka er sjølvsagt også viktig. På det noverande stadiet er vel ikkje det så aktuelt å gå nærmare inn på, men det lyt seiast at eit evt. mellombels opphøyr avdrifta vil føra med seg både direkte og indirekte konsekvensar av økonomisk art. I denne samanhengen vil eg dra fram eit mogeleg generasjonsskifte på garden, i og med at eldste sonen min m/fam er flytta tilbake. Det var nok ikkje ein anleggsplass som var målet for heimkoma! Oppgradering av bygningsmassen på garden er i gang, men me har gått litt i tenkjeboksen etter at dei nye planane kom på banen. Støy, ureining og trafikkavvikling som vert karakterisert som svært negative konsekvensar, er naturleg nok ikkje førstevalet til småbornsfamiliar heller. For oss som bur nærmast til vil dette sjølvsagt verta ei belastning.»

Arnstein Berdal skriver:

«Syner til samtaler med Kåre Fosse vedrørande tilleggsutgreiing i samband med planendring for Feios kraftverk. Er eigar av gnr. 174 bnr. 3 i Berdal og har sidan overtaking i 2006 utvida produksjonen i større skala. Det blir produsert bringebær hovudsakleg til konsum men også industri. I sesong er det pr. i dag 26 personar i drift. Krava til kvalitet er høge frå både Bama og Gartnerhallen. Støv frå ein eventuell massetipp i Berdal kjem til å råke mi drift med stor negativ konsekvens. Ser det ikkje mogleg å driva med bringebærproduksjon i anleggsperioden.

Det tek også fleire år etter anleggsperioden for å få oppatt topp produksjon. Bringebærhagane må etter mitt syn nyplantast etter avslutta anleggsperiode. Ein kan diverre ikkje «slå av» plantene i 2 år for å så starte dei oppatt. Det er også viktig for meg med ein mest mogleg stabil arbeidsstab. Dette blir vanskelig med tanke på stopp i produksjon i fleire år. Me ser at det i kommande framtid kan bli aktuelt med kvoteregulert leveranse av bringebær basert på tidligare produksjon. Ein eventuell massetipp i Berdal vil komma som de ser negativt ut for vår del gjennom fleire år utover anleggsperioden.»

Søkers kommentarer til innkomne uttalelser

Feios Kraftverk kommenterte høringsuttalelsene i brev av 22. desember 2014 (dok. 91, utdrag):

«Disponering av areal ved tømmerkaia på Håastrondi

Vi er glade for konstruktive innspel, og vil ta initiativ til eit nært samarbeid med Sogn og Fjordane skogeigarlag og Feiosprosjektet i samband med detaljprosjektering av kraftverket. Vi er sikre på at det er mogleg å finne gode løysingar som både sikrar god utnyttelse av kaia i anleggsfasen og gjev moglegheiter for utviding av anlegget etter at kraftverket er sett i drift. Etter vår vurdering er vasstraumen frå utløpstunnelen så liten at den ikkje vil påverke manøvreringa av båtane som skal leggje til kai.

Vurderinga av området sin verdi for terrestrisk flora og fauna er basert på kjende registreringar i nasjonale kartdatabasar, ei enkel synfaring i felt og undersøking av anna kartgrunnlag som bonitetskart og berggrunnskart. Tilgjengeleg informasjon er vurdert å vere tilstrekkeleg for å gjere ei vurdering av potensialet for nye funn av verdifulle artar, og dermed også å gjere ei vurdering av området sin verdi for biologisk mangfold. Dette er vanleg praksis for tiltak av denne storleiken.

Massedeponi i sjø

Verdiar og konsekvensar for marint naturmiljø og kulturmiljø er undersøkt så godt det let seg gjere basert på kjent kunnskap. Vi meiner at utgreinga som er gjort i samband med søknaden er tilstrekkeleg for å få belyst aktuelle problemstillingar, og at den ligg på eit nivå som er vanleg i slike saker, som til dømes Leikanger kraftverk, Offerdal kraftverk og andre tiltak (bl.a. i regi av Statens Vegvesen). Ytterlegare kartlegging av djupneforhold, marint naturmiljø, kulturminne, etc. vil bli svært utfordrande og kostnadskrevjande. Det vil i tillegg alltid vere ei viss usikkerheit knytt til konsekvensar av utbygging og inngrep, sjølv om ein gjer svært grundige og kostnadskrevjande undersøkingar.

Av omsyn til utbyggingskostnaden er massedeponi i sjø det klart beste alternativet. Dersom massane skal deponerast på Berdal vil kostnaden knytta til massedeponering isolert sett auke frå 1, 7 mill. kr til 6,9 mill. kr (+5,2 mill. kr). Ut i frå ei kost/nyttevurdering basert på tilgjengeleg kunnskap, og under føresetnad av at føreslegne avbøtande tiltak blir gjennomførte, meiner vi at alternativet med massedeponi i sjø totalt sett er den mest tenlege og samfunnsøkonomiske løysinga.

Eventuell laus stein som sklir ut vil fortselje ned i fjorddjupna. Steinstøv som blir virvla opp i samband med dette vil vere finpartikla, og vil etter kvart bli ført vekk med straumen i Sognefjorden. Partiklane vil heller ikkje opphalde seg lenge i dei frie vasslaga, slik at eksponeringstida i eit tenkt tilfelle vil vere kort. Det er difor lite truleg at dette vil forårsake skade på propellar, ror eller skrog.

Massedeponi ved Berdal

Det er i utbyggjar si interesse å minimere behovet for deponering av massar, og også å nytte området i Åfetdalen til deponering så langt det går. Ved naudsynt deponering i Berdal vil jordmassane bli tekne vare på, og området vil bli sett i stand og tilbakeført, så godt det let seg gjere, etter utbygging. Dette vil tilføre bygda nytt

jordbruksareal med betre helningsforhold/
arrondering. Det vil bli gjort ei meir grundig berekning av forventa støynivå i samband med detaljplanlegginga. Støvplager kan dempast ved å vatne massetippene og anleggsvegane med jamne mellomrom. God kommunikasjon med naboar og informasjon om når og kvar anleggsarbeida startar opp vil også kunne bøte på konfliktnivået.

Vi vil påpeike at massedeponiet på Berdal ikkje er detaljprosjektert. At det har vore noko mangelfull kommunikasjon med grunneigarane, og litt ulike versjonar av massedeponiet (lokalisering, størrelse, etc) i løpet av søknadsprosessen, beklagar vi. Dette skuldast som sagt at deponiet ikkje er detaljprosjektert. På dei neste sidene er det teikna inn to løysingar som har vore vurdert etter at tilleggsutgreiinga for planendringa vart sendt. Begge alternativa berører berre bruk nr 174/1 (ikkje naboeigedomane). Tala under karta må sjåast på som grove anslag, sidan deponiet ikkje er detaljprosjektert. Det må og leggjast til at det er svært utfordrande tilhøve (bratt) ned mot elva, og at det kan bli vanskeleg å oppnå eit stabilt deponi utan kostnadskrevjande tiltak. Dette vil vere enklare dersom ein kan ta i bruk nedre del av den dyrka marka, slik at ein kan holde litt større avstand til elva og ha ein noko slakare vinkel på nedre del av deponiet.

Feios Kraftverk AS vil sjølv sagt kompensere grunneigaren for ulempene i anleggsfasen, dvs. kjøpe inn naudsynt for (til erstatning for tapt forproduksjon på berørt areal) og om mogleg skaffe alternativt innmarksbeite (vår-/haustbeite). Andre aktuelle tiltak vil bli avklara med grunneigar i samband med detaljprosjektering. Vi kan difor ikkje sjå at det er naudsynt med eit mellombels opphøyr av drifta på garden.

Feios Kraftverk AS er av den oppfatning at det er mogleg å få til både deponering av masse på Berdal samstundes som at det blir drive med bringebærproduksjon på naboeigedomen. Dette synspunktet blir støtta av Torbjørn Takle, som arbeider som fylkesgartnar hjå Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. Tiltaka under er diskutert med han.

Delar av bringebærfeltet er dekkja av plast (bæra blir dyrka i plasttunnelar). Denne delen av feltet er godt beskytta mot støvflukt frå massetippen. Det planlagde deponiet (alt. V2) er forholdsvis langstrakt, og eitt alternativ er å deponere masser i den nordlege enden (lengst vekk frå bringebærfeltet) i vekstsesongen og i den sørlege enden (nærmast bringebærfeltet) i vinterhalvåret. Salting eller vatning av tippmassene vil og kunne redusere støvflukta ein god del. Feios kraftverk vil ta initiativ til eit møte med grunneigar i forkant av utbygginga, slik at ein blir einige om kva tiltak som skal iverksetjast og når.

Alt i alt er det såpass mange utfordringar knytta til deponiet ved Berdal at Feios Kraftverk AS ønskjer å oppretthalde deponi i sjø som sitt hovudalternativ. Vi meiner at det er den klart beste løysinga.

Massedeponi generelt - behov for massar i nærområdet

Det er i utbyggjar si interesse å minimere behovet for deponering av massar, og søke å finne tenlege føremål der massane kan nyttast direkte. Utbyggjar vil ta kontakt med Feiosprosjektet, grunneigarar, Vik kommune og eventuelt andre aktuelle

interessentar i samband med detaljplanlegginga, for å undersøke nærare korleis massane eventuelt kan nyttast direkte i pågåande prosjekt, eller også om det er aktuelt med mellomlagring i samband med nær føreståande prosjekt.

Kraftoverføring

Feios Kraftverk AS tek fråsegnene til etterretning og syner til Sognekraft AS sine kommentarar til høyringsfråsegnene til søknaden om nettanlegget Feios - Hove.»

I ettertid sendte **Vik kommune** inn en tilleggsuttalelse, i brev av 2. februar 2015 (dok. 92). Kommunen mener at det beste alternativet for deponi samlet sett er deponering av masser i sjø. Dersom det blir aktuelt med landdeponi mener kommunen at dette vil gi mer negative konsekvenser enn tidligere antatt, og at det er særdeles viktig at landbruksinteressene blir ivaretatt.

På forespørsel fra NVE kom **Havforskningsinstituttet** med en egen høringsuttalelse i brev av 5. juni 2015. NVE ba om en vurdering av forventede konsekvenser av det planlagte sjødeponiet, spesielt med tanke på samlet belastning av flere planlagte utbygginger. Uttalelsen siteres her i sin helhet:

«Det er planlagt deponering av rundt 110 000 m³ utsprenkte masser, hvorav ca. 5 % blir partikler med diameter mindre enn 0.1 mm (finstoff). Det er utredet to løsninger: 1. landdeponi, 2. fjorddeponering. Vi vurderer kun deponering i fjorden.

Sognefjorden

Sognefjorden er en nasjonal laksefjord og skal være spesielt beskyttet mot alvorlig forurensning. Fjorden står også på listen over kandidater til marint vern. For disse områdene gjelder "Midlertidige retningslinjer for behandling av saker som kan berøre kandidatområder til plan for marine beskyttede områder". Retningslinjene sier blant annet at følgende bør unngås: nye aktiviteter eller inngrep eller utvidelse av eksisterende aktivitet som kan føre til varig skade på verneverdiene i området, for eksempel mudring, dumping og deponering. Spesielt nevnes dumping og andre aktiviteter som kan føre til nedslamming av korallrev.

I forslaget til marin verneplan står følgende om Sognefjorden: "Enestående naturfenomen som verdens dypeste fjord. Svært interessant vitenskapelig sett. I Nærøyfjorden og Aurlandsfjorden viser bløtbunnsfaunaen emergens. Viktig brislingfiske i hele fjorden. Rekestrålfelt i Fjærlandsfjorden og Sogndalsfjorden. Mange anlegg for lakseoppdrett utenfor Høyanger, skjell og settefisk i indre del."

Påvirkning av marine forhold

Massene skal dumpes på et sted hvor det er brådypt og det meste vil rase nedover fjordsiden med gode muligheter for å nå helt ned til bunnen av fjorden. De aller fineste partiklene vil sveve en god stund og til en viss grad spres i retninger avhengig av strømmene i de aktuelle dypene.

Influensområdet for dumping i fjorden strekker seg derfor fra overflaten og ned til rundt 1000 m dyp, og et stykke i begge retninger fra dumpestedet. Finstoffene er beregnet til å kunne spre seg 2.5-3 km fra utslippsområdet. Det er ikke beregnet om finpartiklene vil være i konsentrasjoner som påvirker biota på en negativ måte.

Det er ikke utført undersøkelser av fjordsiden nedover i dypet. Derfor vet vi ikke hvilke dyr som påvirkes av massene som vil rase ned langs fjordsiden. Øverst i flomålet er det hardbunn med vanlig tangvekst med tilhørende fauna.

Samlet belastning

Det fremgår av KU at det er flere deponiprosjekter som enten har fått tillatelse eller er under planlegging. Ved forespørsel til NVE har vi fått en oversikt.

Det er i Feios, Leikanger, Offerdal (i Årdalsfjorden) og Romøyri og Lidal (begge i Fjærlandsfjorden) hvor det er planlagt sjødeponi av noe størrelse, henholdsvis 110 000 m³, 160 000 m³, 110 000 m³, 12 500 m³ og 49 000 m³.

For Romøyri i Fjærlandsfjorden er det planlagt å bruke massene til molobygging og veier, men ubrukte masser "kan" deponeres i sjøen. Total mengde er beregnet til 21 500 m³, så et eventuelt sjødeponi vil bli vesentlig mindre enn de tre førstnevnte.

Vi har fått spørsmål fra NVE (Laila Høivik) om det kan bli noen negativ interaksjon mellom dumpingene i Feios og Leikanger hvis disse skulle foregå samtidig. Det er vanskelig å si. Det er sannsynligvis vannmasser som beveger seg på tvers av fjorden. Vi mener allikevel at det er lite trolig at partikkelskyer med skadelige konsentrasjoner vil bevege seg på tvers av fjorden.

Vurdering

Vi kommenterer ikke forhold som har betydning for fisket. Det regner vi med at Fiskeridirektoratet har vurdert.

Som hovedkonklusjon mener vi at tiltaket ikke i nevneverdig grad vil gå ut over de verneverdige naturverdiene i fjordsystemet, forutsatt at alle avbøtende tiltak blir gjennomført. Vi vil allikevel mene at det bør utføres for- og etterstudier av slike massedeponeringer som er planlagt ved Feios. Studien trenger nødvendigvis ikke utføres i forbindelse med dette anlegget, men kan bli viktig for å vurdere en total belastning for Sognefjorden.

Det burde være i myndighetenes interesse å sørge for å dokumentere effekten av slike tiltak et eller annet sted. Uten en slik studie blir det mange antakelser som ikke er helt i tråd med forutsetningene til forvaltningsreglene for et kandidat område til marin verneplan.»

Vurdering av søknaden

I det følgende vil NVE drøfte og vurdere ulike forhold ved planendringssøknaden. Etter NVEs mening er de vesentlige temaene i denne saken konsekvensene for **marin flora og fauna**, og **forurensning, støy og trafikk**. Konsekvensene for **kulturminner** og **fritidsfiske** spiller også en rolle.

Andre fagtemaer i søknaden og innspill som ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet eller som angår detaljer vil bli kort oppsummert. Utvalget av fagtemaer er basert på NVEs brev av 28. august 2013 der NVE ber om en begrenset tilleggsutredning av den nye plasseringen av kraftstasjon og deponi.

Marin flora og fauna, og samlet belastning

Sognefjorden er en kandidat til marint verneområde i en kommende marin verneplan for Norge. Området for sjødeponi ligger i naturtype I04 «Spesielt dype fjorder». Områder med dyp over 500 m regnes som viktige (B-verdi), mens områder med dyp på over 700 m regnes som svært viktige (A-verdi). Der hvor deponiområdet er planlagt er det om lag 60 grader helling like utenfor land, og det er bratt videre ned til om lag 1000 meter. Ifølge fagutredningen er det vurdert som lite potensiale for andre spesielle marine naturtyper her.

Indre del av Sognefjorden, som omfatter deponiområdet, har status som nasjonal laksefjord, og villaksen her har et særlig vern. Rødlisteartene pigghå og ål, som begge er kritisk truet (CT), finnes i fjorden, og det er en god bestand av hummer, som er nær truet (NT), i nærområdet til deponiet.

Naturtypen, statusen som laksefjord og rødlisteartene er grunnene til at området er gitt *stor verdi* for marin flora og fauna.

I utredningen er sjødeponi vurdert å ha stor negativ konsekvens for det marine miljøet i anleggsfasen, på grunn av to forhold:

1. overdekking og ødeleggelse av flora og fauna på havbunnen der deponiet blir plassert, og i området som deponiet eventuelt raser ut til.
2. spredning av finstoff i vannmassene.

Overdekking

I følge fagutredningen er det såpass bratte sider i fjorden at det regnes som svært vanskelig å få til en stabil fylling, og man må regne med at massene raser ut. Det forventes også at bunnflora og -fauna i nærområdet til deponiet blir nedslammet. Hvor stort areal dette gjelder er avhengig av partikkelfordelingen i massene og strømforhold. Denne effekten er forventet å gå over etter hvert som deponiet er stabilt og havbunnen rekoloniseres. Dette vil ta relativt få år i de høyere delene av fjorden, men lengre tid i de dypere deler av fjorden.

Spredning av finstoff

Spredning av finstoff vil redusere lysgjennomtrengningen og primærproduksjonen i vannmassene, og vil være til hinder for filtersystem som gjeller hos mange arter. Omfanget og påvirkningen vil være avhengig av strømretning, tidsperiode for utslipp og utslippsdybde. Utslipp på dypt vann, dersom det er mulig, vil føre til mindre spredning enn utslipp i høyere lag.

I følge fagutredningen er det vanskelig å si noe entydig om konsekvensene for laks, som normalt oppholder seg i de øvre delene av vannmassene, men kan trekke lengre ned. Blakket vann kan både bidra til dårligere matsøk, men også til økt beskyttelse mot predatorer. Ål, som trekker dypt ned om dagen på gytevandring, kan komme i kontakt med økte partikkelkonsentrasjoner.

Utredningen konkluderer med at minst 5 % av massene vil være finpartikler på mindre enn 0,1 mm. Etter NVEs beregninger vil disse partiklene kunne spre seg inntil 250 m ved

en strømhastighet på 2,5 cm/s, eller ca. 2 km ved en strømhastighet på 20 cm/s, før partiklene når et dyp på 30 m.

Spredningshastigheten går raskt ned når partikkelstørrelsen øker. Partikler på 4 mm vil spres henholdsvis 12,5 m og 250 m ved de samme strømhastighetene som over.

Det er ikke gjort strømmålinger i området. Strømmålinger gjort i 2013 ved Kaupanger, lenger inn i fjorden, konkluderer med at typiske lave hastigheter var ca. 2,5 cm/s, og middels hastigheter ca. 6-7 cm/s. Maksimale hastigheter kunne være rundt 40 cm/s avhengig av vindforhold. Strømhastigheten var høyest i overflaten, og avtok i dypere sjikt.

Forholdet til marin verneplan og samlet belastning

Rapporten som Multiconsult utførte for Leikangerutbyggingen pekte på at det var en viss fare for at massedeponiet ville rase ut til større dyp, som ville ha negativ konsekvens for dypvannsmiljøet lokalt. Samtidig konkluderte rapporten med at en slik utrasing kun ville ha lokale effekter, og ville ikke ha konsekvenser for Sognefjorden som kandidat til marint verneområde.

Fylkesmannen går sterkt imot sjødeponi, og viser særlig til at det ikke vil være mulig å kontrollere plasseringen av deponiet på den bratte bunnprofilen. Fylkesmannen mener at den samlede belastningen av dette deponiet og det planlagte deponiet for Leikangerutbyggingen, like over fjorden, er uheldig for fjordens status som kandidatområde til marint vern.

FNF peker også på dette forholdet, og nevner spesielt at det er flere kraftverk og planer om kraftverk i Sognefjorden. FNF mener at det virker som om det er manglende kunnskap om hvor store virkningene blir, og om tidsaspektet for revegetering og reetablering av de marine biotopene.

Vik kommune mener at det beste alternativet samlet sett er deponering av masser i sjø, på grunn av ulempene som landdeponi kan medføre for grunneierne (se punkt om landdeponi under «Forurensning»).

Havforskningsinstituttet viser til Sognefjordens status som nasjonal laksefjord og kandidat til marin verneplan, men konkluderer i sin uttalelse med at tiltaket ikke vil gå ut over de verneverdige naturverdiene i fjordsystemet, forutsatt at alle avbøtende tiltak vil bli gjennomført. Instituttet anbefaler dog før- og etterstudier av massedeponering i sjø for å øke kunnskapen om virkningene.

Feios Kraftverk AS viser til at konsekvensene for marint naturmiljø er undersøkt så godt det lar seg gjøre basert på kjent kunnskap, og at ytterligere kartlegging av dybdeforhold, naturmiljø etc. vil bli utfordrende og kostnadskrevenende.

NVEs vurdering

I utgangspunktet mener NVE at utredningene som er gjort er på et nivå som kan forventes for utbygginger av denne størrelsen. Det vil alltid være en viss usikkerhet knyttet til konsekvenser av utbygging og inngrep, og det er spesielt krevende å gjennomføre en grundig kartlegging av forholdene i en fjord av denne dybden. I denne saken foreligger det to uavhengige undersøkelser av området, som vi anser som

tilstrekkelig. Det kan likevel være nyttig med ytterligere utredninger av belastningen på området som helhet.

Ifølge planer for videre arbeid med marin verneplan er Sognefjorden ikke prioritert for 2015, jf. Miljødirektoratet. Det er utarbeidet noen midlertidige retningslinjer for kandidatområdene i kommende marin verneplan, i påvente av endelig vedtak:

«Hvilke nye aktiviteter eller inngrep, eller utvidelse av eksisterende aktiviteter, som bør tillates, må vurderes i det enkelte tilfelle i forhold til områdets verneverdier og verneformål. Føre var prinsippet og best tilgjengelig kunnskap om områdets verneverdier, aktuelt verneformål og miljøeffekter av de aktuelle aktiviteter og inngrep skal legges til grunn.

Nye aktiviteter eller inngrep, eller utvidelse av eksisterende aktiviteter som kan føre til varig skade i forhold til aktuelt verneformål og verneverdier i området skal så langt som mulig unngås.»

NVE er enig med både Fylkesmannen og FNF i at det er viktig å se på samlet belastning på Sognefjorden, for å vurdere og begrense eventuelle negative sumeffekter. Det planlegges å deponere 110 000 m³ i forbindelse med Feios-utbyggingen.

Leikangerutbyggingen, som også er under konsesjonsbehandling, ligger ca. tre km fra Feios, på den andre siden av fjorden. Her planlegges et deponi med 160 000 m³. I Lidal i Fjærlandsfjorden planlegges det å deponere 49 000 m³. Ved Romøyri i Fjærlandsfjorden kan det være aktuelt med et lite deponi, av overskuddet fra molobygging. Den siste utbyggingen i Sognefjorden med planlagt sjødeponi er Offerdal, med 110 000 m³. Denne ligger i Årdalsfjorden, over fire mil unna Feios, og NVE anser denne å være mindre relevant i en vurdering av samlet belastning. De øvrige utbyggingene i Sognefjorden er omsøkt uten sjødeponi. Av hensyn til størrelse og nærhet anser vi først og fremst utbyggingen i Leikanger som relevant for Feios.

Etter NVEs mening er det lite som tyder på at deponiene i Feios og Leikanger vil ha nevneverdig effekt på fjorden, tross nærheten til hverandre. Deponiene vil ha en viss effekt akkurat på deponistedet, men vil til sammen dekke en liten andel av fjordbunnen. Fagutredningen for Feios viser til at det ikke er funnet områder på havbunnen av spesiell interesse. Bunntopografien er svært bratt, og består trolig for det meste av bart fjell og stein. Begge fagrapportene konkluderer med at deponeringen ikke vil føre til varig skade, noe som støttes av Havforskningsinstituttet. Etter NVEs mening er deponiene derfor ikke i strid med de midlertidige retningslinjene for marint vern.

Det er Sognekraft som står bak søknadene om utbygging både i Leikanger og Feios (og Offerdal). Dersom det gis konsesjon til utbygging med sjødeponi både i Feios og Leikanger kan det være aktuelt å planlegge utbyggingene samlet. Dette kan gjøres enten slik at deponeringen skjer i samme tidsrom, for å begrense belastningen til et kortere tidsrom, eller ved å forskyve deponeringen for hvert prosjekt slik at belastningen bli mindre, men strukket over en lengre tidsperiode.

Fagutredningen anbefaler siltgardin som et avbøtende tiltak. Siltgardin holder finstoff samlet slik at det kan synke til dypere vann før det spres, og spredningen i overflaten blir derfor redusert. Vanning av massene før deponering er også nevnt i fagutredningen, for å fjerne luftbobler slik at massene synker med minst mulig spredning. Både siltgarding og vanning er kjent som gode avbøtende tiltak mot spredning av finstoff. NVE anser dette

som viktige tiltak å vurdere i begge utbyggingene, spesielt dersom det skal deponeres i begge prosjektene over samme tidsrom.

Dersom det blir aktuelt å deponere massene i sjø forutsetter NVE at Fylkesmannen vurderer alle prosjektene som er aktuelle på samme tid når vilkårene for deponering settes. Når det gjelder behovet for før- og etterundersøkelser viser NVE til Miljødirektoratets hjemmel til å pålegge relevante naturvitenskapelige undersøkelser i standardvilkårenes § 8, post 4.

Forurensning

Sjødeponi

Selv om massene fra driving av vanntunneler er grovere og avgir vesentlig mindre forurensende stoffer enn for eksempel masser fra gruvedrift, vil de likevel inneholde noe rester av både sprengstoff og plast fra tenningsystemene. Dersom disse massene skal deponeres i sjøen vil plastrestene flyte opp umiddelbart. Dette vil kunne tas hånd om ved hjelp av en lense. Rester av ammonium og nitrat fra sprengstoff vil også finnes i massene. I følge fagutredningen vil dette øke nivået av ammonium og nitrat lokalt, men restene vil raskt bli fortynnet av vannmassene og forventes ikke å ha varig betydning.

Utredningen vurderer ikke støy og luftforurensning til å være et vesentlig problem ved denne løsningen, da det er stor avstand til nærmeste bolighus. Høringspartene har heller ikke nevnt dette temaet spesielt i forbindelse med sjødeponi.

Etter NVEs vurdering er det begrenset fare for forurensning i forbindelse med sjødeponi, gitt at ordinære tiltak som lense mot plastrester, eventuelt doble lenser brukes. Skadene på miljøet er først og fremst knyttet til overdekking av bunnen, som nevnt i kapitlet om marin flora og fauna.

Tiltakshaver må søke fylkesmannen om tillatelse etter forurensningsloven for anleggsfasen, etter at en konsesjon er gitt. En slik tillatelse vil ha vilkår om tiltak som vil begrense eventuelle negative konsekvenser.

Landdeponi

Alternativet til sjødeponi for massene som tas ut i nedre del av tunnelen er landdeponi ved Berdal. Massene må da transporteres fra tunnelmunningen ved Håastrondi til Berdal på lokale veier, og tippes ved Berdal. I fagutredningen er denne løsningen vurdert å ha stor negativ konsekvens med tanke på støy, støv og luftforurensning i anleggsfasen. Opprinnelig var landdeponiet tenkt plassert mellom dyrket mark og elva på tre eiendommer. Jordmassene skulle tas vare på, og legges over etter deponering. Etter den nåværende planen skal deponiet plasseres på/under eksisterende dyrket areal på gbnr 174/1, som tilhører Are Ytre-Eide. Naboeiendommen gbnr. 174/3, eid av Arnstein Berdal, vil også bli berørt. Støv og svekkede lysforhold i anleggsperioden vil gå utover bringebærproduksjonen på denne eiendommen.

Fylkesmannen går inn for løsningen med landdeponi, men kommenterer at det er konflikter forbundet med å plassere masser på Berdal. Fylkesmannen går inn for at mest mulig av massene skal plasseres i det øvre deponiet i Åfetdalen, utover de 175 000 m³ som det hittil er gitt konsesjon for. Fylkesmannen mener videre at søker bør jobbe for å

bruke de resterende masser til veibygging, i samarbeid med grunneiere og Vik kommune, slik at behovet for å plassere masser i Berdalen blir redusert til et minimum.

Grunneier Are Ytre-Eide er skeptisk til den nåværende planen om landdeponi, og mener at drift i anleggsperioden er lite aktuell. Han viser til at det kan være tidkrevende å få et godt sluttresultat for den dyrkbare jorda, og å etablere en ny sauebesetning. Han stiller seg også tvilende til hvordan bomiljøet til familien vil være under anleggsperioden.

Grunneier Arnstein Berdal mener at det ikke vil være mulig å drive bringebærproduksjon i anleggsperioden, på grunn av støv. Berdal mener at bringebærhagene må nyplantes etter anleggsperioden, og at det vil ta flere år før produksjonen er på topp igjen. Stopp i produksjonen vil også være en ulempe med tanke på arbeidsstaben og eventuell kvoteregulert leveranse i framtiden.

Vik kommune mener at det er mulig å plassere massene på Berdal slik som Feios Kraftverk har opplyst, men at estimert nytt jordbruksareal er satt for høyt. Etter kommunens beregninger kan massedeponiet gi om lag 4 da nytt areal, dersom elva Merkesgroi legges i rør. Kommunen mener at nytten av det nye arealet må veies opp mot kvaliteten på dette arealet, og ulempene under driftsperioden, både på denne eiendommen (gbnr. 174/1) og for bringebærproduksjonen på gbnr. 174/3.

Feios Kraftverk viser til at landdeponiet ikke er detaljprosjektert. De mener at det ikke vil være nødvendig med opphold i gårdsdriften, og vil kompensere grunneier for ulempene i anleggsfasen. Feios Kraftverk nevner også konkrete tiltak for å opprettholde bringebærproduksjonen, som vanning, salting og deponering lengst unna bringebærfeltet i vekstsesongen. Primært ønsker de å opprettholde sjødeponi som hovedalternativ.

NVEs vurdering

NVE mener at et landdeponi ved Berdal har klare ulemper, både for grunneier der deponiet er planlagt, for naboeiendommen, og for grenda som blir berørt av transporten. Ulempene med støv lar seg til en viss grad avbøte, men tungtransporten gjennom et bomiljø vil uansett være en belastning for lokalmiljøet. Kvaliteten og stabiliteten på den dyrkbare jorda etter deponering vil også være et usikkerhetsmoment, som ikke blir avklart før det har gått en tid etter anleggsfasen.

Etter NVEs mening vil det være en fordel for landbruket om alternative løsninger kan finnes for deponering av masser.

I tillegg til det nedre deponiet vil det være et landdeponi i Åfetdalen for øvre del av tunnelen, beregnet til 175 000 m³. Ifølge Veidekke, den aktuelle entreprenøren, er det mulig å ta ut mer stein ved Åfet, men dette forutsetter at tunnelen drives på synk nedover trykktunnelene mot stasjonen. Dette vil medføre mer rigging av utstyr og høyere kostnader, og kan medføre økt byggetid, avhengig av løsning. Søker opplyser om at det sannsynligvis vil la seg gjøre å utvide deponiet i Åfetdalen, men er bekymret for økte kostnader og lengre byggetid knyttet til denne løsningen.

Kulturminner

Det er ingen kjente kulturminner ved Håastrondi eller marine kulturminner i det aktuelle området for deponi. Ved Berdal er det registrert kulturminner, og det er vurdert å være

potensiale for nye funn. Ifølge fagutredningen vil et landdeponi ved Berdal berøre et nyere tids kulturminne og området med potensiale for funn. Alternativet med landdeponi ved Berdal er derfor vurdert til å ha middels negativ konsekvens for dette temaet.

Fylkeskommunen viser til en vurdering gjort av Bergens Sjøfartsmuseum, om marine kulturminner. Museet har ingen indikasjoner på at området som er aktuelt for sjødeponi har vært brukt som havn eller ankringsplass, men nevner at havbunnen bør utredes for eventuelle vrak eller andre maritime kulturminner.

NVE kan ikke se at vil være behov for en omfattende kartlegging av havbunnen for en sak med såpass begrenset omfang. Vi minner likevel om at eventuelle ytterligere undersøkelser for å oppfylle undersøkelsesplikten i kulturminneloven § 9 vil være en sak mellom søker og kulturminnemyndighetene.

Friluftsliv, jakt og fiske

Fritidsfiske i sjøen

Det er noe fritidsfiske i fjorden, spesielt hummerfiske og dorging etter sjørørret og makrell. Ifølge fagutredningen vil massedeponering i fjorden gjøre området uegnet for fritidsfiske i anleggsperioden. Etter at anleggsfasen er avsluttet kan dorging og linefangst tas opp igjen, men fiske knyttet til hummer og andre bunnarter ikke vil være mulig før flora og fauna har reetablert seg på havbunnen, etter noen år. Utbyggingen er vurdert å ha liten negativ konsekvens i anleggsperioden, og ubetydelig konsekvens i driftsfasen.

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) mener at friluftsliv i området er knyttet til fritidsfiske, hummerfangst mm, og mener at et sjødeponi derfor vil ha større negativ effekt over tid enn landdeponi.

Andre høringsparter har ikke tatt opp dette temaet.

NVE mener at konsekvensene for fritidsfiske ikke er vesentlige for å avgjøre planendringen eller plassering av massedeponiet.

Friluftsliv på land

Ifølge fagutredningen er selve deponiområdet på Berdal ikke aktuell for friluftsliv, men veien forbi Berdal brukes i forbindelse med friluftsliv og aktiviteter i nærmiljøet. Veien gir adkomst til fjellsiden på denne siden av dalen. Belastningen på veien er vurdert å gi middels negativ konsekvens i anleggsfasen.

Høringspartene har i liten grad tatt opp veien i forbindelse med friluftsliv, og har heller fokusert på belastningen på beboerne.

NVE har ingen merknader, og viser til diskusjon om veien under punktet «Forurensning».

Fiskeri og havbruk

Dette temaet er bare aktuelt for alternativet med sjødeponi.

Det er noe næringsfiske i denne delen av Indre Sogn, men omfanget varierer fra år til år. Ifølge fagutredningen har det vært spesielt godt fiske etter leppefisk fra Håastrondi og

østover mot Feios, på grunt vann. Det er to låssettingsplasser for brisling i nærheten av Håastrondi, og det låssettes brisling nesten hvert år.

Spredning av finstoff fra massedeponeringen vil være problematisk for fisk i anleggsperioden, særlig for låssatt fisk som ikke kan svømme vekk fra støvskyen. Ifølge fagutredningen vil den nærmeste låssettingsplassen, Novi, ikke være egnet i anleggsperioden, men det er alternative låssettingsplasser på nordsiden av fjorden, og konfliktpotensialet blir vurdert til å være lite. Totalt sett blir konsekvensen vurdert som liten negativ i anleggsfasen, og ubetydelig i driftsfasen når det ikke lenger forekommer spredning av finstoff.

FNF mener at området er svært godt for fiske av flere arter og for låssetting av brisling, men nevner også at det er lite næringsfiske og hobbyfiske i forhold til for noen tiår siden. FNF stiller spørsmålet om artene i en nedgangsperiode kan være mer sårbare for tap av leveområde og habitat enn ellers.

Fiskeridirektoratet mener at følgene for fiskeriinteressene i området er så små at tiltaket kan aksepteres, men ber om at det blir gjennomført oppfølgende undersøkelser.

Etter NVEs vurdering vil et eventuelt sjødeponi kunne gå utover fisket i en kortere periode, men tatt i betraktning deponiets størrelse og avstanden til neste aktuelle inngrep er konsekvensene for næringsfiske små.

Terrestrisk flora og fauna

Det er registrert den rødlistede trearten alm (NT) i en liten del av tiltaksområdet ved Håastrondi, men ellers ingen arter av spesiell interesse. Fagutredningen vurderer konsekvensene av kraftstasjonen med sjødeponi til å ha liten negativ konsekvens. Alternativet med landdeponi er vurdert til å ha liten til middels negativ konsekvens i anleggsfasen, da deponering av masser ved Berdal kan berøre en viktig naturtype langs Feioselvi, rik edelløvskog. For driftsfasen er konsekvensen vurdert som liten negativ.

Temaet er ikke nevnt spesielt av høringspartene. NVE har ingen ytterligere merknader.

Landskap

Tiltaksområdet ved Håastrondi ligger i et fjordlandskap med stor verdi, men er lite og omgitt av et granplantefelt som bryter med det naturlige landskapet. I fagutredningen er selve tiltaksområdet derfor vurdert å ha liten verdi som landskapselement. Utbyggingen er vurdert å ha liten negativ konsekvens for dette temaet, uavhengig av deponiløsning.

Temaet er ikke nevnt spesielt av høringspartene. NVE har ingen merknader.

Kulturlandskap

I følge fagutredningen er det ingen registreringer av verdifulle bygninger eller kulturlandskap ved Håastrondi. Temaet er ikke nevnt spesielt av høringspartene. NVE har ingen merknader.

Naturressurser

Jordbruk

For landdeponi er dette temaet diskutert under punktet «Forurensning».

Skogsdrift

Hele tiltaksområdet består av barskog med spesielt høy bonitet, og kaia ved Håastrondi brukes i dag til å laste tømmer på skip. Området er vurdert å ha stor verdi som drivverdig skog. Fagutredningen vurderer utbyggingen med sjødeponi til å ha liten negativ konsekvens for tømmerdriften i området, gitt at sjødeponiet ikke kommer i konflikt med adkomsten for skip. Alternativet med landdeponi ved Berdal medfører noe økt jordbruksareal, og fagutredningen vurderer dette alternativet til å ha liten positiv konsekvens.

Både Feiosprosjektet, Skogeigarlaget, Fylkesmannen og kommunen kommenterer at utbyggingen ikke må være til hinder for tømmertransporten på land eller på sjø, eller hindre en planlagt utvidelse av kaia. De ber også om at søker etablerer et samarbeid med kaieier, for å koordinere anleggsdriften og om mulig avklare om tunnelmasser kan brukes til vegbygging. Fylkesmannen mener at utløpet trolig bør flyttes 50-100 meter lenger vest av hensyn til tømmerdriften.

Feios Kraftverk AS bekrefter at de vil ta initiativ til et nært samarbeid med Skogeigarlaget og Feiosprosjektet i forbindelse med detaljprosjekteringen for å finne gode løsninger.

NVE forutsetter at et slikt samarbeide etableres og at en eventuell utbygging ikke vil gå utover tømmerdriften i området. NVE har ingen ytterligere merknader.

Veibygging

Flere parter kommenterer behovet for masser til vegbygging, og Feiosprosjektet anslår behovet til å tilsvare mengden som skal tas ut fra kraftstasjonsområdet. Fylkesmannen påpeker også hvordan dette vil minimere behovet for deponering annetsteds og ulempene som følger med.

Feios Kraftverk uttrykte etter høringsrunden at de ønsker å finne formål der massene kan utnyttes direkte, og vil ta kontakt med forskjellige interessenter for å undersøke om massene kan brukes direkte i pågående veiprojekter, eller kan mellomlagres i forbindelse med nært forestående prosjekter. Etter å ha snakket med interessentene mener Feios Kraftverk at det er mest aktuelt å hente masser fra tippen i Åfetdalen. Fra Åfetdalen er det kort avstand, og nedoverbakke, til de aktuelle veiprojektene. Feios Kraftverk mener at det er tvilsomt om interessentene ønsker å hente masser fra Håastrondi, der det er liten plass til mellomlagring og transporten må gå i motbakke.

NVE mener at gjenbruk klart vil være den beste løsningen på massene som tas ut fra kraftstasjonsområdet, da det vil fjerne eller dempe ulempene som er forbundet med både sjødeponi og landdeponi i Berdal, som diskutert over. Utfordringen er å koordinere tunneldrivingen med aktuelle veiprojekter, og at det mangler plass til mellomlagring.

Vurdering av tiltaket opp mot andre relevante lover og forskrifter

Naturmangfoldloven

Søknaden om planendring skal også vurderes opp mot bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 8 - 12. Det omsøkte tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til den samfunnsmessige gevinsten og eventuelt tap

eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies (jf. naturmangfoldloven § 7, jf. §§8-12). Vi viser til våre vurderinger av konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn.

Vår vurdering av tiltaket opp mot de aktuelle paragrafene i naturmangfoldloven:

Kunnskapsgrunnlaget, § 8

Det er utarbeidet en egen fagutredning for planendringen, som omtaler konsekvensene for begge deponialternativene. Det er lagt vekt på å utrede konsekvensene for de viktigste temaene for begge alternativene, i hovedsak basert på eksisterende informasjon. Fagutredningen er mindre omfattende enn en full konsekvensutredning for en vannkraftutbygging, men er vesentlig mer omfattende enn utredninger som normalt ligger til grunn for kun et deponi. Ytterligere undersøkelser på store dyp i fjorden ville vært kostnadskrevende, og ligger utenfor det som normalt forventes for en slik sak.

Etter NVEs mening er det innhentet tilstrekkelig kunnskap til at søknaden om planendring kan vurderes og avgjøres.

Føre-var-prinsippet § 9

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt ovenfor. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil oppstå.

NVE mener at det nevnte forutsetning ikke ligger til grunn i denne saken, ut i fra undersøkelsene som er gjort i forkant.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep som kan påvirke økosystemet.

Samlet belastning på økosystemet knyttet til Feios kraftverk og andre kraftverk i nærområdet er vurdert og diskutert under punktet om marin flora og fauna.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, § 11 og 12

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i driftsmetoder, teknikk og lokalisering som gir de beste samfunnsmessige resultater, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold.

Etter NVEs mening er disse kravene tatt hensyn til gjennom prosessen med konsesjonsbehandling, der det vurderes fortløpende om prosjektet kan justeres for å gi et best mulig samlet resultat. En eventuell konsesjon blir gitt med vilkår som er rettet mot miljøforsvarlig drift. Nærmere vilkår for deponering i sjø vil bli gitt av Fylkesmannen sammen med en tillatelse etter forurensningsloven .

Vannforskriften

NVE har også vurdert kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep.

Formålet med vannforskriften er å gi rammer for å fastsette miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Det skal utarbeides og vedtas regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer med sikte på å oppfylle miljømålene, og sørge for at det fremskaffes nødvendig kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet.

Vannforekomsten Sognefjorden tilhører vannområde Ytre Sogn, i vannregion Sogn og Fjordane. Per 2015 er den økologiske tilstanden antatt å være god, ifølge Vann-Nett, og den kjemiske tilstanden antas å oppnå status som god.

NVE har vurdert og foreslår praktiske avbøtende tiltak som vil redusere skader og ulemper, som lenser og siltgardin. De foreslåtte tiltakene vil både redusere selve forurensningen, og begrense eksponeringen over tid. Ulempen med spredning av finpartikler vil bli kortvarig. Det er en marginal del av Sognefjorden som helhet som blir påvirket. Etter anleggsperioden vil deponiet ha liten, om noen, kjemisk påvirkning på Sognefjorden, heller ikke lokalt. Etter NVEs vurdering vil vannforekomsten verken under eller etter anleggsperioden ha en kjemisk tilstand som er dårligere enn dagens, jf. Vanndirektivet § 12.

Kulturminneloven

Eventuelle ytterligere undersøkelser for å oppfylle undersøkelsesplikten i kulturminneloven § 9 vil være en sak mellom søker og kulturminnemyndighetene.

Forurensningsloven

Etter at det eventuelt er gitt konsesjon til utbygging vil Fylkesmannen vurdere om det er nødvendig med utslippstillatelse etter forurensningsloven for anleggsdrift og massedeponering.

Oppsummering av NVEs vurderinger

Etter NVEs mening er det ulemper knyttet til begge de omsøkte alternativene for deponi. Et sjødeponi vil medføre overdekking av bunnen og spredning av finpartikler. Den fysiske utbredelsen vil være vanskelig å forutsi siden massene deponeres på bratt grunn og kan rase ut eller være ustabile. Spredning av finpartikler er en konsekvens med relativt kort levetid, men om deponiet raser ut etter en tid vil massene kunne virvles opp igjen og spres videre. De kortvarige ulempene kan avbøtes med siltgardin og lenser, men vil ikke være til hjelp på større dyp dersom deponiet raser ut senere.

Landdeponi har ulemper for beboere med støy, tungtrafikk og forstyrrelse, i tillegg til usikre konsekvenser for både bomiljø og driftsforhold for landdeponiets nærmeste naboer.

Ulempene for begge alternativene er størst i anleggsfasen, og avtagende i driftsfasen. Etter NVEs mening har sjødeponiet få konkretiserbare ulemper, men konsekvensene er preget av usikkerhet. Landdeponi har ulemper som er klare og konkrete, men avgrenset i tid.

En løsning der massene i stedet brukes til andre formål som veibygging vil klart være den beste, men kan komme til å kreve mellomlagring som det per i dag ikke er plass til ved Håastrondi, eller som vil gå utover tømmertransporten. Etter anslag fra

interessentene vil behovet for masser til veibygging være om lag like stort som mengden masser som er planlagt tatt ut ved Håastrondi.

Det er mulig å øke uttaket av masser fra Åfet, og derved redusere mengden masser som tas ut ved Håastrondi. Økt masseuttak fra Åfet krever at tunnelen drives på synk, som er noe mer krevende enn å drive på stigning. På den annen side vil dette gi tilgang på masser til veibygging på et område som kan egne seg til mellomlagring.

NVE vil anbefale at massene brukes til nytteformål så langt det er mulig. Siden gjenbruk av massene krever mellomlagring og koordinering med interessentene ønsker NVE ikke å spesifisere hvor massene skal tas ut. Etter en samlet vurdering anbefaler NVE at det gis tillatelse til sjødeponi ved Håastrondi, slik at det skal være mulig å deponere masser som ikke kan brukes til annet formål. Før eventuell deponering i sjø må det gjøres forsøk på avtaler om gjenbruk av massene.

Før anleggsstart skal det utarbeides en detaljplan der planer for gjenbruk av massene og eventuell mellomlagring er tatt med. En slik detaljplan skal godkjennes av NVE. Eventuelle mindre justeringer av deponiet i Åfetdalen for å legge til rette for gjenbruk av masser kan gjøres i forbindelse med detaljplanen.

Når det gjelder eventuelle før- og etterundersøkelser av vannkvaliteten knyttet til massedeponi i sjø viser NVE til Miljødirektoratets adgang til oppfølging i vilkårenes post 8, pkt. 4.

NVEs konklusjon etter vannressursloven

Etter en samlet vurdering av planendringssøknaden og mottatte høringsuttalelser mener NVE at fordelene og nytten ved planendringen er større enn ulempene for allmenne og private interesser. Vannressursloven § 25 er dermed oppfylt og NVE anbefaler at:

- Feios kraftstasjon med tilkomst- og utløpstunnel flyttes til ny posisjon nær Håastrondi
- Feios Kraftverk AS gis tillatelse til sjødeponi framfor landdeponi på Berdal, men det skal tilstrebes å bruke massene til nytteformål.

Vi viser til egen innstilling om nettilknytningen.

Vårt forslag til konsesjonsvilkår er justert til dagens oppsett, med bl.a. eget manøvreringsreglement og oppdatert navn på ansvarlig direktorat for naturforvaltningsvilkåret (Miljødirektoratet). Konkrete vilkår som minstevannføring er uforandret."

III. NVEs innstilling for nettløsning

Departementet har også mottatt NVEs innstilling for nettløsning, datert 24. juni 2015:

" Konklusjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i dag avgitt innstilling til Olje- og energidepartementet (OED) med tilrådning om at konsesjonssøknaden etter vassdragslovgivningen til den omsøkte plasseringen av Feios kraftverk innvilges, se ref. NVE 200700819-93. Dette notatet redegjør for NVEs vurderinger av

omsøkte 132 kV kraftledning fra Feios kraftverk til Hove transformatorstasjon i Vik, nye Feios transformatorstasjon samt nye elektriske installasjoner i Refsdal kraftverk. Det er Sognekraft AS som søker om anleggene som ligger i Vik kommune i Sogn og Fjordane fylke.

NVE vurderer at ny 12,5 km kraftledning mellom Feios og Hove er nødvendig for å kunne koble Feios kraftverk til nett og er nødvendig for å få økt fornybarproduksjon i området. NVE mener det er fornuftig at denne bygges for 132 kV nå og derved legger til rette for en fremtidig spenningsheving av regionalnettet i området til 132 kV.

Omstruktureringen av nettet vil på sikt gi bedre forsyningssikkerhet til Vik. NVE viser til samtidig innstilling vedrørende plassering av Feios kraftverk, NVE ref. 200700819-93 og anbefaler at det gis konsesjon til traséalternativ E i Feios og etter traséalternativ a med kabel i Vik. Denne ledningen vil etter NVEs vurdering få små virkninger for allmenne interesser og faktisk redusere de totale virkningene i området med kabling av ny ledning i Vik og riving av 66 kV ledningen mellom Njøs og Hove.

Dersom OED ikke gir konsesjon til omsøkte nye plassering av Feios kraftverk, vurderer NVE at også traséalternativ A i Feios og traséalternativ a med kabel i Vik, vil gi akseptable konsekvenser for lokalmiljø og naturverdier.

NVE anbefaler at det settes vilkår om fargede stålmaster ned Midtjellet mot Vik og at ledningen bygges med matte traverser på hele strekningen mellom Feios og Hove.

NVE har samtidig gitt konsesjon til Statnett SF for omsøkte tiltak i Refsdal transformatorstasjon under forutsetning av positivt vedtak fra OED, se NVE ref. 201405378-12. Denne transformeringen er en forutsetning for sanering av eksisterende 66 kV Njøs-Hove. NVE anbefaler et vilkår om koordinering av anleggsarbeidet i Refsdal og har satt et tilsvarende vilkår i konsesjonen til Statnett.

NVE har etter en samlet vurdering funnet ut at de samfunnsmessige fordelene som vinnes ved anlegget utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. NVE vil av denne grunn også anbefale at Sognekraft AS får meddelt ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene.

1 Innledning

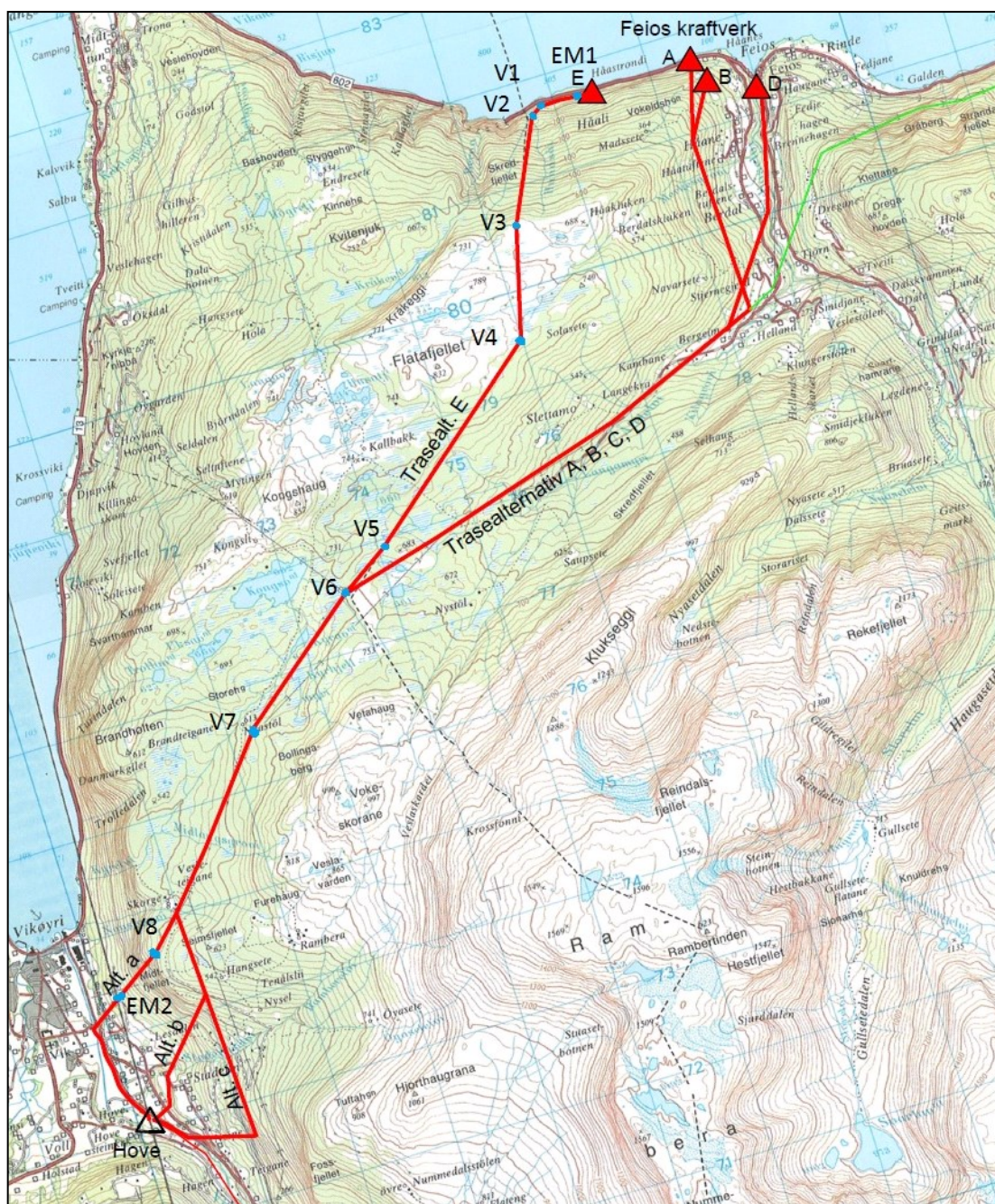
Feios kraftverk AS, som Sognekraft AS er største aksjonær i, planlegger ny vannkraftproduksjon ved å bygge Feios kraftverk i Vik kommune i Sogn og Fjordane fylke. Feios kraftverk fikk konsesjon av Olje- og energidepartementet 8. mars 2013.

I juli 2013 trådte «Forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven» i kraft. Før dette var det ikke praksis å søke om nettilknytning samtidig som søknad om konsesjon for utbygging av vannkraftverk. Søknaden om å kunne overføre energiproduksjonen fra Feios kraftverk til overliggende nett, ble søkt av Sognekraft AS den 11. mars 2013. Søknaden innebar å bygge en ca. 12,5 km lang 132 kV kraftledning fra kraftverket i Feios til Hove transformatorstasjon i Vik kommune. Søknaden innebar også ny transformatorstasjon i Feios og en oppgradering av de elektriske anleggene i Refsdal transformatorstasjon.

Gjennom høringsprosessen for nettilknytningen av kraftverket, mottok NVE flere innspill på plasseringen av transformatorstasjonen og ledningstraseen i Feios. På bakgrunn av dette valgte Feios Kraftverk AS å søke om en planendring for Feios kraftverk i søknad av 5. juli 2013. Endringen innbar å flytte kraftstasjonen, tilkomsttunnelen og utløpstunnelen til Håastrondi i Feios om lag 1,2 kilometer vestover, til et området ved den eksisterende tømmerkaien nærmere Vangsnes.

Den 26. november 2013 leverte Sognekraft AS inn tilleggssøknad for nettilknytningen av Feios kraftverk. Søknaden innebar nytt traséalternativ (alternativ E) fra den nye plasseringen av Feios kraftverk. Søknadene om ny plassering av kraftverket og nettilknytning har vært samordnet i NVE.

Videre i dette notatet vil NVE gjøre rede for de problemstillingene og virkningene for omsøkte 132 kV-kraftledning, Feios transformatorstasjon og utvidelse av Refsdal transformatorstasjon vil kunne ha for miljø og samfunn, samt en teknisk og økonomisk vurdering av tiltaket. Vurdering av virkninger av ny plassering av kraftverket med massedeponi, tipper og veger gjøres i egen innstilling av i dag, ref. NVE 200700819-93.

Figur 1: Oversiktskart over traséalternativer fra Feios kraftverk til Hove transformatorstasjon i Vik. Traséalternativ E er nytt omsøkt traséalternativ tilpasset ny plassering av Feios kraftverk. Alternativ B, C, og D er ikke omsøkt. Blå punkter på traseen merket V er punkter som krever forsterkning med stålmaster. Grønn strek viser 66 kV ledningen Njøs-Hove. Kilde: Jøsok Prosjekt AS

2 Søknader etter energiloven

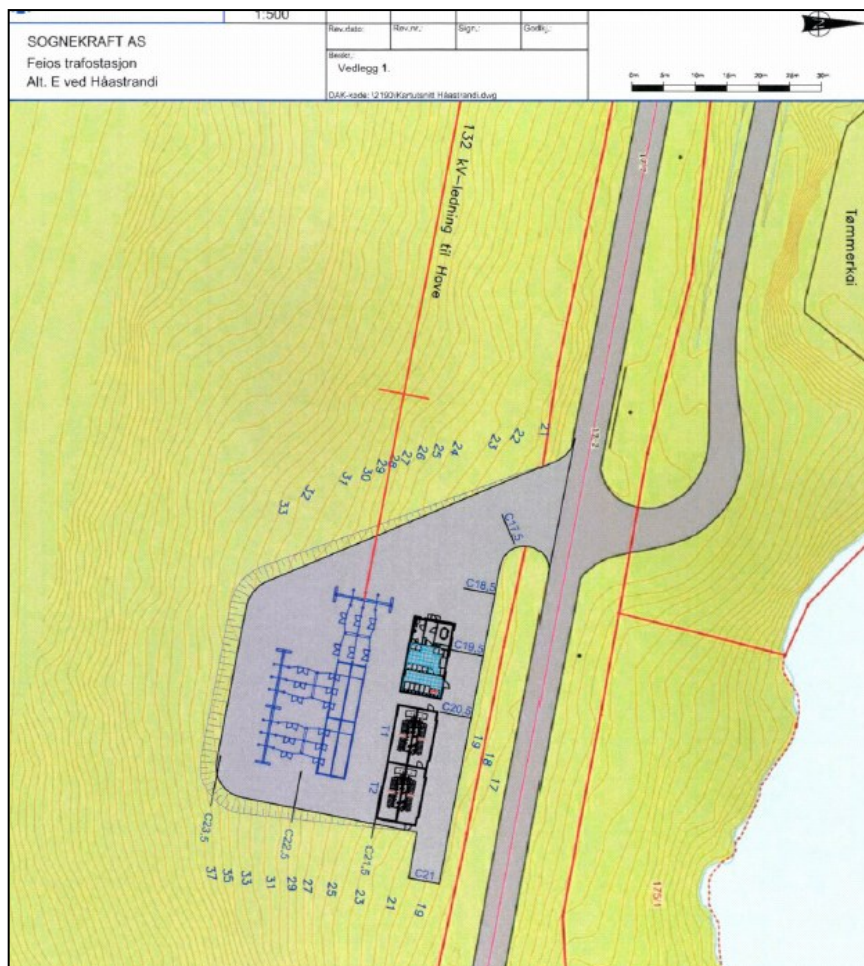
Sognekraft søkte i medhold av energiloven § 3-1 den 11. mars 2013, i tilleggssøknad av 26. november 2013 og i endringssøknad av 1. juni 2015, om bygging av en ny ca. 12,5 km lang 132 kV kraftoverføring fra Feios kraftverk i Vik kommune, Sogn og Fjordane fylke. Tiltaket er begrunnet med å mate ut produksjonen på ca. 28,8 MW fra Feios kraftverk. Ny 132 kV planlegges å gå fra nye Feios transformatorstasjon til eksisterende Hove

transformatorstasjon. Det er også søkt om å øke kapasiteten i Refsdal transformatorstasjon for å overføre den nye produksjonen fra kraftverket til overliggende nett.

I medhold av lov om oreigning av fast eiendom § 2 punkt 19, søkte Sognekraft også om ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de elektriske anleggene, herunder rettigheter for all nødvendig adkomst og transport. Sognekraft søkte videre om forhåndstiltredelse i medhold av oreigningslova § 25, slik at arbeider med anlegget kan påbegynnes før skjønn er avholdt.

2.1 Omsøkte tiltak

- Nye utendørs Feios transformatorstasjon (se figur 2):
 - En transformator med ytelse 45 MVA og omsetning 132/66 kV
 - En transformator med ytelse 20 MVA og omsetning 66/22 kV, omkoblbart til 132 kV
 - Tre bryterfelt med nominell spenning 132 kV
- En ny ca. 12,5 km lang 132 kV kraftledning fra Feios transformatorstasjon til Hove transformatorstasjon (se figur 1).
- Utvidelse av Refsdal transformatorstasjon:
 - En transformator med ytelse 20 MVA og omsetning 66/22 kV, omkoblbart til 132 kV
 - Et nytt 132 kV koblingsanlegg med fire bryterfelt

Figur 2: Kart over Feios transformatorstasjon. Kilde: Jøsok Prosjekt AS

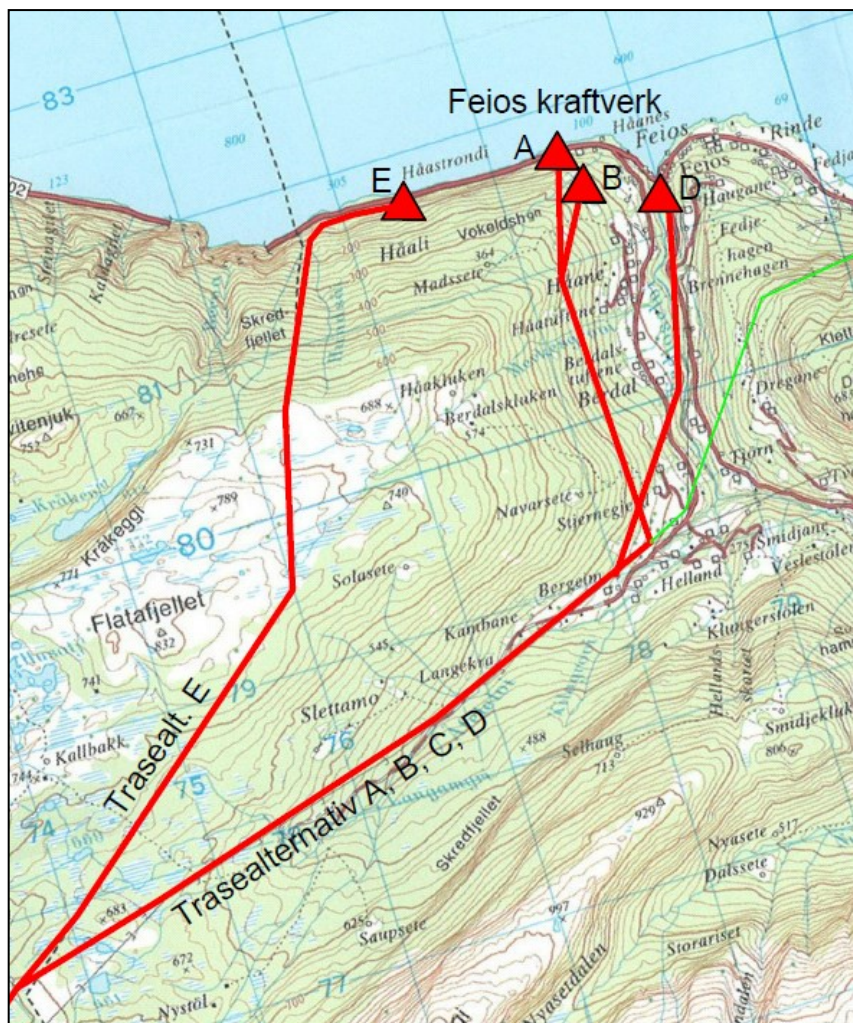
2.2 Beskrivelse av alle alternativer

2.2.1 Traséalternativer i Feios:

I søknad av 11. mars 2013 skisserte Sognekraft fire ulike traséalternativer i Feios; A, B, C (transformatorstasjon i fjell) og D, hvorav **kun alternativ A ble omsøkt**. Alternativ A innebærer å plassere transformatorstasjonen ved portalbygget ved tilkomsttunnelen til Feios kraftverk, og knytte stasjonen til nett med ny 132 kV kraftledning sørover mot Vik. Ved alternativ A vil ledningen bli bygget i samme trasé som eksisterende 66 kV kraftledning Hove – Njøs på et ca. 10 km langt strekke. Traséalternativene som ikke er omsøkt (B, C og D i Feios) vurderer NVE at har høyere konfliktnivåer enn alternativ A, og vil ikke vurdere disse videre i dette notatet,

I tilleggssøknaden av 26. november 2013 søkes det om et nytt alternativ der Feios transformatorstasjon flyttet ca. 1,2 km lenger vest for å tilpasses ny omsøkt plassering av Feios kraftverk. Dette traséalternativet er referert til som **alternativ E**. Traséalternativ E innebærer at ca. 5 kilometer av den nye 132 kV-kraftledningen bygges i samme trasé som eksisterende 66 kV kraftledning Hove – Njøs.

Både alternativ A og E i Feios er omsøkt og avhengige av hvor utløpstunnelen til Feios kraftverk får endelig konsesjon til å bygges. Alternativ E prioriteres. Se figur 3 under for oversikt over alle traséalternativene i Feios.

Figur 3: Traséalternativer i Feios. Alternativ C har ikke vist plassering av transformatorstasjonen da denne er tenkt plassert i fjell. Kilde: Sognekraft AS

Både alternativ A og E i Feios med tilhørende trasé mot Vik, innebærer at eksisterende 66 kV kraftledning Hove - Njøs rives før ny 132 kV kraftledning bygges.

Sognekraft opplyser i e-post av 20. mars 2015 at de ønsker å rive den eksisterende ca. 26 km lange 66 kV-ledningen Hove-Njøs i to etapper, og begrunner dette med behovet for å opprettholde en tosidig innmating til Vik. I første omgang planlegger de å rive ca. 6 km fra Hove transformatorstasjon og frem til V6-punktet (se figur 1) hvor denne møter ny 132 kV-ledning fra Feios. Dette er nødvendig for å frigi plass til den nye 132 kV-ledningen frem til Hove transformatorstasjon. Sognekraft beskriver at de da kan opprettholde en forsyning inn til Vik via en T-avgreining mellom 66 kV-ledningen fra Njøs inn på ny 132 kV-ledning Feios-Hove. Anleggene vil da driftes med 66 kV-spennning.

Når Refsdal transformatorstasjon er satt i drift med de omsøkte endringene vil en tosidig innmating ivaretas via denne stasjonen, og Sognekraft kan rive resterende ca. 20 km med 66 kV-ledning videre til Njøs.

2.2.2 Traséalternativer i Vik:

I Vik er det omsøkt fire traséalternativer fra Skorge og til Hove transformatorstasjon; alternativ a, a m/kabel, b og c. Etter alternativ a m/ kabel planlegges ca. 11,1 kilometer av kraftledningen bygget som luftledning, og ca. 1,4 km som jordkabel. Jordkabelen vil være om lag 1550 meter lagt og planlegges å gå fra Lesengi/Seim til Hove i Vik, som vist

på figur 4. Sognekraft prioriterer alternativ a m/kabel. De andre

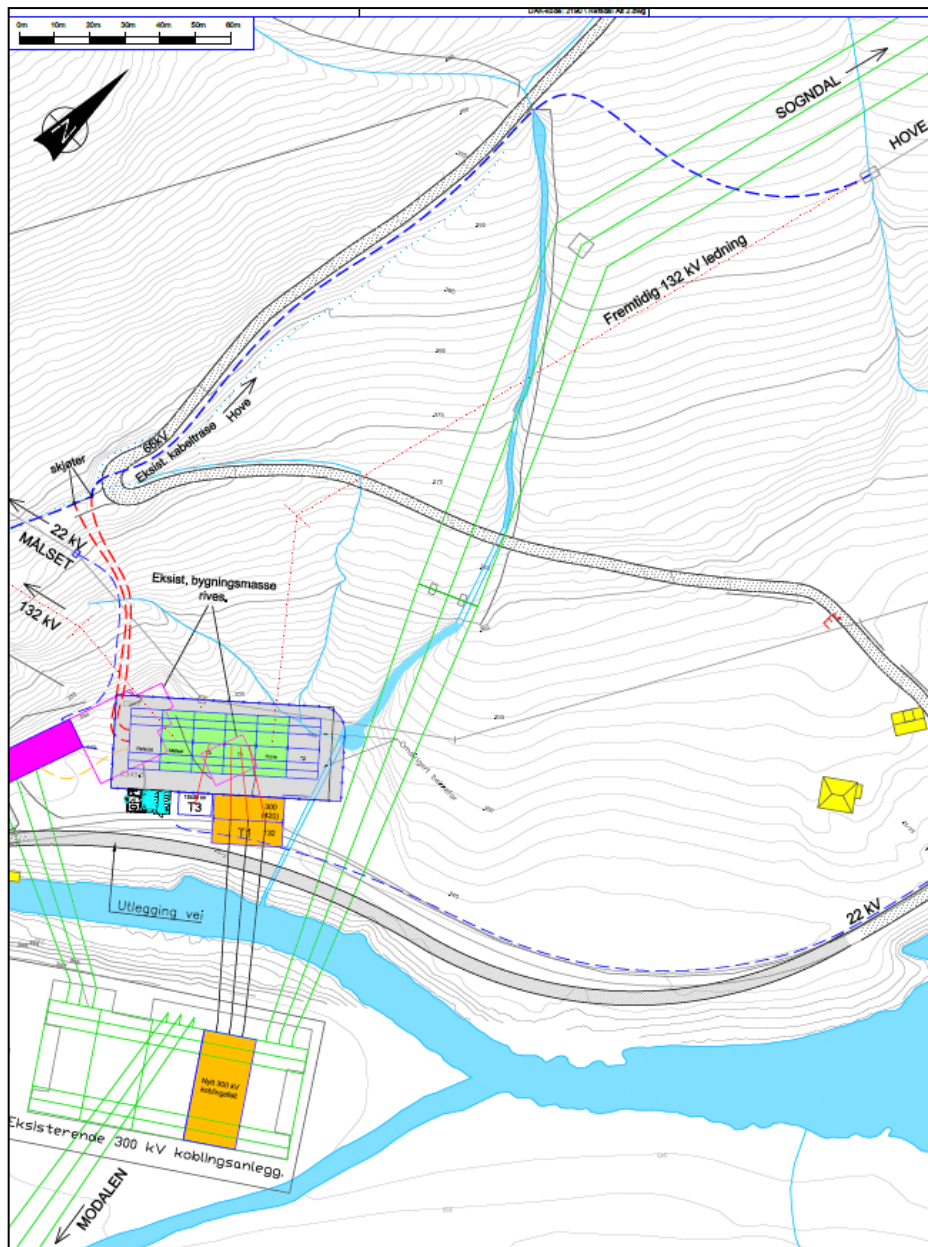
alternativene er luftledninger.

Figur 4: Kart til venstre viser traséalternativ a m/kabel fra Seim til Hove transformatorstasjon, kart til høyre viser alle de alternative trasénedføringene fra Skorge til Hove transformatorstasjon. Kilde: Sognekraft AS

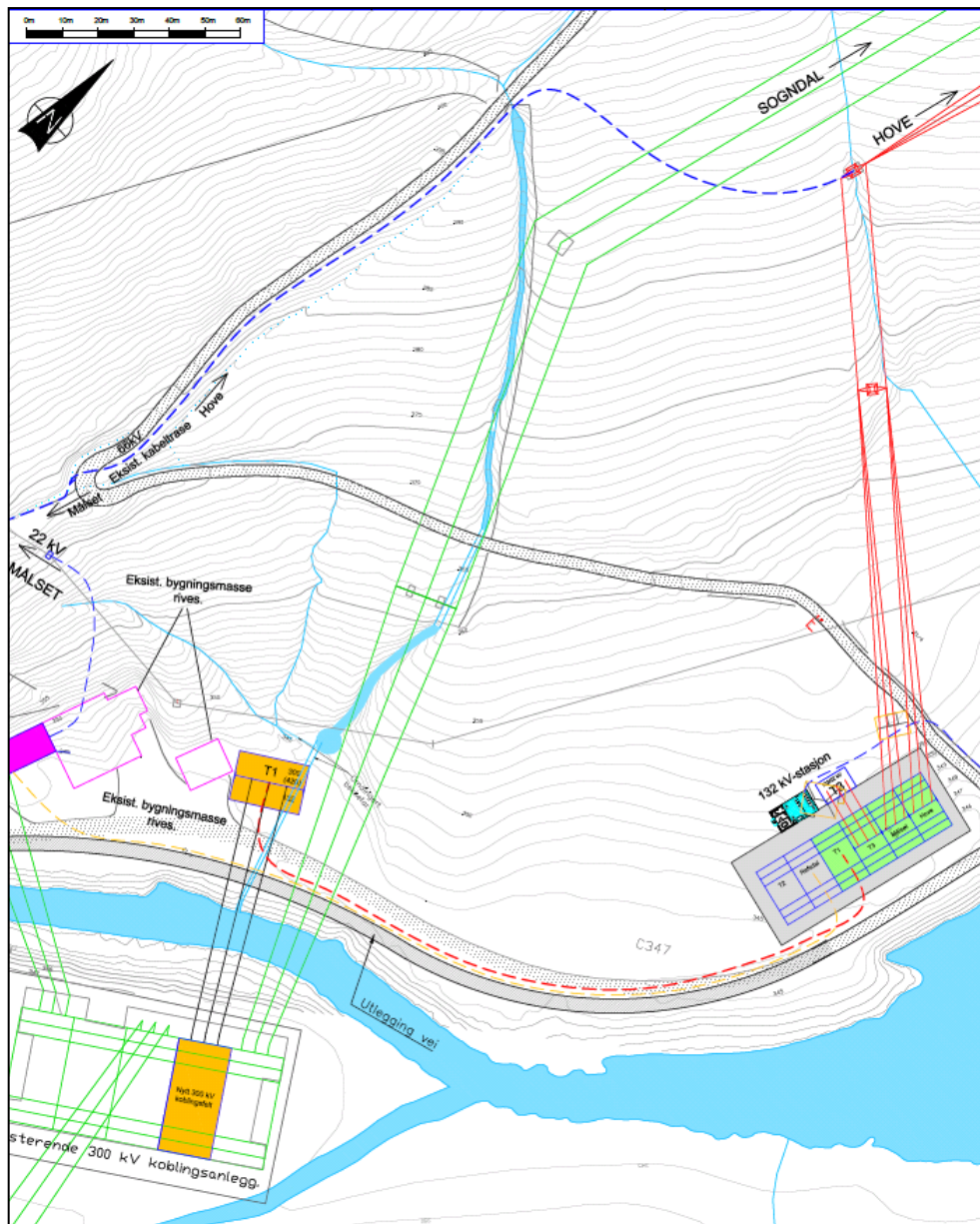
2.2.3 Alternative plasseringer av de elektriske anleggene i Refsdal:

Sognekraft har skissert to alternativer for plassering av nytt elektrisk anlegg i Refsdal transformatorstasjon hvorav alternativ 2 er prioritert løsning:

- Alternativ 2: Midlertidige 66 kV forbindelser mellom nytt 132 kV koblingsanlegg og eksisterende 66 kV kabel Måle – Hove. Ca. 200 meter. Se figur 5.
- Alternativ 3: En ca. 180 meter lang 132 kV luftledning fra nytt 132 kV koblingsanlegg til eksisterende regionalnett. Se figur 6.

Figur 5: Planskisse Refsdal transformatorstasjon etter alternativ 2 plassering. Nytt koblingsanlegg er her plassert der dagens bygningsmasse skal rives, og ny midlertidig 66 kV jordkabel er merket med rødt stiplet strek. Kilde: Jøsok prosjekt AS

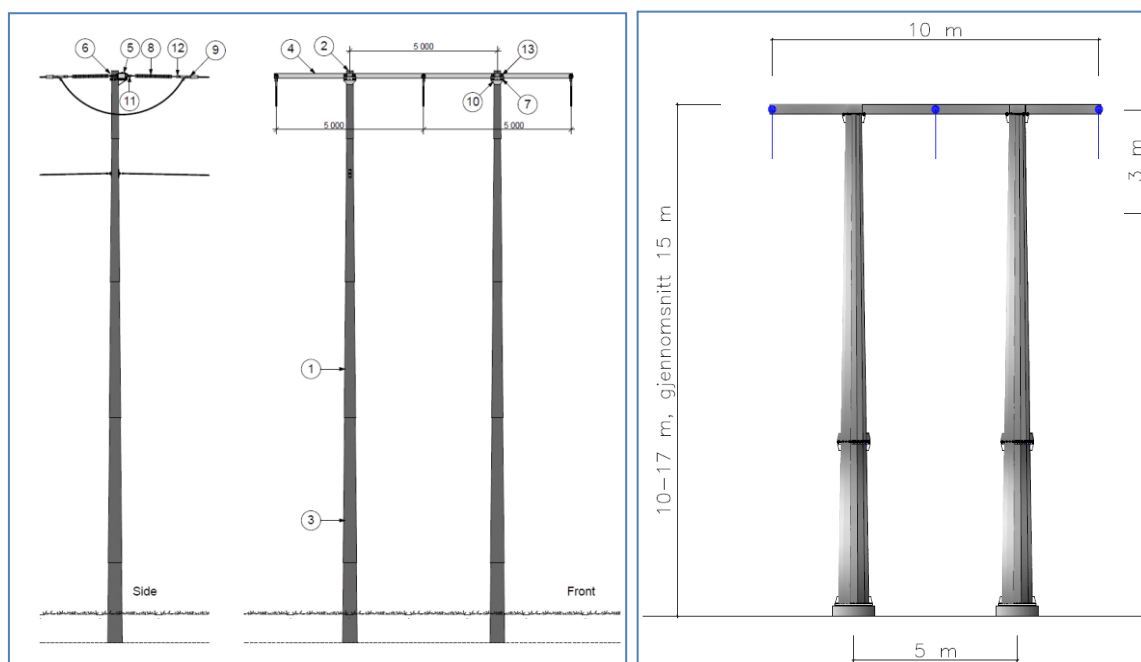

Sognekraft skriver at de i samarbeid med Statkraft, som drifter Refsdal kraftverk, vil rive en del av den eksisterende bygningsmassen for å gi plass til nytt koblings- og transformatoranlegg.

Statnett har i søknad av 2. oktober 2014, søkt om oppgradering av de elektriske anleggene i Refsdal transformatorstasjon, med en ny 160 MVA transformator og et 300 kV bryterfelt. Søknaden til Sognekraft og Statnett behandles parallelt, da disse er gjensidig avhengig av hverandre for å kunne oppnå en tosidig forsyning til Vik, og for å kunne ta i mot ny fornybar energiproduksjon i området.

2.3 Utforming av ny 132 kV-ledning

På strekningen mellom Feios og Hove søker Sognekraft om å få bygge ledningen med komposittmaster på rette strekninger og stålmaster på forankringspunkter, vinkler- og endepunkter. Mastene skal bygges med komposittisolatorer og ryddebelte vil normalt ligge på ca. 29 meter. På strekningen hvor Sognekraft søker om å legge ledningen som jordkabel er det søkt om å bygge en PEX-isolert jordkabel i grøft.

Figur 7: Skisse av mastene som skal benyttes på strekningen mellom Feios og Hove. Bilde til venstre viser en komposittmast og bilde til høyre en stålmaster. Kilde: Sognekraft AS

3 NVEs behandling av søknadene

NVE behandler konsesjonssøknadene etter energiloven og søknad om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova. Tiltaket skal også avklares etter andre sektorlover som kulturminneloven og naturmangfoldloven, i tillegg til at anlegget må merkes i henhold til gjeldende retningslinjer i forskrift for merking av luftfartshindre. En nærmere omtale av lover og forskrifter finnes i vedlegg A.

3.1 Høring av konsesjonssøknader og søknad om ekspropriasjon

Konsesjonssøknaden og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for ny 132 kV kraftledning mellom Feios og Hove med transformatoranlegg av 11. mars 2013 ble sendt på offentlig høring 16. april 2013. Fristen for å komme med høringsuttalelse til søknaden ble satt til 3. juni 2013. Vik kommune ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig

ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort to ganger i Sogn Avis og Bergens tidende, og en gang i Norsk lysingsblad.

Hvilke instanser som fikk søknaden på høring framgår av vedlegg B.

NVE arrangerte informasjonsmøte med Vik kommune 6. mai 2013. Sogn og Fjordane fylkeskommune og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane var også invitert til dette møtet. NVE arrangerte samme dag et offentlig møte om søknaden på kveldstid i Kyrkjestova i Vik.

I løpet dagen avholdt NVE kommune- og folkemøter i forbindelse med høringen av konsesjonssøknaden, gjennomførte NVE også en befaring av utvalgte områder langs traseene og ved transformatorstasjonene i Feios og Vik.

3.1.1 Høring av tilleggssøknad og tilleggsutredning

På bakgrunn av de innkomne merknader til søknaden, sendte Feios kraftverk inn en ny søknad om flytting av Feios kraftverk, datert 5. juli 2013. På bakgrunn av planendringen ba NVE i brev av 28. august 2013, Sognekraft utarbeide en tilleggssøknad for nettilknytningen for den nye plasseringen til Feios kraftverk.

3.2 Innkomne merknader

NVE mottok totalt 38 høringsuttalelser til søknad og tilleggssøknad om ny 132 kV kraftledning fra Feios til Hove med transformatoranlegg. Uttalelsene er sammenfattet i vedlegg B. Sognekraft kommenterte uttalelsene i brev av 25. november 2014 og 8. januar 2015.

Uttalelsene til søknaden av 11. mars 2013 som kommenterte nettanlegget i Feios, beskrev blant annet de ulempene anlegget ville få for skogsdriften i området, de negative visuelle virkningene, samt konsekvensene for berørte eiendommer i Hatleviki. Mange av høringsinstansene mente tiltakshaver burde utrede en ny løsning for plasseringen av anlegget som tok mer hensyn til miljø og visuelle virkninger. Uttalelsene som omfattet nettanlegget i Vik hadde i stor grad fokus på at alternativet med kabel var den beste løsningen. Mange bemerket også at fremtidig boligutvikling, jordbruk, visuelle virkninger og kulturminner måtte tas hensyn til ved valg av trasé.

For tilleggssøknaden datert 26. november 2013 mente de fleste høringsinstansene at nytt omsøkt alternativ for nettanlegget i Feios var en bedre løsning enn opprinnelig omsøkte anlegg. Det ble videre kommentert at hensynet til INON-område, rødlistede arter, villrein og ulemper for tømmerkaia ved Håastrondi måtte ivaretas. Flere høringsinnspill omhandlet også traséalternativene i Vik, hvor fokus var at alternativet med kabel måtte starte noe tidligere enn skissert i søknaden, nærmere bestemt på Lesengi. Videre ble det kommentert at hensynet til visuelle virkninger, kulturminner og fremtidig boligutvikling og nettstruktur måtte ivaretas.

4 NVEs vurdering av søknader etter energiloven

Konsesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. NVE gir konsesjon til anlegg som anses som samfunnsmessig rasjonelle. Det vil si at de positive

konsekvensene av tiltaket må være større enn de negative. Vurderingen av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak er en faglig skjønnsvurdering.

I dette kapitlet vil NVE redegjøre for vår vurdering av alle de omsøkte anleggene og innkomne merknader. Først gjøres en vurdering av de tekniske og økonomiske forholdene. Videre er anleggenes visuelle virkninger og friluftsliv. I de neste kapitlene vurderes påvirkning på temaene kulturminner og kulturmiljø, naturmangfold reindrift, arealbruk og elektromagnetisk felt. Til slutt er det et kapittel om anleggets utforming og vurderinger av avbøtende tiltak, samt oppsummering av NVEs vurderinger og konklusjon. I kapittel 5 presenteres NVEs innstilling og i kapittel 6 og 7 er det gjort en vurdering av søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.

4.1 Vurdering av tekniske og økonomiske forhold

Sognekraft begrunner søknadene med at det er behov for å tilknytte Feios kraftverk til nett. I Refsdal transformatorstasjon kreves det en oppgradering av anlegget for å kunne ta i mot den nye kraften fra Feios kraftverk, og Sognekraft søker her om å installere et nytt 132 kV koblingsanlegg samt en ny 20 MVA transformator. NVE er enige i Sognekrafts vurdering om at en oppgradering av anlegget i Refsdal er nødvendig og mener omsøkte transformator og koblingsanlegg er en fornuftig løsning. Sognekraft søker om to alternative tilknytninger/plasseringer av koblingsanlegget og regionalnettet, hvorpå alternativ 2 er prioritert løsning. NVE mener alternativ 2 er den beste tekniske og økonomiske løsningen, fordi den vil være mest hensiktsmessig i forhold til fremtidig stasjonsløsning. Denne vurderingen må sees i sammenheng med NVEs vurdering av transformering i Refsdal slik at regionalnettet og sentralnettet knyttes sammen i dette punktet.

Sognekraft vil, ved å knytte Feios kraftverk til overliggende nett, samtidig erstatte komponenter med liten eller ingen gjenværende teknisk levetid. Linjen Hove-Njøs og 66/22 kV-transformatoren i Refsdal er fra 1955, og har begrenset mulighet for å tilrettelegge for ny produksjon. NVE mener av den grunn at det er nødvendig å skifte ut disse komponentene og at det er fornuftig at en tosidig forsyning til Vik opprettholdes med omsøkte ledning fra Feios, istedenfor Njøs.

Sognekraft har søkt om ulike trasealternativer både i Feios og Vik, se beskrivelse i kap 2.2. NVE vurderer at rent teknisk, innebærer ikke de ulike alternativene i søknaden til Sognekraft store forskjeller. Alle alternativene er vurdert til å være tilstrekkelig både på kort og lang sikt, og dekker det samme behovet uten at noen skiller seg ut som klart bedre eller klart dårligere.

Totalkostnadene for det omsøkte tiltaket er estimert til totalt ca. 116 millioner kroner, hvorav Feios transformatorstasjon utgjør ca. 39 millioner kroner, Refsdal transformatorstasjon ca. 34 millioner kroner og ny 132 kV kraftledning fra Feios til Hove ca. 42 millioner kroner. NVE mener disse kostnadene er relativt høye for et tiltak av denne størrelsen, men da tiltaket er bekostet av utbygger har ikke NVE innvendinger mot dette.

Basert på de innkomne innspillene til den første søknaden for nettilknytningen av Feios kraftverk, er transformatorstasjonen i Feios og ledningen flyttet lenger vest i

tilleggssøknaden (alternativ E). Dette gir en noe dyrere stasjonsløsning, men ledningstraséen vil bli noe billigere. I sum blir nettilknytningen (E) til Feios kraftverk 3,4 millioner kroner dyrere enn løsningen som var skissert i første søknad (A). Endringen har ingen konsekvenser for kraftsystemet ellers.

Det ble søkt om jordkabel som alternativ til luftlinje de siste 1400 meterne inn til Hove transformatorstasjon (se figur 4) for å redusere de visuelle virkningene for tettstedet og bebyggelsen i Vik. I følge søknaden ville jordkabel føre til at det må settes inn en jordslutningsspole i Hove, og totalt ville dette øke investeringskostnadene med ca. 4,6 millioner kroner.

Flere høringsuttalelser ba om at alternativ a m/kabel skal starte på Lesengi istedenfor fra Seim. Sognekraft kommenterer i brev av 8. januar 2015 at de vil ved en eventuell konsesjon, ta sikte på å innfri dette kravet. Dette vil medføre at kabelen blir om lag 150 meter lengre enn antatt, og vil føre til en ekstrakostnad på ca. 500.000 kroner. Totalt vil derfor alternativ a m/kabel få en merkostnad på ca. 5,1 millioner kroner. En innskutt jordkabel vil fordyre nettilknytningen av Feios kraftverk en god del. NVE kan ikke se at det er vesentlige tekniske utfordringer ved å velge jordkabel på denne strekningen. NVE vil i kapittel 4.8.2 ytterligere vurdere jordkabel som et alternativet.

Ledningen er nødvendig for å få ut kraften fra Feios kraftverk. Eksisterende 66 kV nett er gammelt og må reinvesteres og NVE er positive til en oppgradering til 132 kV spenningsnivå, da dette tilrettelegger for ny fornybar energiproduksjon, fremtidig økt forbruk i regionen og en sikrere strømforsyning til området.

4.2 Vurderinger av visuelle virkninger og friluftsliv

Med visuell påvirkning menes hvordan tiltaket visuelt vil påvirke temaene landskap, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø.

NVE vil understreke at opplevelsen av visuelle virkninger i stor grad vil være subjektiv. For noen mennesker vil en kraftledning oppleves som sjenerende så lenge den er mulig å se, mens andre opplever andre landskapselementer som mer fremtredende og legger mindre merke til kraftledninger. Ofte oppleves denne typen inngrep som mindre iøynefallende etter noen år, når omgivelsene har vennet seg til det. I beskrivelsen av visuelle virkninger må det derfor skilles mellom synligheten av anlegget og opplevelsen av det som landskapselement.

Visuelle virkninger i Feios:

Mange av de innkomne høringsuttalelsene til søknad av 11. mars 2013, var svært bekymret for hvordan transformatorstasjonen og kraftledningen i Feios ville påvirke innbyggerne og turismen visuelt ut ifra alternativ A, B, og D. I tillegg ville kraftverket med utløpstunnel og transformatorstasjon ut i fra alternativ A, ligge nærme bebyggelse og bli godt synlig for nærmeste nabogårder. NVE mottok mange høringsinnspill som var i mot alternativ A.

Sognekraft har i tilleggssøknad søkt om et alternativ E, med endret plassering av anlegget, noe de fleste høringspartene er positive til. Noen høringsinnspill ber om at

transformatorstasjonen i Feios legges i fjell, da dette vil minske den visuelle virkningen av tiltaket og være positivt for reiseliv og friluftslivet i området.

NVE mener de visuelle virkningene av tiltaket i Feios hovedsakelig er knyttet til de ulike traséalternativene. Traséalternativ E i Feios innebærer å legge tiltaket til et sted uten nær bebyggelse, i et industriområde som i dette tilfellet er en gammel tømmerkai. Traseen til alternativ E vil bli synlig opp den bratte fjordlien fra transformatorstasjonen, da dette er en bratt, men på en relativt kort strekning. Likevel vurderer NVE dette som en bedre visuell løsning enn traséalternativ A, som vil være godt synlig for de som bor og ferdes i Feiosbygda.

Visuelle virkninger mellom Feios og Vik:

Det finnes noen naturstier og utmarksområder i området hvor ny 132 kV kraftledning er planlagt mellom Feios og Hove. Flere høringsparter er blant annet bekymret for hvordan trasealternativ A, B, C og D i Feios vil ha negativ virkning for friluftslivet og reiselivet i området på grunn av de negative visuelle effektene. Traséalternativ E vil i følge Sognekraft gå noe lengre vekk fra de mest brukte naturstiene, enn hva de andre alternativene gjør. Traséalternativ E vil likevel gå over et strekke på ca. en kilometer åpent fjellandskap over Flatafjellet, og bli synlig fra flere utsiktspunkter. Traséalternativ A vil ligge mer i et dalsøkke hvor det finnes skog på deler av strekket, men også i åpne partier med dyrket mark og noe bebyggelse.

Ny kraftledning skal erstatte dagens 66 kV kraftledning fra punkt V6, som vist på kart i figur 1. NVE vurderer at ny ledning i mindre grad vil endre den visuelle opplevelsen av naturen og friluftslivopplevelsene fra dette punktet og frem til Hove i Vik. Endringen vil i så fall innebære at traseen blir noe bredere og mastene noe høyere sammenliknet med dagens 66 kV ledning. Fordi omsøkte tiltak innebærer at 66 kV kraftledningen kan rives på hele strekket mellom Njøs og Hove, mener NVE dette ytterligere vil redusere de visuelle virkningene av kraftledninger i området.

Visuelle virkninger i Vik:

I Vik er mange høringsparter opptatt av at traséalternativene som ikke innebærer bruk av kabel, visuelt sett vil være negativt for bygda, både med hensyn til innbyggerne selv og turismen i området. Noen høringsparter ønsker at alternativ c bør få konsesjon fordi dette vil samle inngrepene i bygda, og dermed visuelt sett være en bedret løsning. Andre mener alternativ a m/kabel fra Seim til Hove er den beste løsningen, slik at kraftledningen skjules helt i de bebodde områdene.

Sognekraft kommenterer at grunnet de mange innspillene til trasévalg i Vik, ønsker de å prioritere alternativ a m/kabel på strekningen fra Seim til Hove transformatorstasjon i Vik, se figur 4.

I Vik vil traseen til alternativ a ned Midtfjellet være synlig fra store deler av bygda, men i denne traseen erstatter ny 132 kV ledning dagens 66 kV ledning, og NVE mener det ikke vil bli vesentlige nye visuelle virkninger for dette traséalternativet. Traséalternativ b og c vil også bli synlige, men alternativ c vil parallellføres med eksisterende trasé et godt stykke før den skjærer ned mot Hove. I områdene som traséalternativ b og c er skissert, består landskapet av mye åpent kulturlandskap ned mot Hove med beitemark og jorder, og NVE mener en trasé her vil kunne sees bedre i terrenget enn alternativ a. NVE mener

at alternativ a m/kabel fra Seim til Hove vil gi minst nye visuelle virkninger for dagens og fremtidig bebyggelse i området.

Visuelle virkninger i Refsdal:

Ingen høringsinnspill kommenterer hvordan omsøkte plasseringer av nytt anlegg i Refsdal transformatorstasjon kan gi nye visuelle virkninger. NVE legger til grunn at stasjonen ligger i et område uten nær bebyggelse eller annet nærmiljø. NVE vurderer at tiltaket i stasjonen ikke vil gi nye visuelle virkninger, da tiltaket kun består av en utvidelse innenfor eksisterende anlegg og det derfor vil bli liten reell forskjell fra i dag. Vi viser samtidig til vurdering av Statnett sin søknad om transformering i Refsdal og bygging av ny transformatorsjakt, se NVE ref. 201405378-13.

NVE konstaterer at ny 132 kV kraftledning fra Feios til Hove vil erstatte dagens 66 kV ledning på store deler av strekningen og dermed medføre relativt små endringer fra dagens situasjon. Unntak et er der ledningen planlegges i nye traseer enten nede i Feiosbygda etter alternativ A eller over fjellet etter alternativ E. NVE mener at alternativ E gir minst virkninger visuelt i Feios da ledningstraseen ligger lenger unna områder hvor folk bor og ferdes mye. I Vik vurderes alternativ a til å gi få nye virkninger utover dagens ledning, samtidig som dette er den traseen som går nærmest bebyggelse og som flest vil se. En kabel i denne traseen vil fjerne de visuelle virkningene i dette området, med unntak av strekket hvor ledningen kommer ned fra Midtfjellet mot Vik i Hove som vil bli synlig og er et område som kan egne seg for kamuflerende tiltak. Alternativ b og c vurderes som dårligere traseer med hensyn på synlighet fordi de vil ligge mer eksponert i kulturlandskapet. Det er ikke registrert statlig sikrede friluftslivsområder der ledningen planlegges, men NVE registrerer at deler av området er brukt til utøvelse av friluftsliv. Ledningen vil, spesielt ved alternativ E, kunne sees fra friluftslivsområder på fjellet, samt fra fjorden når den strekker opp fjordlien fra Feios transformatorstasjon. NVE mener likevel at mulighetene for utøvelse av friluftsliv ikke vil endres vesentlig som følge omsøkte tiltak.

4.3 Kulturminner og kulturmiljø

Omsøkte tiltak vil ikke komme i direkte berøring med kjente kulturminner eller fredete kulturmiljøer. I Vik, Vangsnes og i Feios finnes det flere kulturminner, og stedene bærer preg av bosetning og menneskelig aktivitet over lang tid. Alternativ E i Feios, blir liggende lengre vekk fra bosetning og kulturlandskap enn de andre alternativene i området, og vil slik sett kunne være positivt for kulturlandskapet.

Sogn og Fjordane fylkeskommune og Eivind Helleland kommenterer i sine uttalelser at traseen skissert etter alternativ b og c i Vik vil kunne berøre ei gammel gravrøys på Stadheim/Føli. NVE er enig i at alternativ b kan komme i konflikt med nevnte kulturminne, men at dette vil være av visuell virkning og ikke direkte berøring. Gravrøysa ligger omtrent 30 meter unna planlagte trasé etter alternativ b, og Sognekraft påpeker i søknaden at de vil kunne overholde grensen på 5 meter fra kulturminnet med god margin. Nærmeste mastepunkt er beregnet til å bli ca. 60 meter nordvest for gravrøysa. Ingen andre fredete kulturminner ligger innenfor 100 meter fra den planlagte kraftledningen.

NVE merker seg at det finnes et registrert fredet kulturminne ved Føli i Vik. Utover dette er det ikke registrert andre automatisk fredete kulturminner i områdene hvor anleggene planlegges. Da den lokaliserte gravrøysa ikke vil bli direkte berørt, men kun påvirkes av at linene etter traséalternativ b vil passere, vurderer NVE at tiltaket ikke vil ha vesentlig negativ påvirkning på kjente kulturminner. NVE presiserer at undersøkelser etter kulturminneloven § 9 skal gjennomføres før anleggsstart.

4.4 Naturmangfold

Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I NVEs vurdering av søknaden om ny 12,5 km lang 132 kV kraftledning mellom Feios og Hove transformatorstasjoner, samt ny transformatorstasjon i Feios, legges bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 8-12 til grunn. Det omsøkte tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til forsyningssikkerhet, muligheter for økt fornybarproduksjon og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies (jf. naturmangfoldloven § 7 jf. §§ 8-12).

Naturmangfoldloven § 8 krever at beslutninger som berører naturmangfold skal bygge på tilstrekkelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Dette kravet skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risikoen for at naturmangfoldet blir skadet. For å kartlegge det biologiske naturmangfoldet opplyser Sognekraft at de har brukt nettjenesten "Naturbase" fra Miljødirektoratet, i tillegg til at de har søkt informasjon fra Fylkesmannens miljøvernavdeling, Fylkeskommunen og fra Vik kommune.

NVE har også søkt i «Naturbase» for å vurdere hvordan naturmangfoldet i området kan bli påvirket av omsøkte tiltak. NVE mener det totalt sett foreligger tilstrekkelig informasjon om naturmangfoldet i området for å kunne behandle omsøkte tiltak.

I følge "Naturbase" vil omsøkte kraftledningstrasé ikke berøre kjente biotoper som er rødlistede. Tiltaket vil heller ikke komme i konflikt med landskapsvernområder, naturreservat eller andre freda områder. Kraftledningen krysser ingen områder med verdifull naturtype, men tiltakshaver opplyser at ved Skorge og ved Stjernegjerdet, går traseen i dag forbi, og vil ved traséalternativ A, gå inntil naturbeitemark. Naturbeitemark er registret som viktig beitemark i «Naturbase». NVE mener at ny kraftledning som skal gå i eksisterende trasé ved Skorge ikke vil utgjøre noen vesentlig ny virkning for naturbeitemarken. Ved naturbeitemarken ved Steingjerdet vil traséalternativ A kun gå forbi området. NVE legger til grunn i en eventuell anleggskonsesjon, at tiltakshaver i detaljplanleggingen av kraftledningen, hensynstar beitemarken så langt det lar seg gjøre, og unngå å plassere master innenfor beiteområdene.

Konsekvenser for naturmangfold ved bygging av kraftledninger vil i hovedsak handle om risiko for fuglekollisjoner og arealbeslag i områder og naturtyper med rik eller viktig vegetasjon. Det kan være konsekvenser i både anleggs- og driftsfasen. I anleggsfasen vil aktivitet og terrenginngrep kunne forstyrre dyre- og fuglelivet og medføre at vilt og fugl trekker bort fra områdene hvor aktiviteten foregår. NVE mener anleggsarbeidet ikke vil

gi noen store konsekvenser for fugl og vilt så lenge det utvises normal forsiktighet i anleggsperioden. I driftsfasen er det hovedsakelig fugl som kan bli negativt påvirket gjennom fare for kollisjon med linene.

Forum for natur og friluftsliv kommenterte i sin høringsuttalelse at det er potensial for nye funn av rødlistede arter innenfor tiltaksområdet. De pekte også på at det eksisterer en lokalitet av gammel boreal lauvskog i området ved Skredfjellet mellom Vangsnes og Feios. Sognekraft kommenterer at vurderingen av området sin verdi for terrestrisk flora og fauna er basert på kjente registreringer i nasjonale kartdatabaser, samt en enkel befarings i felt og annet kartgrunnlag som bonitetskart og berggrunnskart. Sognekraft viser også til at kraftledningen ikke vil komme i direkte kontakt med boreal lauvskogen. Forumet viser til, men ligger nær lokaliteten på østsiden. Ny trasé vil medføre rydding av granskog, og dette vil i følge Sognekraft kunne bidra til at granskogen ikke sprer seg inn i lokaliteten. Sognekraft viser på kartutsnitt i figur 8, hvor traseen vil gå og hvor lokaliteten er ligger. NVE vil i en eventuell anleggskonseksjon sette vilkår om at Sognekraft skal redegjøre i en MTA-plan hvordan ny kraftledning skal hensyn ta lokaliteten med gammel boreal lauvskog ved Skredfjellet mellom Vangsnes og Feios.

Figur 8: Kartutsnitt som viser ledningstraseen etter alternativ E, i området hvor lokaliteten av gammel boreal lauvskog (merket grønt) finnes. Kilde: Sognekraft AS.

Det er videre ingen kjente forekomster av registrerte rødlistearter i området hvor det omsøkte tiltaket planlegges. NVE konstaterer at det ikke er avdekket vesentlig potensial for konflikter med truede og sårbare dyre- og fuglearter i planområdet, og NVE vurderer

derfor at ny ledning og transformatorstasjon ikke vil bidra til å svekke naturmangfoldet på sikt.

Traséalternativ E i Feios vil gå over Flatafjellet. Flatafjellet er et naturområde som består av mye urørt terreng. Det er et nasjonalt mål å bevare store sammenhengende naturområder med urørt preg som har verdi for naturmangfold, friluftsliv og landskap. Ved bygging av en trasé over fjellet slik det er skissert i søknaden, vurderer NVE at kraftledningen vil medføre noe tap av uberørte sammenhengende arealer. Traséalternativ A vil i mindre grad berøre urørt terreng da denne traseen går nærmere bebyggelse og annen infrastruktur. NVE mener likevel at en trasé over Flatafjellet ikke vil gi store virkninger for urørt terreng da kraftledningen går over et relativt kort strekke før den møter eksisterende inngrep.

NVE vurderer at omsøkte tiltak vil få små virkninger for naturmangfoldet i området. Kraftledningen vil i Feios passere et område med gammel boreal lauvskog, men ikke berøre lokaliteten direkte. NVE vil likevel i en eventuell konsesjon be tiltakshaver redegjøre for hvordan lokaliteten skal tas hensyn til i en MTA-plan. NVE registrerer videre at det ikke er avdekket vesentlig potensial for konflikter med truede og sårbare dyre- og fuglearter i området traséalternativ A og E berører, og mener ny kraftledning og transformatorstasjon ikke vil bidra til å svekke naturmangfoldet på sikt.

4.4.1 Vurdering av samlet belastning

Etter naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen det er eller vil bli utsatt for. I følge forarbeidene (Ot.prp. 52 (2008-2009) s. 81- 382) er det effekten på naturmangfoldet som skal vurderes i prinsippet om samlet belastning, og ikke det enkelte tiltaket som sådan. For å kunne gjøre dette, er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og påvirkning på økosystemet, hvor det både skal tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

Ledningen er omsøkt for å knytte Feios kraftverk til overliggende nett. For de konkrete vurderingene av virkninger for dette kraftverket vises det til NVEs innstillinger til Olje- og energidepartementet (ref. NVE 200700819-62 og -93).

Med hensyn til forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 innebærer kraftverket og ledningen forskjellige påvirkningsfaktorer som i det vesentlige vil ha virkninger for ulike arter og funksjoner i økosystemet. Kraftverk påvirker i hovedsak flora og fauna tilknyttet eller i nærhet av vannstrengen som berøres. NVE mener på bakgrunn av dette at bygging av vannkraftverk i de fleste tilfeller ikke direkte vil forsterke virkninger av kraftledningen og at det dermed ikke oppstår samlet belastning av tiltakene.

I området hvor omsøkte tiltak planlegges bygget, går 66 kV kraftledningen Hove – Njøs, og 300 kV kraftledningen Fardal - Modalen. Ny ledning vil erstatte 66 kV ledningen Hove-Njøs og flere antall kilometer med ledning vil rives enn bygges med omsøkte løsning. NVE mener derfor at den samlede belastningen i området vil bli redusert.

NVE vurderer at den samlede belastningen i område omsøkte tiltak går i, ikke vil bli nevneverdig påvirket av omsøkte tiltak. Tiltaket vil medføre at mye eksisterende nett rives, noe som NVE mener kan være positivt for den samlede belastningen i området.

4.5 Reindrift

I følge Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd er virkningene av omsøkte tiltak på villreinområde unøyaktig beskrevet i søknaden til Sognekraft. De mener kraftledningen vil krysse over Fjellheimen villreinområde på det høyeste partiet mellom Bergheim/Helleland i Feios, via Nyastøl og over til Skorge. Nemda skriver at med hensyn til kalvingsområder og vårbeiter, kan reinen trekke ned i lavereliggende dalstrøk, og at dette også gjelder fra området på Flatafjellet hvor traséalternativ E går. Nemda mener traseen ikke bør legges over snaufjellet, da dette vil ha en større effekt på villreinen. De er opptatt av at villreinen tas hensyn til i anleggsarbeidet med kraftledningen, og at det unngås å bruke helikopter når reinen oppholder seg i lisiden vest for Rambera og Klukseggi. De ber også om at det settes av ekstra ressurser for oppsyn av reinen under anleggsperioden. NVE registrerer at Sognekraft ikke har omtalt virkninger for villrein i sine søknader for ny kraftledning fra Feios til Hove. NVE legger til grunn uttalelsen til villreinnemnda, og vil anbefale at det ved en eventuell anleggskonsesjon, settes vilkår om at tiltakshaver skal utarbeide en miljø-, transport- og anleggsplan (MTA). MTA-planen skal beskrive hvordan tiltakshaver skal tilpasse anleggsvirksomheten og andre aktuelle tiltak, for å avbøte på ulemper for villreinen i området kraftledningen skal gå i. Dette gjelder særskilt for traséalternativ E, da dette er et strekke med ny trasé over snaufjell.

NVE mener virkningene for villreinen i området hovedsakelig er knyttet til en eventuell ny trasé over Flatafjellet. I dalstrøket mellom Bergheim/Helland og Nyastøl, vil ledningen eventuelt bygges i eksisterende trasé, og NVE mener virkningene på dette strekket derfor er små. NVE at ledningen vil ha små virkninger for villrein i driftsfasen og at anleggsarbeidet kan tilpasses slik at eventuelle ulemper også i anleggsfasen vil bli små.

4.6 Arealbruk

Omsøkte traséalternativ a i Vik, kan i følge flere høringsinstanser påvirke bolig-, tomte- og bruksverdien på eiendommene deres negativt. NVE mener at trasealternativ a i Vik innebærer liten visuell virkning eller endring for bomiljøet, da det i dag går en 66 kV kraftledning her, som vil rives før ny 132 kV bygges i samme trasé. NVE legger til grunn at tiltakshaver i detaljplanleggingen av traseen etterstreber å unngå mastepunkter som berører dyrket mark. Arnfinn Seim ber at alternativ a m/kabel unngår å starte innenfor innmarka hans. NVE mener at en jordkabel ikke vil gi negative virkninger for dyrket mark etter anleggsperioden. Kabelen blir lagt ca. 1 meter under bakkenivå, og arealet kan derfor benyttes som vanlig etter at toppmassene er tilbakelagt. I en eventuell anleggskonsesjon vil NVE anbefale at det settes vilkår om at tilbakeføringen av toppmassene skal beskrives i en MTA-plan.

Både Sogn og Fjordane skogeierlag, Vik skogeierlag og Feiosprosjektet er opptatt av hvordan traséalternativ A i Feios vil påvirke skogbruket i området. De er bekymret for hvordan traseen vil båndlegge mye hogstmoden skog, knyttet til de kostnadene skogbruket vil tape på dette. Alle tre høringspartene ber om at traseen flyttes lenger vest, slik alternativ E har skissert. NVE er enige i at alternativ A i Feios vil kunne få negative

konsekvenser for skogbruket i område med tanke på kostnader, båndlegging av areal og komplisert bruk av taubaner i terrenget.

I Refsdal transformatorstasjon ber Statkraft Energi om at koblingsanlegget blir flyttet mot nord for å unngå at nytt anlegg blir til hinder for deres bruk av arealet til lagerplass, riggområde og oppstilling/manøvrering for større kjøretøy. NVE mener ut i fra vedlagte kart over planløsningen til Refsdal, at nytt anlegg ikke blir til hinder for annet anlegg på stasjonen. Det er dessuten Statnetts anlegg for transformering som ligger nærmest veien, se NVE ref. 201405378-13. NVE vil anbefale at det ved en eventuell konsesjon, bør settes vilkår om samordning av anleggsvirksomheten til Statnett og Sognekraft slik at Statkrafts tilgang og arbeid i området får minst mulig ulemper.

NVE mener videre at omsøkte kraftledning i liten grad vil være til hinder for arealbruk mellom Feios og Hove, og at alternativ E i Feios vil i mindre grad enn alternativ A, berøre verdifulle skogbruksarealer. I Vik mener NVE at alternativ a med kabel vil ha minst virkninger for arealbruk (herunder bebyggelse) i berørte område.

4.7 Elektromagnetiske felt

Forvaltningsstrategien for elektromagnetiske felt (EMF), som er beskrevet i St.prp. nr. 66 (2005-2006) anbefaler at det ved etablering av nye kraftledninger bør søkes å unngå nærhet til boliger, skoler, barnehager mv., ut fra et forsvarlighetsprinsipp. Ved planer om nye slike bygninger eller nye kraftledninger ved bygninger av denne typen stilles det følgende utredningskrav:

- Omfanget av eksponeringen for bygninger som kan få over 0,4 μT i årsgjennomsnitt skal kartlegges.
- Mulige tiltak og konsekvenser ved tiltaket skal drøftes.
- Det skal henvises til oppdatert kunnskapsstatus og sentral forvaltningsstrategi.

Strategien viser til at 0,4 μT er et utredningsnivå. Dersom nye bygg eller ledninger gir magnetfeltnivåer over 0,4 μT i berørte bygg (boliger, skoler og barnehager), skal mulige tiltak og konsekvensene av disse drøftes. Utredningsnivået på 0,4 μT betyr ikke at det ikke kan etableres kraftledninger som medfører at en bygning kan få en magnetfelteksponering over utredningsnivået. Det fokuseres i forskning og forvaltningsstrategi på bygninger der mennesker har opphold over lenger tid, det vil i hovedsak si helårsboliger, skoler og barnehager. Fritidsbebyggelse vil normalt ikke omfattes av de bygninger der det skal vurderes tiltak fordi en ikke oppholder seg her hele året og vurderingene gjøres på bakgrunn av gjennomsnittlig magnetfeltbelastning over året.

Flere høringsparter er bekymret for de negative virkningene ny kraftledning kan få for elektromagnetiske felter i nærheten til boligbebyggelsen i Vik. Sognekraft har utført EMF-beregninger for alle traséalternativene i Vik. Disse viser at ingen bebyggelse i området vil få eksponering for elektromagnetiske felt over utredningsområdet på 0,4 μT .

NVE vil derfor ikke omtale elektromagnetisk felt noe videre i denne saken da det ikke anses som beslutningsrelevant.

4.8 Anleggets utforming og avbøtende tiltak

NVE har, i medhold av energiloven, myndighet til å fastsette hvilke vilkår en kraftledning skal bygges og drives etter. Vilkår om såkalte avbøtende tiltak – tiltak som reduserer antatt negative virkninger – vurderes konkret i hver sak basert på de opplysninger som foreligger om virkningene av kraftledningen. I mange tilfeller kan ulemper ved en kraftledning reduseres innenfor akseptable kostnadsrammer.

NVE viser til energilovforskriftens § 3-5 som omhandler vilkår i konsesjon for elektriske anlegg.

Under bokstav b) om miljø og landskap heter det: *"konsesjonæren plikter ved planlegging, utførelse*

og drift av anlegget å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren."

NVE har ansvar for å følge opp vilkår, jf. energilovforskriften § 7-2. NVEs miljøtilsyn er ansvarlig for å følge opp at konsesjonsvilkår som omhandler natur og landskapsmessige forhold blir fulgt.

Miljøtilsynet godkjenner eventuelle miljø-, transport- og anleggsplaner og vil ved besøk i anleggstiden følge opp at vilkår og godkjente planer følges av utbygger. Miljøtilsynet vil også følge opp at

anleggsområdene blir ordentlig ryddet og satt i stand slik vilkår og detaljplanene tilsier.

Negative estetiske virkninger av en kraftledning kan reduseres ved traséjusteringer, kabling av ledningen og ved å kamuflere kraftledningskomponentene. Traséjustering er et av de mest virkningsfulle avbøtende tiltak for en kraftledning. Opprinnelig omsøkt trasé har blitt foreslått justert etter innspill fra høringsinstansene, og NVE henviser til kapittel 4.2 hvor visuelle virkninger og

trasévalg for den omsøkte ledningen er vurdert. NVE vil videre i dette kapittel diskutere øvrige avbøtende tiltak for en eventuell ny 132 kV kraftledning fra Feios kraftverk til Hove transformatorstasjon.

4.8.1 Kamuflerende tiltak

For å dempe negative estetiske virkninger av en kraftledning kan kraftledningskomponentene kamufleres. De viktigste kamuflerende tiltakene er å velge hensiktsmessige maste- og isolatortyper og farging av master og traverser. NVE har erfaring med at slike tiltak kan redusere den visuelle fjernvirkningen av kraftledninger. Gjennomførte kamufleringstiltak som følge av pålegg fra NVE er evaluert i rapporten "Kamuflasjetiltak på kraftledninger" (NVE-rapport nr. 4-2008). Rapporten gir også råd om tiltak på kraftledninger for å redusere det visuelle inntrykket i landskapet.

Effekten av kamuflerende tiltak er best der kraftledningen har bakgrunnsdekning mot mørkt terreng, for eksempel skog og annen mørk bakgrunn. NVE mener derfor at slike tiltak bør begrenses til områder med egnet bakgrunnsdekning, og i områder der en kraftledning vil være visuelt dominerende i landskapet for beboere eller brukere av områdene. I Stortingsmelding nr. 14 (2011-2012) fremheves betydningen av bruk av kamuflerende tiltak på kraftledninger, men at dette må avveies mot hensynet til å unngå fuglekollisjoner og behovet for tilstrekkelig skogrydding av sikkerhetsmessige årsaker.

Bruk av kamuflerende tiltak skal også veies opp mot merkostnader for gjennomføring av ulike tiltak.

Som nevnt har Sognekraft primært søkt om å bygge kraftledningen på strekningen mellom Feios og Hove hovedsakelig med komposittmaster, og med stålmaster på nødvendige punkter. NVE har vurdert at landskapet med tidvis bart fjell og med lengre strekninger med skoglandskap, vil danne en god bakgrunnsdekning for komposittmastene. NVE mener det derfor ikke er behov for å kamuflere komponentene ytterligere der komposittmastene benyttes. Stålmastene vil plasseres på punkter hvor det er nødvendig med forsterkning, som for eksempel ned lia mot Feios og ned lia mot Vik. På disse punktene vil stålmaster være synlige for bebyggelsen i Vik eller for personer som ferdes nær land i Sognefjorden. NVE har ikke mottatt innspill på kamuflering av kraftledningen. Kamuflering av stålmaster på dette spenningsnivået vil ha en ca. kostnad på 50.000 kr per mast. NVE vil om alternativ a i Vik får konsesjon, sette vilkår om at de to planlagte stålmaster som plasseres i lia ned Midtfjellet mot Vik, skal kamufleres ved bruk av farging. NVE vurderer at dette er et hensiktsmessig og effektivt tiltak for å redusere de visuelle virkningene av mastene for bebyggelsen i Vik, og at kostnadene for dette er forsvarlige.

Sognekraft har søkt om å benytte komposittisolatorer på strekningen mellom Feios og Hove. NVE mener komposittisolatorer vil gi mindre visuelle virkninger enn glassisolatorer, som kan gi refleksjon fra sollyset og dermed bli mer synlig i fint vær. NVE har erfaring med at fargede komposittisolatorer kan dempe synligheten av denne delen av kraftledningen, og vurderer at ny 132 kV best bygges med komposittisolatorer. NVE vil i en eventuell anleggskonsesjon anbefale at det settes vilkår om at Sognekraft skal benytte mattete traverser på strekningen for å ytterligere redusere de visuelle virkningene av ledningen.

NVE mener en ny 132 kV kraftledning mellom Feios og Hove best bygges med komposittmaster og at det kun benyttes stålmaster på punkter som behøver ekstra forsterkning. Etter NVEs vurderinger vil ledningens synlighet dempes ved bruk av komposittisolatorer og mattete traverser, samt ved å farge de to stålmaster som er planlagt i lia ned Midtfjellet. NVE mener Sognekraft har valgt mastetyper som passer til landskapet ledningen skal gå i, og mener ytterligere kamufleringstiltak på den omsøkte kraftledningen ikke vil ha vesentlig effekt.

4.8.2 Vurdering av jordkabel

Flere høringsparter er opptatt av at det bør gis konsesjon til alternativ a m/kabel i Vik for å unngå negative visuelle virkninger for boligbebyggelsen i området. Sognekraft har i alternativ a m/kabel, foreslått å legge kabel i grøft fra Seim til Hove. På bakgrunn av innkomne høringsinnspill skriver Sognekraft at de tar sikte på å starte kablingen på Lesengi. Dette medfører at kabelen bli omtrent 150 meter lenger enn om den skulle begynt ved Seim.

Gjeldende forvaltningsstrategi for kabel er nedfelt i Stortingsmelding nr. 14 (2011-2012). Forvaltningsstrategien setter rammen for NVEs konsesjonsbehandling og for hvordan kabling skal vurderes på ulike spenningsnivåer. Det fremkommer at bruken av kabel skal være gradvis mer restriktiv med økende spenningsnivå, men at kabel som alternativ

til luftledning alltid skal vurderes. Regjeringen har listet opp følgende kriterier for hvor kabel kan velges som alternativ til luftledning i regionalnettet (66-132 kV):

- Der luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, som ved kryssing av sjø eller der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt etter gjeldende lover og forskrift.
- Der luftledning vil gi særlig ulemper for bomiljø og nærfriluftsområder der det er knapphet på slikt areal, eller der kabling gir særlig miljøgevinster.
- Kabling kan gi en vesentlig bedre totalløsning alle hensyn tatt i betraktning, for eksempel der alternativet ville vært en innskutt luftledning på en kortere strekning av et kabelanlegg, eller ved at kabling inn og ut av transformatorstasjoner kan avlaste av hensyn til bebyggelse og miljø.
- Kabling av eksisterende regionalnett kan frigjøre traseer til ledninger på høyere spenningsnivå og dermed gi en vesentlig reduksjon i negative virkninger av en større ledning, eller oppnå vesentlig bedre trasé for den større ledningen.
- Kabling er finansiert av nyttehavere med det formål å frigjøre arealer til for eksempel boligområder eller næringsutvikling, samtidig som bruk av kabel for øvrig er akseptabelt ut fra andre hensyn.

Innskutte kabler i luftledninger påvirker driftssikkerheten. Spesielt endepunktene og skjøtene har større sannsynlighet for feil enn kabelen for øvrig. For 132 kV anlegg antas det at det kan oppstå omtrent like mye feil per kilometer kabel som per kilometer luftledning. Reparasjonstiden er derimot mye lengre for kabler enn for luftledninger, og konsekvensene av feil på kabelanlegg kan derfor bli større enn konsekvensene ved feil på luftledninger. Årsaken til dette er at det tar lang tid å lokalisere feilen, og retting av feil er mer komplisert og tar dermed lengre tid. Jo lengre et anlegg er ute av drift, jo større blir samfunnskostnadene. For viktige forbindelser vil det være nødvendig å forsikre seg mot denne risikoen, gjennom for eksempel å legge ut en eller flere ekstra kabler.

Alternativ a m/kabel i Vik, ble etter første høringsrunde i saken, prioritert alternativ for Sognekraft for å unngå ytterligere motstand fra bygda som kunne medføre forsinkelse i utbygningsplanene. En løsning med jordkabel som starter på Lesengi, vil ifølge Sognekraft øke investeringskostnadene for prosjektet med totalt ca. 5,1 millioner kroner. NVE legger til grunn at Sognekraft likevel har valgt å prioritere dette alternativet. I tråd med kablingspolicyen, mener NVE er på generelt grunnlag at det skal velges luftledning på dette spenningsnivået dersom ikke spesielle forhold tilsier valg av jordkabel. Jordkabel kan aksepteres dersom ett eller flere av kriteriene over oppfylles. NVE legger til grunn at det i dette tilfellet er snakk om en kraftledning som fungerer som en radial for å overføre kraften fra Feios kraftverk over til overliggende regionalnett. Kabling vil i dette tilfellet derfor finansieres av nyttehaver, ref. kulepunkt fem over. NVE vurderer derfor at kraftledningen oppfyller kriteriet for å kunne bygges som jordkabel på strekket mellom Lesengi og Hove transformatorstasjon. NVE ser også at nytten i form av reduserte visuelle ulemper for nærliggende bebyggelse i Vik sammenlignet med dagens situasjon, vil oppleves som positivt for bygda.

NVE anbefaler at jordkabel på strekket fra Lesengi til Hove benyttes om omsøkte tiltak får konsesjon. Dette vil redusere de visuelle virkningene av tiltaket betydelig, og ha en positiv virkning for fremtidig og eksisterende bomiljø langs traseen i Vik.

4.8.3 Miljø-, transport og anleggsplan

Sognekraft beskriver i søknaden at de vil utarbeide en miljø-, transport- og anleggsplan som vil beskrive hvordan anleggsvirksomheten kan gjennomføres. NVE forutsetter at terrenginngrep begrenses i størst mulig grad under anleggsarbeidet og at opprydding vil bli gjort på en skånsom måte.

Etter NVEs erfaring kan en miljø-, transport- og anleggsplan bidra til å redusere eller unngå negative miljøvirkninger ved sanering, bygging, drift og vedlikehold av kraftledninger og transformatorstasjoner. Denne er forpliktende for entreprenør og byggherre. NVE vil anbefale at det settes vilkår om at Sognekraft utarbeider en slik plan, som det forutsettes at drøftes med Vik kommune, grunneiere og rettighetshavere. En slik plan skal godkjennes av NVE før anleggsstart.

NVE har utarbeidet en veileder for utforming og innhold av en slik miljø-, transport- og anleggsplan. Det forutsettes at denne følges. Veilederen finnes på www.nve.no. Utover det som står i veilederen bør planen spesielt beskrive og drøfte:

- Hvordan tilbakeleggingen av toppmasser ved legging av jordkabel skal gjennomføres, spesielt over dyrket mark.
- Hvordan anleggsarbeidet skal utføres for å unngå påvirkning på lokaliteten med gammel boreal lauvskog ved Skredfjellet mellom Vangsnes og Feios.
- Hvordan anleggsarbeidet kan tilpasses for i størst mulig grad unngå negative virkninger for villrein i området.
- Koordinering av anleggsarbeidet mellom Sognekraft og Statnett for de ulike delene av anlegget i Refsdal, samt en vurdering av hvordan ulempene for Statkrafts drift av kraftverket kan minimeres.
Detaljplanleggingen av stasjonen skal gjøre i samarbeid med Statkraft Energi AS og Statnett SF.

4.9 Oppsummering av NVEs vurderinger og konklusjon

Det er i forbindelse med dette prosjektet fremskaffet informasjon om mulige konsekvenser for utbygging av omsøkte kraftledning og transformatorstasjon. Etter NVEs vurdering gir framlagte søknader, tilleggsopplysninger og opplysninger framkommet i høringsuttalelsene et godt beslutningsgrunnlag for å vurdere søknaden. NVE finner ikke grunnlag for å be om ytterligere utredninger.

NVE vurderer at byggingen av ny kraftledning med tilhørende transformatorstasjon og oppgradering i eksisterende stasjon er nødvendig for å kunne knytte Feios kraftverk til

overliggende regionalnett. NVE mener de omsøkte tekniske og økonomiske løsningene som er valgt er gode og robuste.

Feios

I Feios mener NVE at omsøkte alternativ E vil gi færre negative virkninger for nærmiljøet i Feiosbygda, da ledningen og transformatorstasjonen legges lengre vekk fra bebyggelse og enn alternativ A. NVE mener Sognekraft godt nok har vurdert plasseringen av traseen og transformatorstasjonen etter alternativ E, og basert på innspill fra grunneiere allerede har gjort hensiktsmessige justeringer for å unngå konflikter med bebyggelse i området. NVE har vurdert at alternativ E vil ha en noe høyere kostnad enn de andre alternativene, men da denne kostnaden finansieres av nyttehaver, har ikke NVE ytterligere innvendinger til dette. Alternativ E innebærer at traseen over et kort strekke vil gå over Flatafjellet, hvor den kan få visuelle virkninger for friluftsliv og eventuelt berøre villreinområde. Trasealternativ A vil i større grad gå nede i et dalsøkke, hvor eksisterende 66 kV kraftledning i dag går. NVE mener derfor de visuelle virkningene av kraftledningen er færre her, enn ved alternativ E. NVE legger til grunn i sine vurderinger at eksisterende 66 kraftledning Njøs – Hove på sikt kan rives på hele strekket, noe som vil være positivt for både visuelle virkninger og arealbruksinteresser i området.

Feios - Skorge

Fra punktet omtalt som V6 (se figur 1) i kartet, vil ledningen uavhengig av traséalternativ, gå i eksisterende trasé frem til Skorge. På dette strekket mener NVE at kraftledningen vil utgjøre små nye virkninger, både for naturmiljøet og naturopplevelsen i området.

Skorge – Hove

Fra Skorge har Sognekraft søkt om fire ulike traséalternativer frem til Hove transformatorstasjon. **Alternativ a** fra Skorge til Hove transformatorstasjon innebærer å bygge ny kraftledning i luft på hele strekket i eksisterende trasé. NVE merker seg at mange høringsinnspill er negative til alternativ a, og at dette hovedsakelig er grunnet visuelle virkninger. Alternativet vil medføre noen nye visuelle virkninger som følge av at mastene og traseen er noe høyere og bredere enn dagens 66 kV ledning. NVE mener de visuelle virkningene er størst i det ledningen knekker ned over Midtfjellet mot Vik. Ledningen vil bli synlig for bebyggelse og nærmiljø i Vik, men ingen boliger vil få elektromagnetiske felter over utredningsområdet. NVE vurderer at ny ledningen vil gi små nye virkninger for bolig-, tomte- og bruksverdier på eiendommer langs traseen sammenliknet med hva dagens ledning gir, men erkjenner at eksisterende trase medfører visuelle ulemper for bebyggelsen i Vik.

Alternativ a med kabel innebærer å benytte kabel fra Seim/Lesengi til Hove. Mange høringsinnspill er positive til dette, og Sognekraft opplyser at de ønsker å prioritere alternativet. Alternativet har. Ledningen skal i sin helhet betales av nyttehaver og NVE mener derfor at merkostnad på om lag 5,1 millioner kroner kan aksepteres da dette både er tiltakshavers prioriterte alternativ og vil oppleves positivt for bebyggelse i Vik.

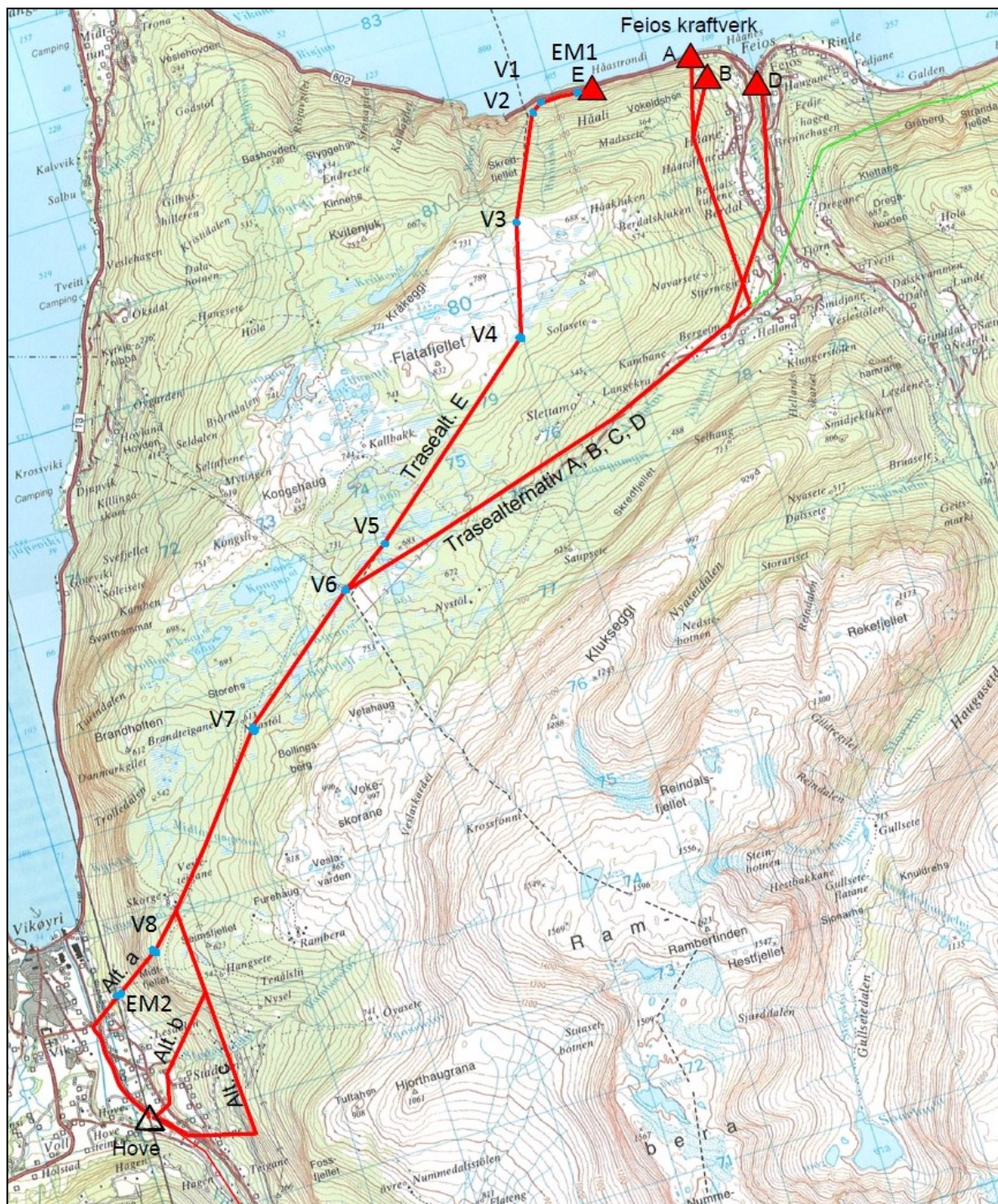
Alternativ b og c i Vik medfører helt nye traseer lenger sørøst for alternativ a. Traseene vil bli synlig fra flere steder i Vik, samt for nær bebyggelse langs traseene. Alternativ b vil, på en avstand med ca. 30 meter på det nærmeste, passere ei gammel gravrøys på Stadheim/Føli. NVE vurderer at traseen kan komme i konflikt med kulturminnet, men at dette vil være av visuell virkning og ikke direkte berøring. NVE vurderer at alternativ b og c i Vik vil få nye konsekvenser for dyrket innmark, og bli svært synlig i et åpent kulturlandskap.

Refsdal transformatorstasjon

I Refsdal vurderer NVE at omsøkte elektriske anlegg er nødvendig og at transformator og koblingsanlegg har en fornuftig løsning. Når det gjelder plasseringen av de nye anleggene mener NVE at alternativ 2 er den beste tekniske og økonomiske løsningen, og som vil være mest hensiktsmessig i forhold til fremtidig stasjonsløsning. De omsøkte anleggene i Refsdal er sett i sammenheng med Statnetts søknad om transformering i Refsdal. NVE vil anbefale at det i en eventuell konsesjon settes vilkår om gjennomføring av anleggsarbeidet og at dette må være et samarbeid med alle berørte parter, Statkraft, Statnett og Sognekraft.

5 NVEs innstilling

NVE vurderer at ny kraftledning er nødvendig for å kunne koble Feios kraftverk til nett og er nødvendig for å få økt fornybarproduksjon i området. NVE mener det er fornuftig at denne bygges for 132 kV nå og derved legger til rette for en fremtidig spenningsheving av regionalnettet i området til 132 kV. Omstruktureringen av nettet vil på sikt gi bedre forsyningssikkerhet til Vik. NVE viser til samtidig innstilling vedrørende plassering av Feios kraftverk, NVE ref xxx og anbefaler at det gis konsesjon til trasealternativ E-a m/kabel. Denne ledningen vil etter NVEs vurdering få små virkninger for allmenne interesser og faktisk redusere de totale virkningene i området med riving av 66 kV ledningen mellom Njøs og Hove.

Figur 9: Kraftledningen NVE anbefaler tildelt konsesjon skal i hovedsak følge trasealternativ E i Feios og a med kabel i Vik.

NVE anbefaler at det settes vilkår om fargede stålmaster ned Midtjellet mot Vik og med matte traverser på hele strekningen mellom Feios og Hove.

Dersom OED ikke gir konsesjon til omsøkte nye plassering av Feios kraftverk, vurderer NVE at også trasealternativ A i Feios og trasealternativ a m/kabel i Vik vil gi akseptable konsekvenser for lokalmiljø og naturverdier. Systemteknisk er de to omsøkte løsningene likeverdige. NVE anbefaler at det gis konsesjon til dette alternativet dersom opprinnelig lokalisering av Feios kraftverk opprettholdes. NVE har samtidig gitt konsesjon til Statnett SF for omsøkte tiltak i Refsdal transformatorstasjon under forutsetning av

positivt vedtak fra OED. NVE anbefaler derfor vilkår om koordinering av anleggsarbeidet i Refsdal og har satt et tilsvarende vilkår i konsesjonen til Statnett.

6 NVEs vurdering av søknader om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

Ekspropriasjon innebærer at en grunneier/rettighetshaver må gi fra seg eiendomsrettigheter eller andre rettigheter uten å godta dette frivillig, mot at det i en etterfølgende skjønssak fastsettes erstatning. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og søker ikke lykkes i å forhandle seg fram til minnelige avtaler. NVE forutsetter at tiltakshaver forsøker å komme frem til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere jf. oreigningslova § 12.

6.1 Hjemmel

Sognekraft AS har i medhold av oreigningslova § 2 nr. 19 søkt om tillatelse til å foreta ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de omsøkte elektriske anleggene, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport. Oreigningslova § 2 nr.19 gir hjemmel til å ekspropriere «*så langt det trengst til eller for (...) varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjonar og andre elektriske anlegg.*»

Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter av de omsøkte anlegg. Totalt har ca. 117 grunneierne vært berørt av de alternative løsningene som har vært vurdert i konsesjonsprosessen. Omtrent 96 grunneiere blir berørt av tiltakene som NVE meddeler konsesjon til.

6.2 Omfanget av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon til nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift/vedlikehold, herunder rettigheter for lagring, atkomst, ferdsel og transport i forbindelse med bygging og drift/vedlikehold av de omsøkte anleggene.

Sognekraft AS søker om ekspropriasjon til eiendomsrett for følgende arealer:

- Ca. 2,8 daa areal til Feios transformatorstasjon som vist på situasjonsplan merket «Feios trafostasjon alt. E ved Håastrondi» i målestokk 1:500 datert 25.09.13.
- Ca. 3,5 daa areal til Refsdal transformatorstasjon etter alternativ 2, som vist på situasjonsplan merket «Planskisse – Refsdal stasjon» i målestokk 1:1000 datert 11.10.13.

Sognekraft AS søker om ekspropriasjon til bruksrett for følgende arealer:

- *Kraftledningsgaten*

Her vil nødvendig areal for fremføring av ledning bli klausulert, i dette tilfellet ca. 242 daa. For 132 kV ledninger vil klausuleringsbeltet normalt utgjøre ca. 30 meter. Retten omfatter også rydding av skog i traseen i driftsfasen.

- *Lagring, ferdsel og transport*

Dette omfatter nødvendige rettigheter til lagring, ferdsel og transport av utstyr og materiell på eksisterende privat vei mellom offentlig vei og ledningsanlegg, i terrenget mellom offentlig eller privat vei frem til ledningsanleggene og terrengtransport i

ledningstraséen. Bruksretten gjelder også for uttransportering av tømmer som hugges i tilknytning til anlegget.

6.3 Interesseavveining

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter oreigningsloven § 2 annet ledd: «*Vedtak eller samtykke kan ikkje gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.*» Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører, skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

Sognekraft AS har søkt om ekspropriasjon for alle traséalternativer det er søkt om konsesjon til. De aktuelle traséalternativene er alternativ A og E i Feios og alternativ a, a med kabel, b og c i Vik. Det vil være disse løsningene som til sammen skal vurderes ved den interesseavveining som skal gjøres for å ta stilling til ekspropriasjon. Det vil videre være den løsning det gis konsesjon for som danner utgangspunktet for interesseavveiningen.

6.3.1 Vurderinger av virkninger av anbefalt konsesjonsgitt anlegg og trasé

Bakgrunnen for søknaden om konsesjon og ekspropriasjon er hovedsakelig behovet for å knytte Feios kraftverk til nett. Ledningen og tilhørende transformatorstasjon vil legge til rette for utmating av ny fornybar energiproduksjon av elektrisitet, og bedre forsyningssikkerheten i området.

Ny transformatorstasjonen i Feios plassert etter alternativ E, mener NVE å ikke være til allmenn sjenanse, og gi små virkninger for arealbruksinteresser. NVE ser positivt på at omsøkte tiltak innebærer at eksisterende 66 kV nett i området kan rives, som også inkluderer et fjordspenn over Sognefjorden. Ny ledning vil på store deler av strekket følge eksisterende trasé, og vil etter NVE vurderinger gi små virkninger for miljø- og arealbruksinteresser ved å bygges etter alternativ E i Feios og etter alternativ a med kabel i Vik.

NVE anser det som positivt at kraftledningen vil tilrettelegge for økt produksjon av elektrisitet. NVE anser det som viktig å opprettholde en sikker og stabil strømforsyning i området. Samfunnet er avhengig av en god leveringssikkerhet av elektrisitet for å kunne opprettholde viktige funksjoner og fungere på en god måte. For øvrig vises det til kapittel 4.1.

Etter NVEs vurdering vil grunneiere/rettighetshavere i størst grad bli berørt av tiltaket i anleggsperioden og ved vedlikehold og feil på kraftledningen. For øvrig vises det til vurderinger gjort i kapittel 4.

6.3.2 Vurdering av alternative løsninger

Når det gjelder valg av løsninger for fremføring av de omsøkte anleggene det søkes ekspropriasjonstillatelse for, er vurdering av alternativer knyttet til de alternative plasseringene av Feios transformatorstasjon, og de alternative traseene for mulig fremføring av kraftledningen derfra.

Årsaken til at de andre traséalternativene ikke er valgt, er at den konsesjonsgitte plasseringen av Feios transformatorstasjon og tilhørende kraftledningstrasé, etter NVEs vurdering er den beste for fremføring av ny 132 kV kraftledning mellom Feios og Hove.

For mer informasjon se kapittel 4.

6.3.3 Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse av ny fornybar kraft, avveies mot hensynet til de grunneiere eller rettighetshavere som blir berørt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand, se kapittel 3.

Enkeltpersoner blir i varierende grad blir direkte berørt av bygging og drift av de anleggene det er gitt konsesjon til. NVE mener allikevel at de samfunnsmessige fordelene ved dette tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier eller rettighetshaver. NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler ved de anlegg det er gitt konsesjon til utvilsomt er større enn skader og ulemper som påføres andre. Vilkåret i oreigningsloven § 2, annet ledd er derfor oppfylt.

6.4 NVEs tilrådning til samtykke til ekspropriasjon

NVE har etter en interesseavveining funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anleggene utvilsomt er større enn skader og ulemper som påføres andre. Det foreligger derfor grunnlag etter oreigningsloven § 2 annet ledd, jf. § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Sognekraft AS har søkt om. NVE vil av denne grunn tilrå at Sognekraft AS innvilges ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene. NVE har utarbeidet et forslag til ekspropriasjonstillatelse.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er framsatt innen ett år etter endelig vedtak er fattet, jf. oreigningslova § 16.

NVE forutsetter at Sognekraft AS forsøker å komme fram til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier kompenseres gjennom skjønn.

6.5 Forhåndstiltredelse

Sognekraft AS søker også om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25.

Forhåndstiltredelse innebærer at tiltakshaver kan sette i gang anleggsarbeidet før skjønn er avholdt/erstatning er fastsatt.

Normalt forutsetter samtykke til forhåndstiltredelse at skjønn er begjært, men i tilfeller hvor det vil innebære urimelige forsinkelser å vente til skjønn er begjært, kan det gis samtykke til forhåndstiltredelse. Da kan det settes frist for å begjære skjønn som ikke er lengre enn tre måneder, ifølge oreigningslova.

Søknad om forhåndstiltredelse ikke realitetsbehandlet i forbindelse med denne delen av søknaden, og vil avgjøres når eventuelt skjønn er begjært.

7 NVEs vurdering av søknad om samtykke til ekspropriasjon

NVE har etter en interesseavveining funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anleggene utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Det foreligger derfor grunnlag etter oreigningsloven § 2 annet ledd, jf. § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Sognekraft har søkt om. NVE mener derfor at Sognekraft bør meddeles ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene. "

IV. Høring av NVEs innstillinger

Departementet har sendt NVEs innstillinger på høring til Vik kommune og Sogn- og Fjordane fylkeskommune, men har ikke mottatt noen merknader.

Ettersom Fylkesmannen i Sogn og Fjordane i høringen av planendringssøknaden gikk imot deponi i sjø fant departementet at det var nødvendig å avklare om tiltaket ville medføre behov for tillatelse etter forurensningsloven for driftsfasen. Departementet ba derfor via Klima- og miljødepartementet Fylkesmannen i Sogn og Fjordane vurdere dette.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane fattet 11.3. følgende vedtak:

"Fylkesmannen gir Feios Kraftverk AS løyve etter ureiningsregelverket til dumping av steinmassar i sjøen ved Håastrondi i Vik kommune. Løyvet er gitt på nærare vilkår, og tiltaket må vere starta opp innan tre år.

For arbeidet Fylkesmannen har hatt med utsleppsløyvet, må det betalast eit gebyr til staten.

Vi viser til søknad frå Feios Kraftverk AS datert 18.02.2016 og opplysningar elles som har kome fram gjennom andre dokument i saka.

I samband med at det skal drivast krafttunnel og byggjast ny kraftstasjon ved Håastrondi i Feios, har Feios Kraftverk AS søkt Fylkesmannen om løyve til dumping av inntil 110.000 m³ overskotsmassar i sjøen. Dumpinga skal utførast frå land. Det er også søkt om utsleppsløyve for anleggsdrifta inkludert tunneldriving.

Med heimel i § 11, jf. § 16 i lov om forurensninger og om avfall (ureiningslova), gir Fylkesmannen i Sogn og Fjordane med dette Feios Kraftverk AS løyve til dumping av steinmassar i sjøen ved Håastrondi i Vikkommune. Løyvet er gitt med vilkår.

Løyvet gjeld i tre år. Dersom tiltaket ikkje vert starta opp innan denne fristen, fell løyvet bort. Alternativt må det i god tid søkjast om forlenging av løyveperioden.

Fylkesmannen vurderer at Feios Kraftverk AS ikkje treng løyve etter ureiningslova til sjølve anleggsdrifta, jf ureiningslova § 8, 1.ledd nr.3. Tiltakshavar har likevel eit

sjølvstendig ansvar for å setje i verk tiltak slik at det ikkje skjer ureining i strid med § 7 i ureiningslova, og at avfall vert handtert i samsvar med lov og forskrifter.

Vilkår for løyvet

1. Tunnelmassane skal, så langt det er råd, nyttiggjerast til t.d. skogsbilvegane og tilsvarande tiltak
2. Tiltaket skal utførast innanfor området det er søkt om.
3. Tiltaket skal, grunna vandring av smolt og laks, så langt som mogleg utførast om vinteren.
4. Det skal nyttast siltgardin under dumpearbeidet slik at finpartiklar og plast ikkje blandar seg i vassmassane.
5. Tiltaket skal overvakast ved turbiditetsmåling. Grenseverdi for turbiditet vert set til 5 NTU over turbiditeten på ein referansestasjon i eit upåverka område så nært tiltaksområdet som mogleg. Dersom turbiditeten overstig grenseverdien, må arbeidet stansast. Det må då setjast i verk naudsynte tiltak, både for å finne årsaka til overstiginga, og for å bringe turbiditeten tilbake på stabilt nivå under grenseverdien. Dersom sjøen utanfor siltgardina vert visuelt blakka, bør arbeidet stansast inntil naudsynte tiltak er gjennomførte, eller normalsituasjonen er gjenoppretta
6. Observasjonar av visuelt blakka vatn og resultatane frå turbiditetsmålingar skal loggførast.
7. Dersom det oppstår unormale tilhøve som har eller kan få ureiningsmessige følgjer, skal tiltakshavar straks melde frå til Fylkesmannen.
8. Fylkesmannen skal varslast når arbeidet vert sett i gang.
9. Det skal utarbeidast ein sluttrapport der resultatet av arbeidet vert presentert og vurdert i opp mot dei vilkåra som er sett i løyvet. Rapporten skal sendast til Fylkesmannen innan seks veker etter at tiltaket er gjennomført, og han skal m.a. innehalde:
 - Opplysningar om kor store mengder masse som faktisk er brukt til nyttige formål og kor mykje som er dumpa i Sognefjorden (rekna i m³ eller tonn).
 - Plassering av massane i sjø (kart med posisjon og UTM-koordinatar)
 - Oversikt over eventuelle avvik frå løyvet og kva korrigerande tiltak som er sette i verk
 - Vurdering av kva miljøpåverknad tiltaket har ført med seg

Omtale av tiltaket

Feios Kraftverk AS søker om å få dumpe inntil 110.000 m³ steinmassar i sjøen ved Håastrondi i Vik kommune. Føremålet med dumpetiltaket er å verte kvitt overskotsmassar frå driving av krafttunnel. Dumpinga skal utførast frå land. Metoden som er mest aktuell for utbyggjar, er å tippe steinmassane frå utløpsstunnelen og direkte i sjøen.

Den aktuelle staden for dumping av steinmassane er Røynesvaet som ligg like vest for tømmerkaia ved Håastrondi. Det er usikkert kor stort areal som vil verte dekkja av massane sidan fjordsida har fall på 60-70 grader på dumpestaden, og massane difor vil rase ukontrollert nedover.

Influensområdet for Feios Kraftverk omfattar areal både på land og i sjøen. Influensområdet for eit masedeponi i fjorden strekkjer seg frå dumpeområdet og nedover fjordsida til botnen på om lag 1000 m djupne. Området vil truleg strekkje seg i ein radius på 2,5-3 km frå utsleppsstaden.

Den totale anleggstida er berekna til 2,5-3 år. Sjølv arbeidet med driving av krafttunnelen vil ta noko kortare tid, dvs. om lag 20 månader.

Omtale av saksgangen

I 2006 søkte Feios Kraftverk AS Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om konsesjon til å utnytte vasskrafta frå Feiosvassdraga.

I den opphavlege søknaden var det planlagt at kraftstasjonen skulle ligge i fjell, og at avløps- og tilkomsttunnel skulle ha utløp til Feioselvi. Tunnelmassane skulle deponerast i to separate område på land: Det skulle etablerast ein massetipp i skogen på nordsida av vegen som går opp Åfetdalen som skulle romme om lag 175.000 m³ stein og dekke eit areal på 45 dekar. Resten av steinmassane, ca. 200.000 m³, ville bli brukt til å planere 16,5 dekar jordbruksareal nedanfor garden på Berdal. For å redusere anleggstrafikken i tettstaden Feios, vart planen endra slik at kraftstasjonen med avløps- og tilkomsttunnel skulle flyttast ned til sjøen ved Håaneset og med ein tipp i sjøen berre få meter frå tunnelopninga slik at tunnelmassane kunne dumpast rett i fjorden.

8. mars 2013 vart det ved kongeleg resolusjon gitt løyve til bygging av Feios Kraftverk, utan at det i konsesjonsvilkåra vart sett krav til korleis steinmassane skulle handterast.

5. juli same år søkte Feios Kraftverk AS NVE om planendring for Feios Kraftverk. Planendringa innebar flytting av kraftstasjon, tilkomsttunnel og avløpstunnel til området like vest for tømmerkaien på Håastrondi, om lag 1,5 km vest for staden det først vart gitt konsesjon til. Kraftstasjonen skal framleis ligge inne i fjellet. I samband med planendringa fekk Feios Kraftverk AS Multiconsult til å utarbeide ei tilleggsutgreiing om kva miljøkonsekvensar ei slik planendring kan føre til.

Fylkesmannen var på synfaring saman med Sognekraft den 22.10.2014, og vart då vist dumpestaden. Her ligg også den planlagde utløpsstaden for vatn frå kraftstasjonen.

NVE kom i brev av 26.06.2015 til Olje- og energidepartementet (OED) med sin innstilling til søknaden om planendring. I brevet skriv NVE at «etter en helhetlig vurdering anbefaler NVE planendringen. NVE mener at tunnelmassene i størst mulig grad bør brukes til veibygging eller annet nytteformål. NVE anbefaler likevel at det gis tillatelse til å deponere de resterende massene i sjøen, under forutsetning om/av at det gjennomføres avbøtende tiltak».

17.02.2016 gav Miljødirektoratet samtykke etter § 32 i ureiningslova til anna disponering av overskotsmassar i samband med utbygging av Feios Kraftverk.

Høyring

Fylkesmannen fekk framlegget til utgreiingskrav for massedeponi i Sognefjorden på høyring i tida 10.07.2013-19.08.2013. Feios Kraftverk AS sende sin søknad om planendring på høyring 05.08.2014, saman med tilleggsutgreiinga frå Multiconsult. Vi finn at ei ny høyring med den eksisterande kunnskapen om korleis dumping av tunnelmassar og etablering av sjødeponi vil kunne påverke naturmiljøet, ikkje vil føre meir informasjon inn i saka. Fråsegnene som kom inn tyder på at spørsmålet om sjødeponi er godt nok varsla til å kunne handsame saka no. Vi har også vore i kontakt med Sognekraft / Feios Kraftverk om dette. Vi vurderte difor at høyring etter kapittel 36 i ureiningsforskrifta ikkje var naudsynt.

Fylkesmannen sine vurderingar og grunngjeving for avgjerda

Feios Kraftverk AS søker om utsleppsløyve for anleggsdrifta. Dei søker også om løyve til dumping av tunnelmassar i sjø.

I følgje ureiningslova § 7 er det forbode å setje i verk noko som kan føre til fare for ureining, men etter søknad, kan Fylkesmannen gi løyve til slik aktivitet i medhald av §11 jf. §16 i lova.

Ureiningslova § 8.3 gir unntak frå ureiningsforbode for alle typar mellombels anleggsdrift der ureininga vert rekna som «vanleg». Tiltak som t.d. tunneldriving med utslepp av borevatn som varer opptil 2-3 år, kan handsamast etter denne paragrafen. Vi vurderer difor at Feios Kraftverk AS ikkje treng løyve etter ureiningslova § 11 til sjølve tunneldrivinga.

Tiltakshavar har likevel eit sjølvstendig ansvar for å setje i verk tiltak slik at det ikkje vert ureining i strid med § 7 i ureiningslova, og at avfall blir handtert i samsvar med lov og forskrifter. Fylkesmannen kan ta spørsmålet om løyveplikt for tunneldrivinga opp til ny vurdering dersom utsleppet viser seg å få vesentlege skadeverknader som vi ikkje har oversikt over i dag.

Ved dumping av avgangsmassar frå tunneldrift i sjø, vil finpartiklar, som kan føre til skade på fisk, verte tilførde og spreidde. I tillegg vil delar av sjøbotnen verte nedslamma og det er fare for spreing av ev. ureining. Det siste vil berre vere aktuelt dersom det er påvist ureina sediment på dumpestaden.

Steinmassar frå tunneldrift, som ikkje vert nyttiggjort, dvs. ikkje vert nytta til andre føremål som vegbygging, utfyllingar osv., er å rekne som næringsavfall. Dumping av slike steinmassar frå land, der føremålet er å «bringe dei av vegen», krev løyve etter ureiningslova § 11, jf. § 32. Fylkesmannen er ureiningsstyresmakt etter § 11 medan Miljødirektoratet må gi samtykke til slik «anna disponering» etter § 32.

Miljødirektoratet ga 17.02.2016 slikt samtykke, men dette vedtake kjem ikkje i staden for eit løyve etter ureiningslova § 11.

Tiltaket skal i tillegg også vurderast etter §§ 8-12 i naturmangfaldlova og etter § 12 i vassforskrifta.

Fylkesmannen sine vurderingar tek først og fremst utgangspunkt i Multiconsult si tilleggsutgreiing av 22.05.2014 og NVE si innstilling til OED av 26.06.2015.

Ved avgjerda om det skal gjevast løyve, har vi lagt vekt på dei ureiningsmessige ulempane ved tiltaket sett opp mot dei fordelar og ulemper som tiltaket elles vil kunne føre til.

Ureiningssituasjonen

Tiltaket som det er søkt om, er i følge Miljødirektoratet sin rettleiar for handtering av sediment, klassifisert som eit stort tiltak dvs. at mengd massar som det er søkt om dumpeløyve for, er større enn 50.000 m³.

Sjøbotnen i dumpeområdet består truleg av bart fjell, kanskje med eit tynt lag med stadeigne lausmassar. Tiltaksområdet er ikkje undersøkt med omsyn til om det kan finnast tungmetall eller andre miljøgifter i ev. sediment. Ut frå kva vi kjenner til av tidlegare aktivitet i området, er det lite truleg at sjøbotnen er ureina. Ureiningspotensialet er difor knytt til spreieing av finpartiklar

I anleggsfasen kan vi rekne med at det vert sleppt ut partikulært materiale til sjø. Sidan massane frå tunneldrivinga er tenkt tippa direkte i sjøen frå utløpstunnelen, vil dei mest sannsynleg rase nedover fjordsida til dei stoppar på botnen. På ferda mot botnen vil finpartiklane i massane bli skilde frå, og på grunn av straumen i området kan dei bli spreidde over eit stort område. I følge modellen som Multiconsult nyttar, vil inntil 25 % av sprengings-volumet, avhengig av type bergart, bestå av partiklar som er mindre enn 4 mm i diameter. Denne fraksjonen vil då grovt rekna utgjere ca. 27.000 m³. Mengda av endå mindre partiklar er også avhengig av bergartstypen, og ein reknar med at minst 5 % av volumet vil vere partiklar med diameter mindre enn 0,1 mm, noko som til saman vil utgjere ca. 5.500 m³.

Kor fort ein partikkel søkk til botnen, vil vere avhengig av diameteren og tettheitken til partikkelen og tettheitken og viskositeten til mediet (sjøvatnet). Søkkjehastigheita vil variere med kvadratet av diameteren til partikkelen, føresett at alle andre parametrar er like. Det vil seie at små partiklar vi ha vesentleg lågare søkkjefart enn større partiklar, og at dei difor vil kunne spreieast mykje meir effektivt. Kor langt finpartiklar kan verte ført før dei sedimenterer, er også avhengig av kor sterk straumen er i området. Med ein straum på 2,5 cm/s vil partiklar mindre enn 0,1 mm kunne bli førde 2,5 km før dei når botnen. Straummåling frå andre lokalitetar langs sørsida av Sognefjorden viser at straumen, i alle fall i dei øvre vassmassane, vil kunne vere høgare enn verdien nytta i utrekningsmodellen. Sidan det ikkje er gjort strauummålingar i dumpeområdet, er det difor vanskeleg å seie noko om kor langt dei minste partiklane vil bli førde med vassmassane før dei når botnen. Eit stort, ikkje definert område kan difor verte tilslamma, med dei konsekvensar dette kan få for fjordbotnen lokalt.

Tunnelmassane vil i tillegg til finstoff, innehalde sprengstoffrestar (nitrat og ammonium) og plastmateriale (leidningar osv.) frå tenningsystema. Ved dumping i sjøen, vil plastrestar kunne flyte opp til overflata med ein gong. Desse vil kunne fangast opp ved hjelp av lenser. Nitrogensambindingane vil føre til auka tilførsle av næringssalt, men desse vil raskt bli fortynna i vassmassane og er ikkje venta å ha varig effekt.

Borevatnet frå tunneldrivinga vil i tillegg til finstoff innehalde oppløyste sprengstoffrestar. Borevatnet kan også innehalde oljerestar som stammar frå anleggsmaskiner.

På land vil det kunne vere nokre ulemper knytte til støv frå verksemda.

Avbøtande tiltak og overvaking

I samband med dumping av sprengde steinmassar i sjøen, vil finpartiklar kunne spreie seg over eit stort område i vassmassane. For å avgrense skadeeffektane av tiltaket, vert det difor sett som vilkår at det skal nyttast siltgardin rundt dumpeområdet for å hindre spreieing av finpartiklar i den øvre delen av vassøyla. Effekten av ei siltgardin må då overvakast med turbiditetsmålingar og visuell inspeksjon. Dersom det er sterk straum i sjøen, kan det verte vanskeleg å få til eit godt resultat med bruk av siltgardin. Ei slik gardin vil i tillegg berre kunne hindre spreieing av finstoff i dei øvre vasslaga og ikkje nedover i djupna.

Det har også vore vurdert andre typar tiltak for å hindre massane i å rase nedover fjordsida. Dette omfattar t.d. dumping av massane frå splittlekter, eller å føre dei gjennom røyr mot botnen. Vidare har det vore diskutert å etablere deponi med støttemur frå lekter. Utbyggjar har vurdert desse framlegga til ikkje å vere aktuelle fordi dei vil verte for kostnadskrevjande.

Eit anna tiltak som er føreslege for å hindre spreieing av finpartiklar, er å spyle eller tilsetje vatn til massane før dei vert dumpa. På den måten vil ein del av finstoffet bli vaska ut og luftbobler vil bli fjerna slik at finstoffet som vert att i massane, vil følgje lettare med ned i djupet. Ved denne metoden vil ein kunne få ei utfordring med å verte kvitt utvaska finstoff.

Plastrestar frå tenningsystema nytta ved sprenging, vil stige mot overflata og kan effektivt samlast opp ved hjelp av lenser.

I tilleggsgutgreiinga frå Multiconsult går det fram at aktuelle føreslegne avbøtande tiltak ikkje vert vurderte som tilstrekkelege for å hindre påverknad frå ukontrollert dumping, men at slike tiltak truleg vil kunne verke tilfredsstillande dersom eit sjødeponi vert etablert på ein kontrollert måte.

Det må uansett setjast i verk tiltak som hindrar utslepp av finstoff, sprengstoffrestar og oljerestar frå borevatnet frå tunneldrivinga. Sedimentasjonsbasseng, sandfag og oljeutskiljar er vanlege tiltak for dette. I tillegg må det jamleg takast prøvar for å overvake mengd finstoff og konsentrasjonen av olje i avløpsvatnet.

Vurdering etter vassforskrifta

Føremålet med vassforskrifta er å gi rammer for å fastsetje miljømål som skal sikre mest mogleg heilskapleg vern og berekraftig bruk av vassførekomstane.

Tiltaket er vurdert i samsvar med § 12 i vassforskrifta. Området der det er søkt om dumping høyrer inn under vassførekomsten 0280020100-1-C Sognefjorden, som er karakterisert som «Beskytta kyst/fjord» (www.vann-nett.no). Den økologiske tilstanden i vassførekomsten er klassifisert som «god», og den kjemiske tilstanden oppnår «god».

Vassførekomsten Sognefjorden høyrer inn under vassområde Ytre Sogn i vassregion Sogn og Fjordane. Dette er ein svært stor resipient med generelt god miljøtilstand. Mindre område kan ha noko redusert miljøtilstand t.d. lokalt i småbåthamner og med fortynna utslepp frå industristadene lenger inne i fjorden. Det er ikkje registrert kjende påverknader som er venta å endre tilstanden framover. Etter vår vurdering er det ikkje noko som tyder på at tiltaket det er søkt om vil føre til endring av tilstandsklassen til vassførekomsten totalt sett, men dumping av steinmassar i fjorden vil ha klårt negativt effekt på den økologiske tilstanden i sjølve dumpeområdet. Aktiviteten skal gå føre seg innanfor grensa for den nasjonale laksefjorden i Sognefjorden, men det er stor avstand til nærmaste nasjonale laksevasdrag. Vi reknar difor ikkje med at tiltaket kjem til å påverke villaksen i nemnande grad.

Vurdering etter §§ 8-12 i naturmangfaldlova

Prinsippa i naturmangfaldlova (§§ 8-12) skal leggjast til grunn i offentlege avgjerder som rører ved naturmangfaldet. Dette inneber at avgjerder skal byggjast på eit vitskapleg kunn-skapsgrunnlag, avgjerder skal ivareta eit føre-var-prinsipp, og ein påverknad skal vurderast i samanheng med den samla belastninga som eit økosystem vert utsett for. Dumping av massar vil påverke det marine miljøet ved at leveområde vert dekkja over. I tillegg vil organismar som er spesielt kjenslevare overfor suspenderte partiklar, kunne ta skade av tiltaket. Nokre av vurderingane etter §§ 8-12 i naturmangfaldlova høyrer meir heime under handsaminga etter vassressurslova. Fylkesmannen skal i utsleppssaka vurdere prinsippa i naturmangfaldlova opp mot den delen av dumpinga som gjeld ureining.

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

Tilleggsutgreiinga frå Multiconsult datert 22.05.2014 er i hovudsak basert på eksisterande informasjon. Utanom ei synfaring 22.11.2013, er det ikkje gjort nye undersøkingar.

Sjøbotnen er kartlagd ned til 50 m djupne. Det er ein viktig hummarlokalitet (NT) i nær-området til Røynesvaet. Førekomstar av ulike naturtypar er elles ikkje kartlagde, og botntilhøva og botnsubstratet i fjorden er generelt lite kartlagde når det gjeld dyreliv og naturtypar. Havforskningsinstituttet har tilrådd at det vert utført oppfølgjande undersøkingar av naturtypar og dyreliv. Etter vår vurdering er eventuelle vilkår om slike undersøkingar av sjøbotnen likevel mest aktuelt å knytte opp til ein konsesjon etter vassressurslova.

I følge Multiconsult er det ikkje mogleg å etablere ei stabil fylling når hellinga er så bratt. Slik utrasing vil, i følge Multiconsult, i liten grad påverke Sognefjorden som spesiell naturtype. Vi stiller spørsmål ved denne vurderinga sidan Multiconsult i rapporten også seier at ei utrasing av massane vil kunne ha store negative konsekvensar for djupvassmiljøet lokalt. I konsekvensutgreiinga for marin flora og fauna, vurderer Multiconsult alternativet med dumping i sjøen til å ha middels til stort negativt omfang på marin flora og fauna i anleggsfasen, og lite negativt omfang i driftsfasen. Med stor verdi gir dette stor negativ konsekvens i anleggs-fasen og liten negativ konsekvens i driftsfasen.

Fylkesmannen meiner at det er nokre manglar i den miljøfaglege utgreiinga. Vi vurderer likevel at kunnskapsgrunnlaget for å vurdere konsekvensar for naturmangfaldet i sjølve utsleppssaka er oppfylt.

§ 9 Føre-var-prinsippet

Sidan vi vurderer at kunnskapsgrunnlaget for å vurdere konsekvensar for naturmangfaldet i sjølve utsleppssaka er oppfylt, er ikkje føre-var-prinsippet aktuelt å vurdere nærare.

§ 10 Økosystemtilnærming og samla belastning

I løpet av dei seinare åra har det vorte gitt fleire løyve til dumping av steinmassar og utslepp av borevatn frå krafttunnelar i området. Dette gjeld Bjåstad, Lidal og Romøyri kraftverk i Fjærlandsfjorden, Eitreneselvi i Balestrand kommune og Eitreelvi i Vik kommune. Skilnaden på desse tiltaka og Feios Kraftverk, er at tiltaka på desse stadene omfattar mindre masse-volum, og at det ikkje er råd å deponere tunnelmassar på land i desse områda. Ut frå omsynet til den samla belastninga av økosystema i denne delen av Sognefjorden, bør tunnelmassane så langt det er mogleg nyttiggjerast til t.d. vegar.

§ 11 Kostnadene ved miljøforringing skal berast av tiltakshavar

Tiltakshavar må uansett dekke kostnadene med etablering av avbøtande tiltak som fungerer. Det er tiltakshavar sitt ansvar å ta kostnaden ved ei miljøforsvarleg dumping av tunnelmassane. Alternativet for tiltakshavar vil vere å finne samfunnsnyttig bruk av massane. Kostnader ved eventuelle avbøtande tiltak er også tiltakshavar sitt ansvar.

§ 12 Miljøforsvarlege teknikkar og driftsmetode

For å avgrense skadeeffektane av dumpinga av steinmassar, gjer Multiconsult framlegg om følgjande tiltak som gjeld naturmiljøet i fjorden:

- Etablering av siltgardin rundt dumpestaden i fjorden. Dette vil redusere spreining av partiklar i øvre del av vassøyla og dermed avgrense den totale spreinga.
- Avlufting av tunnelmassane ved å tilsetje vatn. Då vil finmassane i mindre grad innehalde luft og falle raskare mot djupare vatn. Mengda av finstoff blir også redusert.

Erfaringar frå andre stader i Sognefjorden (m.a. Romøyri i Fjærlandsfjorden) tilseier at den strie straumen i området kan gjere det vanskeleg å ha ei fullt ut fungerande siltgardin i dette området. Den beste løysinga vil såleis vere å nyttiggjere tunnelmassane så langt det er råd.

Heilskapleg vurdering

Feios Kraftverk AS har fått konsesjon etter vassressurslova fordi produksjonen i kraftverket vil gi eit verdfullt tilskot av fornybar energi. Det er rekna ut at utbygginga vil gi ein gjennomsnittleg årsproduksjon på nærare 100 GWh.

Tiltaket vil truleg ikkje få direkte innverknad på folketalsutvikling, bustadbygging eller helsetiltak i Feios. Vik kommune vil få skatteinntekter frå kraftverket.

Fylkesmannen meiner det er viktig å finne gode løysingar på det som enno er uavklart handtering av overskotet av tunnelmassar.

I NVE si innstilling til OED går det fram at fleire partar kommenterer behovet for massar til vegbygging, og Feiosprosjektet anslår behovet til å vere om lag mengda som skal takast ut frå kraftstasjonsområdet. Feios Kraftverk AS har uttrykt at dei ønskjer å finne føremål der massane kan nyttast direkte og dei vil ta kontakt med ulike interessentar for å undersøkje om massane kan nyttast direkte i pågåande vegprosjekt eller om dei kan mellomlagrast i påvente av nært føreståande prosjekt.

Konklusjon

Fylkesmannen meiner at tunnelmassane i størst mogleg grad bør brukast til vegbygging eller andre nytteføremål. Med bakgrunn i opplysningar som har kome fram i søknaden og etter ei heilskapleg vurdering av kva samfunnsmessige fordelar og miljømessige ulemper tiltaket vil føre med seg, har Fylkesmannen likevel kome fram til at vi kan gje løyve etter ureiningslova § 11 til dumping av steinmassar ved Håastrondi ved Feios i Vik kommune.

Varsel om gebyr for sakshandsaming

Fylkesmannen si handsaming av søknaden om løyve er omfatta av ei gebyrordning jf. kapittel 39 i ureiningsforskrifta. Vi varslar med dette at Feios Kraftverk AS skal betale eit gebyr på kr 21.500,-.

Dersom vi ikkje får merknad til vedtaket innan tre veker, vert faktura for innbetaling til statskassa send frå Miljødirektoratet. Gebyret må betalast innan 30 dagar etter fakturadato.

Endring eller tilbakekalling av løyvet

Fylkesmannen kan gjere om eller setje nye vilkår for løyvet og ev. trekkje løyvet attende etter reglane i ureiningslova § 18.

Endring eller tilbakekalling av løyvet

Fylkesmannen kan gjere om eller setje nye vilkår for løyvet og ev. trekkje løyvet attende etter reglane i ureiningslova § 18.

Ansvar

Sjølv om det er gitt løyve, pliktar den ansvarlege å svare erstatning som måtte følgje av ureiningslova og av vanlege erstatningsreglar jf. kapittel 8 og 10 i ureiningslova.

Dette løyvet fritenk ikkje søkjaren å hente inn naudsynte eller samtykkje frå andre styresmakter eller privatpersonar.

Offentleggjeriing av løyvet/vedtaket

Vedtaket vert kunngjort offentlig for dykkar rekning, jf. § 36-11 i ureiningsforskrifta. Kunngjeriinga vil innehalde ei kort orientering om løyvet, kvar ein kan vende seg for å få innsyn i saksdokumenta, og opplysningar om klageinstans og frist for ev. å klage på vedtaket. Løyvet vert også publisert på Fylkesmannen si nettside.

Klagerett

Partane og andre med klagerett etter forvaltningslova kan klage over avgjerda innan tre veker etter at avgjerda er motteken jf. forvaltningslova § 29. Klageretten gjeld også vedtak om gebyr for sakshandsaminga. Jf. § 41-5 i ureiningsforskrifta.

Eventuell klage bør grunngjevast skriftleg og skal rettast til Klima- og miljødepartementet. Klagen skal sendast til Fylkesmannen i Sogn og Fjordane."

Miljødirektoratet ga sitt samtykke i brev av 17.2.2016:

"Miljødirektoratet har vurdert Feios Kraftverks søknad om disponering av overskuddsmasser i sjø ved Feios i Vik kommune i Sogn og Fjordane. Vi gir herved samtykke til annen disponering av overskuddsmassene, jf. forurensningsloven § 32. Vårt samtykke trer ikke i stedet for en tillatelse etter forurensningsloven § 11.

Vi viser til Feios Kraftverk AS søknad til NVE om konsesjon for Feios kraftverk datert 11. januar 2007, søknad til NVE om planendring for Feios kraftverk datert 5. juli 2013, Tilleggsutgreiing i samband med planendring for Feios kraftverk og massedeponidatert 22. mai 2014, Klima- og miljødepartementets anmodning om at Fylkesmannen i Sogn og Fjordane skal behandle søknaden om tillatelse etter forurensningsloven til utslipp i byggeperioden (anleggsfasen) basert på dokumentene i saken datert 26. januar 2016, og øvrige kommunikasjon og dokumenter i saken.

Bakgrunn

Feios Kraftverk AS fikk ved kongelig resolusjon 8. mars 2013 konsesjon til bygging av Feios kraftverk i Vik kommune i Sogn og Fjordane. Det planlagte utbyggingsarbeidet innebar ingen inngrep i sjø. I brev til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) datert 5. juli 2013 søkte imidlertid Feios Kraftverk AS om planendring for kraftverket, noe som innebærer flytting av planlagt kraftstasjon slik at utløpstunnelen vil være ved eksisterende tømmerkai vest for Feios. I den anledning ønsker Feios Kraftverk AS å deponere en del av sprengsteinmassene (ca. 110 000m³ tunnelmasser) i Sognefjorden, mens de resterende sprengsteinmassene (ca. 175 000 m³) skal deponeres i Åfetdalen. Derfor fikk de utarbeidet en tilleggsutredning hvor disponering av sprengstein i Sognefjorden blir vurdert (Multiconsult rapportnr. 120797-TVF-RAP-0001). Her fremkommer det at disponering av masser i sjø vil bli drøye fem millioner kroner rimeligere enn disponering på land.

Influensområdet for det omsøkte massedeponiet i fjorden strekker seg fra deponiområdet og nedover fjordsiden til ca. 1000m dyp, og trolig 2,5 - 3 km fra utslippslokaliteten. Geotekniske vurderinger er gjort i forhold til helningsgraden på sjøbunnen, og Multiconsult konkluderer med at deponimassene vil rase nedover fjordsiden til de stopper på bunnen. Finstoffet i massene vil imidlertid kunne spres over et større område på grunn av strømmen i fjorden. Tilleggsutredningen konkluderer med at disponeringen av 110 000 m³ sprengsteinmasser vil ha stor negativ effekt på marin flora og fauna i og rundt deponiområdet, men ingen ytterligere nevneverdig negativ effekt på marine ressurser. Det bør imidlertid gjøres noen avbøtende tiltak, som f.eks. bruk av siltgardin rundt deponiområdet, fjerning av finstoff fra sprengsteinmassene før massene disponeres i sjø og støyreducerende tiltak. NVE har etter en helhetlig vurdering av saken etter vannressursloven anbefalt tiltaksløsningen med disponering av overskuddsmassene i sjø, men under forutsetning av at det gjennomføres avbøtende tiltak.

Fylkesmannen er delegert myndighet til å behandle søknader om tillatelse etter forurensningsloven § 11 til så vel større anleggsvirksomhet, herunder kraftutbygging, og disponering av masser i sjø når tiltaket utføres fra land, jf. punkt 2.4 i delegeringsrundskriv T-3/12. I brev datert 27. januar 2016 konstaterer KLD at det er Fylkesmannen som er forurensningsmyndighet i den aktuelle saken, men bestemmer at departementet skal være klageinstans i saken.

Behov for samtykke til annen disponering

Overskuddsmasser fra kraftutbygging er å anse som næringsavfall, jf. forurensningsloven § 27 tredje ledd. Hovedregelen for håndtering av næringsavfall er at det skal bringes til lovlig avfallsanlegg med mindre det gjenvinnes eller brukes på annen måte, jf. forurensningsloven § 32 første ledd første punktum. Den omsøkte disponeringen av sprengstein i sjøen innebærer ikke at avfallet blir gjenvunnet eller nyttiggjort på annen måte. Den omsøkte disponeringen har, slik Miljødirektoratet vurderer det, heller ikke et slikt omfang og varighet at søknaden må betraktes som en søknad om å få etablere et avfallsanlegg. Tiltaket er derfor å anse som annen disponering som er ulovlig uten samtykke fra Miljødirektoratet, jf. forurensningsloven § 32 første ledd annet punktum.

Miljødirektoratets vurdering

Vurderingen av om det i en konkret sak bør gis samtykke til at næringsavfall verken leveres til lovlig avfallsanlegg eller nyttiggjøres må ikke forveksles med vurderingen av om virksomhet som medfører fare for forurensning bør tillates etter forurensningsloven § 11. I vurderingen av om samtykke bør gis, er det naturlig å ta utgangspunkt i hensynene bak hovedregelen i forurensningsloven § 32 første ledd første punktum om at næringsavfall skal leveres til lovlig avfallsanlegg med mindre det gjenvinnes eller brukes på annen måte.

At avfallsprodusenten sørger for at avfall blir gjenvunnet eller brukt på annen måte, der forholdene ligger til rette for dette, er ofte en god løsning. Slik disponering er i tråd med målsettinger om økt gjenvinning og omstilling til en sirkulær økonomi. Hvis

avfallsprodusenten ikke selv sørger for at avfallet nyttiggjøres, er levering til lovlig avfallsanlegg normalt å foretrekke fordi dette gir god sikkerhet for at avfallet disponeres på en forsvarlig og kontrollert måte slik at skadevirkninger på miljøet og menneskers helse forebygges eller reduseres så langt det er mulig.

En utstrakt bruk av adgangen til å dispensere fra hovedregelen i forurensningsloven § 32 første ledd ville bidratt til at forurensede avfallsmasser spres på mange lokaliteter og ville gitt forurensningsmyndighetene dårligere muligheter til å føre kontroll med håndteringen av dette avfallet. En utstrakt dispensasjonspraksis kunne også svekket det økonomiske grunnlaget for lovlige avfallsanlegg, f.eks. deponier, som må overholde strenge krav gitt i medhold av forurensningsloven § 29, jf. 11 og avfallsforskriften §§9-7 og 9-9. Vi har på denne bakgrunn vært restriktive med å gi samtykke etter forurensningsloven § 32 første ledd annet punktum til annen disponering av avfallsmasser.

Den foreliggende saken skiller seg fra flertallet av saker der spørsmålet om samtykke til annen disponering etter forurensningsloven § 32 første ledd annet punktum reises, ved at det aktuelle avfallet består i sprengsteinmasser og ikke forurensede jord- eller muddermasser eller byggavfall. I Multiconsults Tilleggsutgreiing i samband med planendring for Feios kraftverk og massedeponi fremkommer at det disponering av massene i sjø vil være ca. 5 millioner kroner rimeligere enn disponering på land ved Berdal. Deponering i sjø vil dessuten redusere mengden luftforurensning, støy og trafikk som følge av tiltaket sammenlignet med disponering av massene på land. NVE har allerede har anbefalt at sprengsteinmassene brukes til nytteformål, men at overflødige masser kan disponeres i sjø. Fylkesmannen har i kommunikasjon med Miljødirektoratet nevnt at det ikke foreligger konkrete planer om nyttiggjøring av massene, og dersom massene skal bli nyttiggjort må de eventuelt deponeres på land frem til det foreligger konkrete planer som kan bli satt i verk.

Miljødirektoratet har foretatt en samlet vurdering av momentene nevnt over og kommet til at det i denne saken er forsvarlig å fravike hovedregelen i forurensningsloven § 32 første ledd, å åpne for at 110 000 m³ overskuddsmasser fra kraftverksutbygging ved Feios disponeres i sjø.

Vi understreker at vi bare har foretatt en prinsipiell vurdering av om det bør gis samtykke etter forurensningsloven § 32 første ledd annet punktum. Siden Fylkesmannen i Sogn og Fjordane skal avgjøre spørsmålet om Feios Kraftverk skal få tillatelse etter forurensningsloven § 11, har vi ikke vurdert om de forurensningsmessige effektene av den omsøkte disponeringen av massene i sjøen er akseptable, og heller ikke vurdert saken etter prinsippene i naturmangfoldloven §§8-12. Vi viser til at de forurensningsmessige ulempene og virkningene på naturmangfoldet i fjorden, vil stå sentralt i Fylkesmannens vurdering av om tillatelse etter forurensningsloven § 11 bør gis og at det er lite hensiktsmessig med dobbeltbehandling der Miljødirektoratet tar stilling til spørsmål som Fylkesmannen uansett skal vurdere.

Konklusjon

Miljødirektoratet gir med dette samtykke etter forurensningsloven § 32 første ledd annet punktum til disponering av 110 000 m³ sprengsteinmasser i sjø i forbindelse med vannkraftverkutbygging ved Feios i Vik kommune i Sogn og Fjordane. Samtykke etter forurensningsloven § 32 første ledd annet punktum trer ikke i stedet for en tillatelse etter forurensningsloven § 11. Det er Fylkesmannen i Sogn og Fjordane som skal vurdere spørsmålet om Feios Kraftverk skal få tillatelse etter forurensningsloven § 11 til disponering av overskuddsmassene i Sognefjorden. For å unngå dobbeltbehandling har Miljødirektoratet ikke tatt stilling til de forurensningsmessige sidene av tiltaket.

Klage

Dette vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet (KLD) av parter eller andre med rettslig klageinteresse innen tre uker etter at dette brevet er kommet fram eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket. Eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes og skal sendes til Miljødirektoratet. "

V.

Kunnskapsgrunnlaget

Departementets vurdering og tilråding bygger på følgende:

- Kgl. res. av 8.3.2013 med søknad, utredninger, uttalelser mv.
- Søknad av 5.7.2013 med tilhørende utredning av konsekvenser av sjødeponi
- NVEs innstilling av 24.6.2015 om 132 kV ledning Hove – Feios og Feios transformatorstasjon
- NVEs innstilling av 26.6.2015 om Feios kraftverk planendring med høringsuttalelser til søknaden og utredningen
- Miljødirektoratets samtykke av 17.02.2016 etter § 32 i forurensningsloven til annen disponering av overskuddsmasser i forbindelse med utbygging av Feios Kraftverk
- Fylkesmannens vedtak av 11.3.2016 om tillatelse til dumping av tunnelmasser ved Håastrondi i Vik kommune

Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer til at vedtak kan fattes.

Endret kraftstasjonsplassering

Det er søkt om endret plassering av kraftstasjonen. Stasjonen vil fortsatt plasseres i fjell, men vil nå ligge om lag 500 meter sør for Håastrondi, like vest for tømmerkaia.

Ingen av høringspartene har gått mot endringen av kraftstasjonsplasseringen, men flere er opptatt av at endringen ikke må få negative konsekvenser for adkomstforhold og bruk av tømmerkaia og evt. fremtidige utvidelser av denne. Søker vil samarbeide tett med skogeierlaget og øvrige brukere av kaia i forbindelse med detaljprosjekteringen for å finne gode løsninger, slik at bruken av kaia ikke vil bli skadelidende.

NVE anbefaler at det gis tillatelse til flytting av kraftstasjon med tilkomst- og utløpstunnel til ny posisjon ved Håastrondi. Departementet slutter seg til NVEs vurdering.

Deponi

Det er søkt om å deponere masser dels i Åfetdalen og dels i sjøen ved Håastrondi. NVE mener at tunnelmassene i størst mulig grad bør brukes til veibygging eller annet nytteformål. NVE anbefaler likevel at det gis tillatelse til å deponere de resterende massene i sjøen, under forutsetning av at det gjennomføres avbøtende tiltak.

I opprinnelig søknad for Feios kraftverk var kraftstasjonen planlagt med utløp i Feioselvi. Søker anslo den gang at tunnelmassene ville utgjøre 375 000 m³, hvor 175 000 m³ ville plasseres på land i Åfetdalen og 200 000 m³ ved på land Berdal i Feiosdalen. Etter høringen søkte Feios Kraftverk AS om at utløpet fra kraftstasjonen ble flyttet fra Feiosdalen til sjøen ved Haanes. I den forbindelse søkte de om at det ene massedeponiet ble flyttet fra Berdal til deponi i sjøen. I konsesjonsvedtaket ble ikke plasseringen av massedeponiet bestemt, fordi det var behov for å utrede konsekvensene av sjødeponi.

I forbindelse med planendringen er det søkt om å flytte utløpet fra sjø ytterligere vestover bort fra Feiosdalen. Flyttingen av kraftstasjonen medfører kortere tunnel og redusert tverrsnitt på tunnelen. Volumet av tunnelmasser som skal deponeres er redusert til 285 000 m³. Feios Kraftverk søker om at ca. 175 000 m³ deponeres i Åfetdalen og at de øvrige massene 110 000 m³ deponeres i sjøen. Subsidiært søkes det om landdeponi ved Berdal. Søker peker på at sjøalternativet både er billigere og bedre, ved at støy og støv knyttet til landdeponi ved Berdal reduseres. Deponi ved Berdal anslås å koste 5,2 mill. kroner mer enn sjødeponi.

Sognekraft har fått gjennomført en konsekvensutredning av de to deponialternativene. De største konsekvensene er knyttet til anleggsfasen for begge alternativer.

Sognefjorden er en viktig naturtype og nasjonal laksefjord og levested for flere rødlistearter. Et sjødeponi vil ifølge utredningen kunne gi store negative konsekvenser for marin flora og fauna i anleggsfasen. Tipping av masser i sjøen vil ha konsekvenser lokalt samt medføre spredning av finpartikler i vannmassene. Et sjødeponi vil også gjøre området uegnet for fritidsfiske en periode. I driftsfasen vil et sjødeponi ifølge utredningen ha små/ubetydelige negative konsekvenser, og flora og fauna forventes å reetableres.

Et landdeponi ved Berdal kan gi stor negativ konsekvens for luftforurensning, støy og trafikkavvikling inne i Feiosdalen i anleggsfasen, samt middels negativ konsekvens for kulturlandskap og friluftsliv. Et deponi ved Berdal vurderes å ha middels negative konsekvenser for kulturminner/kulturlandskap i driftsfasen.

Aktuelle avbøtende tiltak ved deponi i sjø som nevnes i utredningen er å bruke en siltgardin for å begrense spredning av masser, samt tilsette vann i massene før de ledes ut i fjorden. Tilsetting av vann vil kunne vaske ut en del av finstoffet og fjerne luftbobler slik at finstoffet som er igjen lettere følger med nedover i vannsøylen. Utlekking av siltgardin på utsiden av deponeringsområdet vil i en viss grad kunne hindre spredning av finstoff i de øvre vannlagene, men ifølge utreder vil effekten vil være liten da en siltgardin ikke vil hindre spredning nedover i dypet. Bruk av lenser er foreslått for å hindre spredning av plastrester. For landdeponi er bruk av støydemping anbefalt, samt å redusere støv ved å vanne vegene i anleggsfasen.

Høringspartene er delt i synet på hvilket deponialternativ som er ønskelig. Kommunen mener det beste alternativet samlet sett er deponi i sjø, men er opptatt av deponiet ikke må være til hinder for utvidelse av tømmerkaia. Grunneierne i Feiosdalen er svært bekymret for støv og støy i anleggsfasen ved landdeponi og ønsker sjødeponi. Fylkesmannen gikk i høringen av planendringen imot sjødeponi, og var bekymret for ukontrollert dumping og spredning av finstoff. Forum for friluftsliv og natur går også sterkt imot sjødeponi. Fiskeridirektoratet mener følgene av et sjødeponi for det marinbiologiske mangfoldet og fiskeriinteressene på sikt er så små at tiltaket kan aksepteres, men ber om oppfølgende undersøkelser. NVE har i tillegg innhentet høringsuttalelse fra Havforskningsinstituttet. Havforskningsinstituttet mener sjødeponi ikke i nevneverdig grad vil gå ut over verneverdiene i fjordsystemet, forutsatt at alle avbøtende tiltak blir gjennomført, og anbefaler at for- og etterundersøkelser gjennomføres.

NVE finner det er lite som tyder på at deponiene i Feios og Leikanger vil ha nevneverdig effekt på Sognefjorden, da deponiene vil dekke en liten andel av den totale fjordbunnen. NVE viser også til at de fleste konsekvensene er midlertidige, og at i driftsfasen forventes konsekvensene å bli små. NVE mener derfor at deponiene ikke er i strid med de midlertidige retningslinjene for marint vern. NVE anbefaler imidlertid at massene brukes til nytteformål så langt det er mulig, slik at volumet som må deponeres blir minst mulig. NVE anbefaler at det gis tillatelse til landdeponi ved Åfet og sjødeponi ved Håastrondi, slik at det skal være mulig å deponere masser som ikke kan brukes til annet formål.

NVE peker på at bruk av siltgardin som avbøtende tiltak kan være aktuelt, særlig hvis Leikanger kraftverk og Feios kraftverk skal bygge samtidig. NVE forutsetter bruk av lenser slik at mindre plastrester kommer ut i fjorden. Detaljer rundt gjenbruk og mellomlagring av deponimasser må håndteres i detaljplan. Når det gjelder for- og etterundersøkelser av vannkvaliteten henviser NVE til Miljødirektoratet og adgangen til å pålegge slike etterstandardvilkårene.

NVE mener det er begrenset fare for forurensning i forbindelse med sjødeponi, gitt at ordinære tiltak som lense mot plastrester, eventuelt doble lenser brukes. Høringsparter har heller ikke pekt på forurensningsfare.

Departementet merker seg at deponi plassering har vært det sentrale temaet i høringen og vurderingen av planendringssøknaden. Deponi plassering ble ikke avgjort i konsesjonsvedtaket i 2013, da departementet fant at konsekvensene ikke var tilstrekkelig utredet.

I foredraget til den kongelige resolusjon av 8.3.2013 omtalte departementet i forbindelse med kraftstasjonsplasseringen at:

"Departementet kan ikke se at tipping av masser i fjorden er utredet som en del av konsekvensutredningen. Departementet vurderer imidlertid at tippl plasseringen ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Departementet tilrår at endelig tippl plassering fastsettes i detaljplanfasen etter at det er gjennomført utredninger av konsekvensene, jf. merknader til post 6 i vilkårene."

Av merknadene til post 6 i vilkårene fremgår blant annet:

"Endelig tipplassering fastsettes som del av detaljplan, etter utredninger. Departementet forutsetter at forslag til utredningskrav for eventuell plassering av massetipp i Sognefjorden forelegges fylkesmannen for kommentarer før de fastsettes endelig. Tilsvarende forutsetter departementet at resultatet fra utredningene forelegges fylkesmannen, før vedtak om tipplassering fastsettes av NVE."

Konsekvenser av deponi i sjø er nå utredet og har vært på høring. Plassering av deponi kan derfor avgjøres i forbindelse med behandlingen av den omsøkte planendringen. Deponialternativet har store økonomiske konsekvenser for utbygger. Det er det viktig at dette avklares så tidlig som mulig.

Olje- og energidepartementet har som del av behandlingen av planendringssøknaden bedt Klima og miljødepartementet (KLD) avklare med Fylkesmannen i Sogn og Fjordane om forurensningstillatelse for både drifts- og anleggsfasen er nødvendig, og bedt Fylkesmannen avgjøre dette før planendringssøknaden ble ferdigbehandlet.

Fylkesmannen ga 11.3.2016 Feios Kraftverk AS tillatelse til sjødeponi etter forurensningsloven på vilkår. Miljødirektoratet samtykket i brev av 17.2.2016.

Olje- og energidepartementet slutter seg til at tipp i sjø kan godtas på de vilkår som er fastsatt av Fylkesmannens i vedtak av 11.3.2016.

Utforming av de avbøtende tiltakene fastsatt av Fylkesmannen skal inngå i detaljplan og godkjennes av NVE, etter at Vik kommune og Fylkesmann er hørt.

Vannforskriften

Etter vannforskriften § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i vannforekomsten selv om miljøtilstanden svekkes dersom:

- Alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden.
- Samfunnsnyttene av de nye inngrepene er større enn tapet av miljøkvalitet.
- Hensikten med det nye inngrepet er større enn miljøtapet, og kan på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre.

Den økologiske og kjemiske tilstanden i vannforekomsten Sognefjorden vurderes å være god, ifølge Vann-Nett. NVE mener tiltaket vil ha liten, om noen, kjemisk påvirkning på Sognefjorden, heller ikke lokalt. Tiltaket vurderes heller ikke å føre til en negativ utvikling av den økologiske tilstanden i vannforekomsten.

Departementet viser til vilkår om minstevannføring i Feioselvi som skal bidra til å opprettholde de biologiske funksjonene, og vilkår fastsatt av Fylkesmannen for å begrense forurensningsvirkningene av sjødeponiet.

Departementet mener den samlede samfunnsnytt ved tiltaket er betydelig. Det legges også vekt på at hensikten med inngrepet, i form av ny fornybar energiproduksjon, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. På bakgrunn av de avbøtende tiltak som er forutsatt gjennomført i medhold av konsesjonsvilkårene, finner departementet at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

VI.

Sognekraft har søkt om nettilknytning av Feios kraftverk ved å bygge en 12,5 km lang 132 kV kraftledning fra Feios kraftverk til Hove transformatorstasjon, samt om bygging av Feios transformatorstasjon og nye elektriske installasjoner i Refsdal transformatorstasjon. I forbindelse med planendringen av kraftverket har Sognekraft søkt om å flytte Feios transformatorstasjon ca. 1,2 km vestover til området ved tømmerkaiaen på Vangsnes, og om en ny trasé 4 mellom Vik og Feios. Sognekraft har også søkt om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova for de elektriske anleggene.

Sognekraft har 1.6.2015 søkt om en tilleggsendring om økt kapasitet på transformatorstasjon T1 i Feios fra 35 MVA til 45 MVA for evt. fremtidige utvidelser.

NVEs innstilling

NVE avga 24.6.2015 innstilling med tilråding om at de omsøkte elektriske anleggene kan få konsesjon. NVE har ved oversendelsen av tilleggssøknaden om økt kapasitet i Feios transformatorstasjon kommet til at endringen ikke vil få nevneverdige tekniske eller økonomiske virkninger.

Kraftledningen mellom Feios og Hove er nødvendig for å kunne koble Feios kraftverk til nettet, og for å få økt fornybarproduksjon i området. NVE mener kraftledningen bygges for 132 kV nå, og derved legger til rette for en fremtidig spenningsheving av regionalnettet i området til 132 kV. NVE anbefaler at det gis konsesjon til traséalternativ E i Feios og til traséalternativ a med kabel i Vik. Denne ledningen vil etter NVEs vurdering få små virkninger for allmenne interesser og redusere de totale virkningene i området med kabling av ny ledning i Vik og riving av 66 kV ledningen mellom Njøs og Hove.

NVE anbefaler at det settes vilkår om fargede stålmaster ned Midtfjellet mot Vik og at ledningen bygges med matte traverser. NVE har samtidig gitt konsesjon til Statnett SF for omsøkte tiltak i Refsdal transformatorstasjon under forutsetning av at det fattesvedtak i omsøkte sak. Transformeringsprosjektet er en forutsetning for sanering av eksisterende 66 kV Njøs-Hove. NVE anbefaler et vilkår om koordinering av anleggsarbeidet i Refsdal og har satt et tilsvarende vilkår i konsesjonen til Statnett. NVE tilrår at Sognekraft AS får ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene.

Omsøkte alternativ

Sognekraft søkte opprinnelig om bygging av 132 kV mellom Feios og Hove etter traséalternativ A, som vil erstatte eksisterende 66 kV ledning, og følge samme trasé gjennom Feiosdalen til fjorden. I forbindelse med planendring om flytting av kraftstasjonen har Sognekraft søkt om at

132 kV ledningen bygges etter traséalternativ E. Alternativ E følger 66 kV ledningen over fjellet mellom Vik og Feios, og skjærer så av ned i retning Håastrondi.

I Feios er det søkt om bygging av en 132 kV transformatorstasjon i forbindelse med Feios kraftverk. Stasjonen vil plasseres i dagen, nær tømmerkaiaen ved Håastrondi.

Visuelle virkninger

NVE vurderer at de visuelle virkningene først og fremst er knyttet til de alternative kraftledningstraséene og ikke plasseringen av trafostasjonen.

Trasé A vil gå i samme trasé som dagens 66 kV ledning og vil gå over fjellet fra Vik og ned gjennom Feiosbygda. Ledningen vil erstatte dagens 66 kV ledning og vil derfor medføre relativt små endringer i visuelle konsekvenser. Traséalternativ E vil gå over fjellet mellom Vik og Feios, og så skjære ned mot fjorden i retning Håastrondi. Alternativ E vil ikke gå gjennom Feiosbygda, være synlig i det åpne fjellandskapet mellom Vik og Feios og i den bratte lia ned til fjorden mot transformatorstasjonen ved Håastrondi, men vil gå lengre unna kjente turiststier på fjellet. Bygging av traséalternativ E medfører at ca. 6 km av eksisterende 66 kV gjennom Feiosbygda kan rives. Departementet finner at alternativ E gir minst visuelle virkninger, da den ikke vil gå gjennom bebyggelsen i Feiosbygda.

Det er søkt om flere traséalternativer inn mot Hove transformatorstasjon. Alternativ a med kabel fra Seim til Hove er søkers foretrukne alternativ. Ledningen vil følge samme trasé og erstatte eksisterende 66 kV ledning. Alle traséalternativene vil bli synlige gjennom det åpne kulturlandskapet i Vik. Departementet finner at alternativ a med kabel fra Seim til Hove vil gi minst negative konsekvenser, da ledningen vil følge samme trasé og erstatte dagens 66 kV ledning. Kabling mellom Seim og Hove medfører en tilleggskostnad på 5,1 millioner kroner mer enn luftledning, og vil bekostes av Feios kraftverk AS. NVE mener kabling på strekningen er i tråd med gjeldende forvaltningsstrategi for kabler, samtidig som en kabel på strekningen reduserer de visuelle ulempene for nærliggende bebyggelse i Vik sammenlignet med dagens tilstand.

Departementet viser til forvaltningsstrategien for kabler som er behandlet av Stortinget, jf. Meld. St. Nr. 14 (2011-2012). Kraftledningen skal fungere som en radial for å overføre kraften fra Feios kraftverk til regionalnettet. Kabling vil i dette tilfellet derfor finansieres av nyttehavere. Departementet ser det slik at kabling på omsøkte strekning er i tråd med forvaltningsstrategien, og slutter seg til NVEs merknader.

Naturmangfold

Den planlagte kraftledningen vil ikke berøre rødlistede biotoper, landskapsvernområder eller andre fredede områder. Traséen vil mellom Skorge og Steingjerdet gå inntil naturbeitemark som er registrert som viktig beitemark i Naturbase. NVE viser til at ledningen vil følge eksisterende trasé og at virkningene for naturbeitemarken ikke vil utgjøre noen vesentlig ny virkning, men ber tiltakshaver hensynta beitemarken i detaljplanleggingen.

Det trekkes villrein i høyfjellsområdet over Flatafjellet, som vil kunne forstyrres i forbindelse med bygging av traséalternativ E. NVE har stilt vilkår om at anleggsarbeidet tilpasses hensynet

til villreinen slik at ulemperne reduseres. Forøvrig mener NVE at ledningen vil ha små virkninger for villrein i driftsfasen.

For øvrig er det en viss risiko for ulemper for fugl og vilt i anleggsfasen. NVE ber om at det utvises normal forsiktighet i anleggsperioden. I driftsfasen er det hovedsakelig fugl som kan bli negativt påvirket gjennom fare for kollisjon med linene.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering.

Kulturminner

Tiltaket vil ikke komme i konflikt med kjente kulturminner. Departementet vil peke på at undersøkelser etter kulturminneloven § 9 skal gjennomføres før anleggsstart.

VII. Samlet belastning

Samlet belastning

Departementet har foretatt en vurdering av den samlede belastning på økosystemet i tråd med naturmangfoldloven § 10 både knyttet til omsøkte tiltak og for andre eksisterende og mulige fremtidige tiltak. For de omsøkte tiltak vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i foredraget her.

I tillegg til sjødeponi for Feios kraftverk har Sognekraft søkt om sjødeponi for Leikanger kraftverk på andre siden av fjorden. Søknaden om Leikanger kraftverk er for tiden til behandling i departementet. Det er også planlagt sjødeponi for et par andre kraftverk lengre inne i Sognefjorden, men ikke av en slik nærhet at det påvirker samme område. NVE mener virkningene av tiltakene i Feios og Leikanger samlet sett ikke vil ha nevneverdig effekt på fjorden, tross nærheten til hverandre.

Det er ikke planlagt andre tiltak langs traséen hvor 132 kV ledningen skal gå. Sanering av eksisterende 66 kV ledning Njøs - Hove medfører at den samlede belastningen i liten grad økes.

Etter å ha vurdert utbyggingsprosjektet med tilpasninger og avbøtende tiltak, finner departementet at den samlede påvirkningen økosystemet blir utsatt for, ikke vil være til hinder for de omsøkte planendringer, jf. naturmangfoldloven § 10.

VIII. Konklusjon

Etter en samlet vurdering er departementet kommet til at fordelene ved det omsøkte tiltaket er større enn ulemperne for allmenne og private interesser, herunder virkninger av samfunnsmessig betydning. Departementet merker seg at kommunen er positiv til planendringen og mener at deponi i sjø er det beste alternativet, så fremt tiltaket ikke er til hinder for at tømmerkaia utvides. Departementet tilrår at Feios Kraftverk AS gis tillatelse etter vannressursloven § 8 til de omsøkte planendringene.

Etter en avveining av fordeler og ulemper tilrår departementet at det gis anleggskonsesjon til Sognekraft AS etter energiloven for å bygge, eie og drive Feios transformatorstasjon og en 132 kV kraftledning mellom Feios og Hove.

IX. Merknader til vilkårene

Det skal utarbeides en MTA plan som skal forelegges NVE for godkjenning. Det må tas hensyn til villrein i anleggsfasen, og helikopteraktivitet må unngås i perioder hvor rein oppholder seg i lia vest for Rambera og Klukseggi.

NVE har samtidig med innstillingen til OED for Feios – Hove gitt Statnett konsesjon til å øke kapasiteten i Refsdal transformatorstasjon for å overføre den nye produksjonen fra kraftverket til overliggende nett. Departementet forutsetter at arbeidet ved Feios – Hove koordineres med byggearbeidene i Refsdal.

X. Annet lovverk

Forurensningsloven

Departementet viser til Fylkesmannens vedtak av 11.3.2016 og viser for øvrig til post 10 i vilkår fastsatt 8. mars 2013 .

Oreigningslova

Feios Kraftverk AS fikk ekspropriasjonstillatelse for nødvendige fallrettigheter i kongelig resolusjon i 2013, og fikk samtidig tillatelse til å ekspropriere nødvendig grunn da dette følger direkte av konsesjonsvedtaket.

For det tilfelle at minnelige avtaler ikke oppnås med berørte grunneiere og rettighetshavere, har Sognekraft søkt om tillatelse etter oreigningslova § 2 nr. 19 til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de omsøkte elektriske anleggene, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport. Det er søkt om ekspropriasjonstillatelse for alle de alternative traséene.

Den omsøkte kraftledningen er nødvendig for å knytte Feios kraftverk til nettet. Etter departementets vurdering har kraftledningen relativt små miljø- og arealvirkninger. Sanering av eksisterende 66 kV ledning bidrar også til å redusere ulempene. Departementet mener at de samfunnsmessige fordeler ved tiltaket er av en slik betydning at det må tillegges avgjørende vekt sammenlignet med den enkelte grunneiers og rettighetshavers interesser som blir berørt av kraftledningen. Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at inngrepet uten tvil er mer til gagn enn til skade, jf. oreigningslova § 2 annet ledd.

Når skjønn ikke er begjært, kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis dersom det vil føre til urimelig forsinkelse for tiltakshaver å vente til skjønnskravet er fremsatt. Departementet kan ikke se at særvilkårene i oreigningslova § 25 første ledd annet punktum er oppfylt. Søknaden om forhåndstiltredelse stilles i bero inntil skjønn er begjært.

Departementet gjør oppmerksom på at samtykket til ekspropriasjon etter oreigningslova faller bort dersom det ikke er begjært skjønn innen 1 år etter at ekspropriasjonsvedtaket ble fattet, jf. oreigningslova § 16.

For kraftverket er det ikke søkt om ekspropriasjonstillatelse nå. Den omsøkte planendringen innebærer at nye arealer blir berørt på grunn av flytting av kraftstasjonen. På grunn av utbyggingens størrelse (over 40 GWh) vil et vedtak om godkjenning av planendring for Feios kraftverk automatisk gi ekspropriasjonstillatelse til nødvendig grunn, vannressursloven § 19 jf. vassdragsreguleringsloven § 16 nr. 1.

For ekspropriasjon av fallrettigheter er det nødvendig med tillatelse etter oteigningslova. Denne tillatelsen ble gitt i kongelig resolusjon 8.3. 2013. I følge Feios Kraftverk AS er skjønn begjært innen 1-års fristen, og dermed er ekspropriasjonstillatelsen fortsatt gyldig. Feios Kraftverk AS er i dialog med fallrettshaverne som ikke har signert avtale, og arbeider videre med frivillige avtaler for å unngå skjønn.

Olje-
og energidepartementet

tilråd:

Feios Kraftverk AS gis tillatelse til planendring av Feios kraftverk og tillatelse til tilhørende elektriske anlegg i Vik kommune i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

Spesifikasjon av tillatelsene

1. I medhold av vannressursloven § 8 gis Feios Kraftverk AS tillatelse til omsøkte planendringer for bygging av Feios kraftverk i Vik kommune. Tillatelsen gis på de vilkår og med det manøvreringsreglement som fremgår av kongelig resolusjon 8. mars 2013.
2. I medhold av energiloven § 3-1 gis Sognekraft AS tillatelse til å bygge, eie og drive Feios transformatorstasjon og 132 kV kraftledning Feios – Hove, jf. vedlegg 2.
3. I medhold av oreigningslova § 2 annet ledd gis samtykke til at Sognekraft kan ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av elektriske anlegg i eller i tilknytning til Feios kraftverk og ledningsanleggene mellom Feios transformatorstasjon og Hove transformatorstasjon.
4. Planendringer kan foretas av departementet eller den departementet bemyndiger.

Anleggskonsesjon

Meddelt:

Sognekraft AS

Organisasjonsnummer: 916 069 634

Dato: 20.05.2016

Varighet: 30 år fra konsesjonens dato

Ref: OED 13/787, NVE 201301918

Kommune: Vik

Fylke: Sogn og Fjordane

I medhold av lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 3-1, jf. forskrift av 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 3-1 gis Sognekraft AS under henvisning til søknad av 11.3.2013, tilleggssøknad av 26.11.2013, endringssøknad av 1.6.2015, NVEs notat *Bakgrunn for vedtak* av 24.6.2015 og kongelig resolusjon av 20.5.2016, anleggskonsesjon.

Anleggskonsesjonen gir rett til å bygge og drive følgende elektriske anlegg:

- Nye Feios transformatorstasjon med følgende elektriske installasjoner:
 - En transformator med ytelse 45 MVA og omsetning 132/66 kV
 - En transformator med ytelse 20 MVA og omsetning 66/22 kV, omkoblbart til 132 kV
 - Tre bryterfelt med nominell spenning 132 kV
- En ny ca. 12,5 km lang 132 kV kraftledning fra Feios transformatorstasjon til Hove transformatorstasjon, bygget etter alternativ E i Feios og etter alternativ a med kabel mellom Lesengi/Seim og Hove transformatorstasjon i Vik. Se vilkår 11 for utforming av ledningen.
- Utvidelse av Refsdal transformatorstasjon, med plassering etter alternativ 2, med følgende elektriske installasjoner:
 - En transformator med ytelse 20 MVA og omsetning 66/22 kV, omkoblbart til 132 kV
 - Et nytt 132 kV koblingsanlegg med fire bryterfelt

Anlegget skal i det vesentlige bygges i traséen som fremgår på kartet merket «Oversiktskart Feios-Hove-Refsdal-Målset» etter rød strek merket «E» og «Alt. A» i målestokk 1:50000 av 2. juni 2015, som i kart merket «Traséalternativ 132 kV kabel Seim – Hove» i målestokk 1:4000 av 12. februar 2015, som i kart merket «Planskisse – Refsdal stasjon Alt. 2» i målestokk 1:1000 av 3. februar 2015 og som i kart merket «Feios transformatorstasjon Alt. E ved Håastrandi» i målestokk 1:500 av 25. september 2013. Alle kart er vedlagt NVEs innstilling av 24.6.2015.

Vilkår

De til enhver tid gjeldende vilkår fastsatt i eller i medhold av energiloven gjelder for konsesjonæren.

I tillegg fastsettes med hjemmel i energiloven § 3-5 annet ledd følgende spesielle vilkår:

1. Varighet

Tillatelsen gjelder i 30 år fra konsesjon gis.

2. Fornyelse

Konsesjonæren skal søke om fornyelse av konsesjonen senest seks måneder før konsesjonen utløper. Dersom konsesjonæren ikke ønsker fornyet konsesjon, skal det innen samme frist gis melding om dette.

3. Bygging

Anlegget skal være ferdigstilt, bygget i henhold til denne konsesjonen og idriftsatt innen 5 år fra endelig konsesjon.

Konsesjonæren kan søke om forlengelse av fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse. Slik søknad skal sendes senest seks måneder før utløpet av fristen.

Konsesjonen bortfaller dersom fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse ikke overholdes.

4. Drift

Konsesjonæren skal stå for driften av anleggene og plikter å gjøre seg kjent med de til enhver tid gjeldende regler for driften.

Bytte av driftsansvarlig selskap krever overføring av konsesjon. Eventuelt framtidig skille mellom eierskap og drift av anleggene konsesjonen omfatter, krever også godkjenning fra NVE. Godkjenning kan gis etter søknad.

5. Nedleggelse

Dersom konsesjonær ønsker å legge ned anlegget mens konsesjonen løper, skal det søkes NVE om dette. Nedleggelse kan ikke skje før vedtak om riving er fattet.

6. Endring av konsesjon

NVE kan fastsette nye vilkår for anlegget dersom det foreligger sterke samfunnsmessige interesser.

7. Tilbakekall av konsesjon

Konsesjonen kan trekkes tilbake dersom konsesjonæren tas under konkursbehandling, innleder gjeldsforhandling, eller på annen måte blir ute av stand til å oppfylle sine plikter etter konsesjonen.

8. Overtredelse av konsesjonen eller konsesjonsvilkår

Ved overtredelse av konsesjonen eller vilkår i denne konsesjonen kan NVE bruke de til enhver tid gjeldende reaksjonsmidler etter energilovgivningen eller bestemmelser gitt i medhold av denne lovgivningen.

NVE kan også i slike tilfeller på ethvert tidspunkt pålegge stans i bygging.

9. Miljø-, transport- og anleggsplan

Anlegget skal bygges, drives, vedlikeholdes og nedlegges i henhold til en miljø-, transport- og anleggsplan, som utarbeides av konsesjonæren og godkjennes av NVE før anleggsstart. Planen skal utarbeides i samsvar med NVEs veileder om utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan for anlegg med konsesjon etter energiloven. Sognekraft AS skal utarbeide planen i kontakt med berørt kommune, grunneiere og andre rettighetshavere. Planen skal gjøres kjent for entreprenører. Konsesjonæren har ansvaret for at planen følges.

Anlegget skal til enhver tid holdes i tilfredsstillende driftsmessig stand i henhold til miljø-, transport- og anleggsplanen og eventuelt andre vilkår/planer.

Konsesjonæren skal foreta en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene, som skal være ferdig senest to år etter at anlegget eller deler av anlegget er satt i drift.

Tilsyn med bygging, drift, vedlikehold og nedleggelse av anlegget er tillagt NVE. Utgifter forbundet med NVEs godkjenning av planen, og utgifter til tilsyn med overholdelse av planen dekkes av konsesjonæren.

Ved behov for planer etter andre vilkår, kan disse inkluderes i miljø-, transport- og anleggsplanen.

Konsesjonæren skal avklare undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 før miljø-, transport- og anleggsplanen blir godkjent.

Utover det som står i veilederen skal planen spesielt beskrive og drøfte:

- Hvordan tilbakeleggingen av toppmasser ved legging av jordkabel skal gjennomføres, spesielt over dyrket mark.
- Hvordan anleggsarbeidet skal utføres for å unngå påvirkning på lokaliteten med gammel boreal lauvskog ved Skredfjellet mellom Vangsnes og Feios.
- Hvordan anleggsarbeidet kan tilpasses for i størst mulig grad unngå negative virkninger for villrein i området.
- Koordinering av anleggsarbeidet mellom Sognekraft og Statnett for de ulike delene av anlegget i Refsdal, samt en vurdering av hvordan ulempene for Statkrafts drift av kraftverket kan minimeres. Detaljplanleggingen av stasjonen skal gjøre i samarbeid med Statkraft Energi AS og Statnett SF.

10. Byggtekniske krav

Utbygger skal påse at transformatorbygget etableres i samsvar med kravene i forskrift om tekniske byggverk (FOR 2010-03-26 nr. 489) så langt disse kravene passer for bygget.

11. Kamuflering

Kraftledningen skal hovedsakelig bygges med H-master i kompositt med matte traverser og komposittisulatorer. På enkelte delstrekninger er det behov for å benytte stålmaster. Stålmastene ned Midtfjellet i Vik skal farges i mørk grønn/brun farge.

12. Riving av eksisterende anlegg

Følgende kraftledninger skal fjernes før idriftsettelse av den nye 132 kV-kraftledningen Feios Hove:

- 66 kV kraftledning Njøs – Hove skal rives i trasé merket «Alt. a» mellom punkt V6 og Hove transformatorstasjon. Jf. kart vedlagt NVEs innstilling merket «Oversiktskart Feios-Hove-Refsdal-Målset» i målestokk 1:50000 av 2. juni 2015.

Følgende kraftledninger skal fjernes innen 1 år etter idriftsettelse av de nye elektriske anleggene i Refsdal transformatorstasjon:

- 66 kV kraftledning Njøs – Hove skal rives mellom punkt V6 og Njøs transformatorstasjon. Jf. kart vedlagt NVEs innstilling merket «Oversiktskart Feios-Hove-Refsdal-Målset» i målestokk 1:50000 av 2. juni 2015.

Departementet viser til energilovens § 3-5 om nedleggelse og rydding av anlegg. Alle synlige konstruksjoner skal fjernes.

Det skal lages en plan for rivingen av ledningen. Planen skal forelegges NVE før arbeidene igangsettes, og den kan inngå i miljø-, transport- og anleggsplanen.

Kraftledning Feios – Hove – trasé E

